

ОБЩИНА КОТЕЛ

ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА 2021 -2028 г.

Приета с Решение № 502 от 31.08.2022 г. на Общински съвет - Котел

СЪДЪРЖАНИЕ

I. УВОД.....	4
II. НОРМАТИВНА УРЕДБА.....	5
1. Анализ на международно и национално екологично законодателство.....	5
1.1. Структура на правото на Европейския съюз в областта на околната среда.....	5
2. Хармонизация на националното законодателство в областта на околната среда с това на Европейския съюз.....	6
2.1 Основен екологичен закон - Закон за опазване на околната среда (ЗООС).....	6
2.2 Законодателство.....	6
3. Мерки за осъществяване на политиките в областта на околната среда.....	11
3.1. Превантивни мерки.....	11
III. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА.....	13
1. Природо-географски фактори и териториално-административна характеристика.....	13
1.1 Географско местоположение.....	13
1.2. Релеф.....	16
1.3. Геоложки строеж.....	17
1.4. Климат.....	17
1.5. Полезни изкопаеми.....	17
1.6. Почви.....	18
1.7. Поземлени и горски ресурси.....	18
1.8. Територия и населени места в общината.....	20
2. Социално-икономически фактори.....	20
2.1. Демографска и социална характеристика.....	20
2.2. Икономически показатели.....	24
3. Анализ на компонентите на околната среда и факторите, които им въздействат.....	31
3.1. Атмосферен въздух.....	31
3.2. Води.....	46
3.3 Почви и нарушени терени.....	50
3.4. Биоразнообразие и защитени територии.....	54
3.5. Зелена система.....	57
3.6. Отпадъци.....	58
3.7 Шум.....	77
3.8 Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения.....	85
3.9 Управление.....	89
3.10 Финансово състояние.....	91
IV АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT - анализ). ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА.....	93
V ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРОГРАМАТА.....	95
VI ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ.....	98
VII ОРГАНИЗАЦИЯ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА.....	110
VIII ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	111

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

БДС	Брутна добавена стойност
ВГ	Водоснабдителна група

ГИС	Географска информационна система
ЕК	Европейска комисия
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗМСМА	Закон за местните данъци и такси
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗУО	Закон управление на отпадъците
ЗУТ	Закон за устройство на територията
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗПЧП	Закон за публично-частното партньорство
ЗМСМА	Закон за местното самоуправление и местната администрация
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МИЕ	Министерство на икономиката и енергетиката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МОН	Министерство на образованието и науката
МП	Министерство на правосъдието
МРР	Министерство на регионалното развитие
МСП	Малки и средни предприятия
МТС	Министерство на транспорта и съобщенията
МТСП	Министерство на труда и социалната политика
НСИ	Национален статистически институт
НПО	Неправителствена организация
НУБА	Негодни за употреба батерии и акумулатори
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОПИП	Оперативна програма „Иновации и предприемачество”
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж”
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда”
ОПРСР	Оперативна програма „Развитие на селските региони”
ОПР	Общински план за развитие
ОПРР	Оперативна програма „Региони в растеж” 2014-2020 г.
ОУП	Общ устройствен план
ПОС	Програма за управление на околната среда
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадни води
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУП	Подобен устройствен план
ПЧП	Публично-частно партньорство
РД	Рамкова директива
РИОСВ	Регионална инспекция по околна среда и води
СКФ	Структурни и Кохезионен фонд

I. УВОД

Опазването на околната среда е сред най-важните приоритети на съвременното общество. За запазване на природните богатства на страната и осигуряването на здравословна околна среда за живот, труд и отдих на населението е необходимо да се провежда целенасочена и комплексна екологична политика на държавата. Нейни задължителни елементи са изграждането и усъвършенстването на законодателството и нормативната уредба и наличието на институции, осигуряващи постоянен контрол и оценка на състоянието на околната среда, вземане на управленски решения и тяхната реализация.

Законовите разпоредби в сферата на опазване на околната среда имат многопосочен характер, поради което те са практически ефективни само когато са подкрепени с конкретни форми на реализация. Една от тези конкретни форми е изготвянето на програма за опазване на околната среда приложима на местно ниво, като се интегрират икономическите и социалните цели при планиране на дейностите в тази област.

Въпросът за Общинска програма за опазване на околната среда се поставя на Първата конференция на министрите на околната среда през 1991г, на която е взето решение да се създаде Обща програма за опазване на околната среда за страните от Европа, която да служи като рамка за по-добра координация на усилията за възстановяване и опазване на околната среда на национално и международно ниво.

Концепцията за устойчиво развитие, приета на Конференцията на ООН за околна среда и развитие в Рио де Жанейро през 1992г., формулира новите принципи за организиране на дейностите в обществото. Приет е “Дневен ред 21” - план за действие на ООН, който в процеса на вземане на решения за околната среда отрежда много важна роля на местните власти – те са най-близо до хората, до проблемите и в много случаи най-близо до решенията.

Задачата на общинските програми за опазване на околна среда (ОПООС) е да спомогне за създаване на оптимална екологична обстановка, която да осигурява здравословна жизнена среда на населението в региона.

Общинската програма за опазване на околната среда се разработва на основание чл. 79, ал.1 и ал.2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), приема се от Общинския съвет и е основен инструмент за реализиране на Националната екологична политика на местно ниво. Общинската програма за опазване на околната среда е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми в общината с цел запазване на доброто състояние на околната среда. С помощта на тази програма ще се формира адекватна екологична политика на общината и постигане на най-ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси.

Основните задачи, които се поставят с програмата, са свързани с настоящите проблеми по опазване на средата, бъдещите мероприятия за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности.

Настоящата Програма е разработена и се базира на анализа и изводите в предходни разработки на общински екологични, стопански, финансови и други проучвания и документи за Община Котел (Програма за управление на отпадъците, Общински план за развитие, Общ устройствен план и др.).

Общинската програма и плана за действие следва да се считат като отворена система, в която периодично да бъдат отразявани промените произтичащи от промяна на законодателството и приоритетите в региона.

При определяне на приоритетите в настоящия план за различните сектори на околната среда са съблюдавани насоките на съответните национални програми и стратегии, в съответствие с Инструкцията на МОСВ за изработване на ОПООС.

Предвидени са също и мерките, чрез които Община Котел следва да изпълни задълженията си и реализира правомощията си, делегирани от нормативните актове в областта на околната среда.

II. НОРМАТИВНА УРЕДБА

1. Анализ на международно и национално екологично законодателство

1.1. Структура на правото на Европейския съюз в областта на околната среда.

Правото на ЕС се състои от три различни, но взаимосвързани типа от законодателство.

1.1.1. “Първично законодателство”, което включва Договорите за създаване на Европейските общности (Договорът от Маастрихт, 1992г. за ЕС) и което е резултат от директните преговори между правителствата на Държавите - членки. Договорите изискват последваща ратификация от националните парламенти и очертават основните принципни положения, които се доразвиват и регламентират в пълнота от т.нар. “вторично законодателство” - Директиви, Регулации, Решения. Член 2,3, ал.К и 130 г-т от Договора на Европейската общност са нормативната база в сферата на околната среда.

1.1.2. “Вторично законодателство”, е резултат от законотворческата дейност на институциите на ЕС и се издава въз основа на Договорите и доразвива и регламентира в пълнота установените в тях общи положения. Вторичното законодателство може да бъде под формата на:

Регулации (Регламенти), които се прилагат директно и са обвързващи за Държавите - членки, без да е необходимо те да пренасят техните разпоредби в своето национално законодателство.

Директиви, които обвързват Държавите членки по отношение на резултата, който трябва да бъде постигнат в определен срок, като оставят националните власти да изберат формата и метода за постигането му. Важно място в областта на околната среда заемат Рамковите директиви. Те поставят общи принципи, процедури и изисквания към законодателството на ЕС в различните сектори от областта на околната среда, на които трябва да отговарят всички останали директиви в съответната област.

Решения, които са задължителни за страните до които са адресирани: (Държава членка, физическо или юридическо лице). Те също не изискват въвеждане в националното законодателство.

Препоръки и мнения, които нямат обвързващ характер.

1.1.3. Решения на Европейския съд. Тяхната функция е да тълкуват текстове на първичното и вторичното законодателство и да разрешават възникналите спорове по тяхното прилагане.

От своя страна Европейското законодателство в областта на околната среда се подразделя в няколко сектора:

- хоризонтално законодателство;
- качество на въздуха;
- управление на отпадъците;
- качество на водите;

- контрол на промишленото замърсяване и управление на риска;
- химически вещества и генетично модифицирани организми;
- шум от машини и превозни средства;
- ядрена безопасност и защита от радиация.

2. Хармонизация на националното законодателство в областта на околната среда с това на Европейския съюз.

Законодателството в областта на околната среда предвижда специфични видове нормативни, административни и инвестиционни мерки, в зависимост от секторния му обхват. Наред с това има и значителен брой хоризонтални мерки, касаещи въпросите на екологичното управление, които са изключително важни за постигането на една от най-значимите цели в съвременното управление на околната среда в Европа - интегрираното предотвратяване и контрол на замърсяването на околната среда по всички компоненти едновременно.

2.1 Основен екологичен закон - Закон за опазване на околната среда (ЗООС).

Рамката на съвременното екологично законодателство в България се поставя от Закона за опазване на околната среда (ЗООС – обн. ДВ бр.91/2002 г. посл. изм.и доп. ДВ бр.81/15.10.2019 г.).Той ревизира системата от екологичните стандарти и въвежда принципите: „Замърсителят плаща”, „Правото на обществеността да бъде информирана” и „Превенция на замърсяването”. Освен това законът урежда въпросите с опазването и ползването на компонентите на околната среда, процедурата по оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС), финансирането на дейностите, правата и задълженията на отговорните институции. Съгласно чл.81 от ЗООС се оценява въздействието върху околната среда на планове, програми и на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии или на техни изменения или разширения, при осъществяването, на които са възможни значителни въздействия върху околната среда.

2.2 Законодателство

В процеса на хармонизация на националното законодателство с европейското екологично право, през последните години Министерството на околната среда и водите в сътрудничество с други министерства е разработило редица нормативни акта, хармонизиращи българското законодателство със съответни актове на законодателството на ЕС. Изготвените нормативни актове, съгласно ранга си са приети от Народното събрание и Министерски съвет на Р. България. Във всички нормативни актове, приети през последните години, специално внимание се отделя на определянето на компетенциите, правата и задълженията на администрацията на централно, регионално и местно ниво за прилагането и налагането на изискванията, произтичащи от постиженията на правото на ЕС.

Основните изисквания за опазване на околната среда, респективно функциите на различните администрации, са въведени чрез следните секторни закони:

- Закон за опазване на околната среда (ЗООС);
- Закон за опазване на чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ);
- Закон за управление на отпадъците (ЗУО);
- Закон за водите (ЗВ);
- Закон за защитените територии (ЗЗТ);
- Закон за лова и опазване на дивеча (ЗЛОД);
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси;
- Закон за лечебните растения (ЗЛР);
- Закон за биологичното разнообразие (ЗБР).

2.2.1. Хоризонтално законодателство

- *Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/ от 25.09.2002 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.21/12. Март. 2021 г.)*
- *Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ, бр. 25/18.03.2003 г. посл. изм. И доп. ДВ. бр.67 от 23. Август 2019 г.)*
- *Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ, бр. 57/2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 70 от 7. Август 2020 г.)*

2.2.2. Качество на въздуха

- *Закон за опазване чистотата на атмосферния въздух (обн. ДВ бр.45/28.05.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ., бр. 18 от 2 Март 2021 г.).* Прилага се към стационарните и подвижни източници на замърсяване. Урежда изисквания към емисии от източниците, към качеството на атмосферния въздух, изисквания към продукти и процеси, събиране и предоставяне на информация, санкции за нарушителите, задължения на държавата, общините, физическите и юридическите лица.
- *Наредба №1/2005 г. за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители) изпускани в атмосферата от обекти и дейности с неподвижни източници на емисии (обн. в ДВ.бр.64/2005 г.) ;*
- *Наредба №6/1999 г. за реда и начина за измерване на емисиите от вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници (обн. ДВ.бр.31/1999 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.61/28.07.2017 г.);*
- *Наредба №7/1999 г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (обн. в ДВ.бр.45/1999 г.);*
- *Наредба №10/2003г. за норми за допустими емисии (концентрации в отпадъчни газове) на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферния въздух от големи горивни инсталации (обн. в ДВ.бр.93/21.10.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр.63/31.07.2018 г.);*
- *Наредба №12/2010г. за норми на серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух (обн. в ДВ.бр.58/30.07.2010 г.).*

2.2.3. Управление на отпадъците

- *Закон за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр. 53/13.07.2012 г., посл. изм. И доп. ДВ., бр.19 от 5 Март 2021 г.).* Законът за управление на отпадъците (ЗУО) урежда екологосъобразното управление на отпадъците като съвкупност от права, задължения, решения, действия и дейности, свързани с образуването и третирането им, както и различни форми на контрол. Със ЗУО е въведена йерархия за управление на отпадъците с първи приоритет предотвратяване на образуването на отпадъците, следвано от оползотворяването им и на последно място екологосъобразното им обезвреждане. Законът регламентира задълженията на лицата, извършващи дейности по третиране и транспониране на отпадъците, въвежда изискване и за представяне на документи относно отчета и информацията за дейностите с отпадъци. Определени са контролните органи и обхвата на тяхната компетентност.
- *Закон за ратификация на Базелската конвенция за контрол на трансграничния превоз на опасни отпадъци и тяхното третиране (обн. ДВ. бр.8 от 26.01.1996 г.);*
- *Наредба №2 за класификация на отпадъците (обн. ДВ, бр.46 /01.06.2018 г.);*

- Наредба №4 за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци (обн. ДВ, бр. 36 /2013 г. изм. и доп. ДВ.бр.82/05.10.2018 г.);
- Наредба №7 за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 81/2004 г.);
- Наредба № 6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (обн. ДВ, бр. 80/2013 г., посл. изм. ДВ.,бр.13/07.02.2017г.);
- Наредба № 1/2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри(обн., ДВ, бр. 51/2014 г. изм. и доп. ДВ.бр30/31.03.2020 г.);
- Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.7/20.01.2017г.)
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъците, приета с ПМС № 275 от 06.12.2013 г. (обн. ДВ, бр. 107 от 13.12.2013 г., посл. изм. ДВ. бр.47/05.06.2018 г.)
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г. (обн. ДВ, бр. 11 от 31.1.2017 г.)
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС 267 от 5.12.2017 г. (обн., ДВ, бр. 89 от 8 Декември 2017 г.)
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци (приета с ПМС № 53 от 1999 г., ДВ, бр.29/1999 г.)
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки (обн., ДВ, бр. 85/06.11.2012 г., изм. и доп., бр. 2 от 8 Януари 2021 г.)
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС № 11 от 15.01.2013 г., обн., ДВ, бр. 7 от 25.01.2013 г., в сила от 25.01.2013 г., изм. и доп., бр. 95 от 1.11.2013 г., в сила от 1.11.2013 г., изм., бр. 60 от 22.07.2014 г., в сила от 22.07.2014 г., бр. 57 от 28.07.2015 г., в сила от 28.07.2015 г, изм. и доп. ДВ.бр.60/20.07.2018 г.)
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Приета с ПМС № 201 от 4.08.2016 г., Обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016 г., изм. ДВ. бр.55 от 7 Юли 2017 г.).
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (Приета с ПМС № 351 от 27.12.2012 г., обн., ДВ, бр. 2 от 8.01.2013 г., в сила от 8.01.2013 г., попр., бр. 6 от 22.01.2013 г., изм. и доп., бр. 51 от 11.06.2013 г., в сила от 11.06.2013 г.)
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (приета с ПМС № 352 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018г.)
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (обн. ДВ, бр. 100 от 19.11.2013 г., в сила от 01.01.2014 г., изм. и доп. ДВ.бр. 2 от 8 Януари 2021 г.)
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (Приета с ПМС № 221 от 14.09.2012 г., обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г., изм. и доп. ДВ.бр. 2 от 8 Януари 2021г.)

2.2.4. Качество на водите

- Закон за водите (обн.ДВ, бр. 67 / 27.07.1999г., в сила от 28.01.2000г., посл. изм. и доп., бр. 12 от 3.02.2017 г. изм. и доп. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2021г.). Определя условията за опазването и използването на водите и водните обекти. Целта на ЗВ е осигуряване на

единно и балансирано управление на водите в интерес на обществото, защита на здравето на населението и устойчивото развитие на страната;

- Наредба №1/10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води (ДВ, бр. 87/30.10.2007 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.102/23.12.2016г.);

- Наредба №1/11.04.2011 г. за мониторинг на водите (ДВ, бр.34/29.04.2011 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 20/15.03.2016 г.);

- Наредба №2 за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници (ДВ, бр. 27/11.03.2008 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.97/09.12.2011 г.);

- Наредба № 2/08.06.2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точковите източници на замърсяване (обн. ДВ., бр. 47/21.06.2011 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.48/27.06.2015 г.);

- Наредба №3/16.10.2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно – битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за профилактични, питейни и хигиенни нужди (обн.ДВ, бр. 88/27.10.2000 г.);

- Наредба №4 за изискванията към качеството на води, предназначени за обитаване от риби и черупкови организми (ДВ бр. 88/27.10.2000 г.);

- Наредба №5/30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане (обн. ДВ.бр. 53/10.06.2008 г.,изм. и доп. ДВ. бр.5/18.01.2013 г.);

- Наредба №6 за емисионни норми за допустимо съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти (ДВ, бр.97/2000 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.24/23.03.2004 г.);

- Наредба №7/14.11.2000 г. за условията и реда за заустване на производствени отпадъчни води в канализационните системи на населените места (ДВ, бр. 98/01.12.2000 г.);

- Наредба № 9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели (обн. ДВ., бр. 30/2001 г., посл. изм. и доп. ДВ., бр.102/12.12.2014 г.);

- Наредба за реда и начина на оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (приета с ПМС № 201/04.08.2016 г., обн., ДВ., бр.63/12.08.2016 г.).

2.2.5. Защита на природата

Националното законодателство покрива опазването на биологичното разнообразие и устойчивото използване на неговите компоненти, като фокуса е поставен основно върху опазването, отколкото върху устойчивото използване. Общите принципи и мерки за опазване на биологичното разнообразие са описани в ЗООС. Опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в страната е регламентирано в следните закони:

- Закон за биологичното разнообразие (ДВ, бр. 77/ 09.08.2002 г., посл. изм. ДВ, бр.98/27.11.2018 г.);

- Закон за защитените територии (ДВ, бр. 133/ 11.11.1998 г., посл. изм. ДВ, бр. 1/03.01.2019 г.);

- Закон за лечебните растения (ДВ, бр. 29/ 07.04.2000 г., посл. изм. ДВ, бр. 96/01.12.2017 г.);

- Закон за лова и опазване на дивеча (ДВ, бр. 78/2000 г., посл.изм. и доп.ДВ. бр.74 /20.09.2019 г.);

- Закон за рибарството и аквакултурите (ДВ, бр. 41/2001г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.98/13.12.2019 г.) и подзаконовите нормативни актове към тях;

- Наредба за условията и реда за разработване на планове за управление на защитени територии (ДВ, бр.13/2000 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.55/07.07.2017 г.);

- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони (ДВ, бр. 73/11.09.2007 г., посл.изм. и доп.ДВ.бр.94/30.11.2012 г.);

- Наредба № 2 от 20.01.2004 г. за правилата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, издадена от министъра на околната среда и водите (ДВ бр.14/20.02.2004 г.);

2.2.6. Индустрално замърсяване и управление на риска

Транспонирането на изискванията се осигурява от следните нормативни актове:

- Закон за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети (ДВ.бр.43/ 29.04.2008 г., посл. изм. и доп.ДВ. бр.58/18.07.2017 г.);

- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда (ДВ,бр.25/18.03.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67/23.08.2019 г.);

- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (ДВ. бр.57/02.07.2004 г., посл.изм. и доп.ДВ. бр. 67/23.08.2019 г.);

- Наредба за условията и реда за определяне на отговорността на държавата и за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия при приватизация (ДВ,бр.66/30.07.2004 г., посл.изм. и доп. ДВ. бр.96/06.12.2011 г.);

- Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни (ДВ. бр. 80/09.10.2009 г., посл.изм. и доп. ДВ. бр.67/23.08.2019 г.);

Страната успешно приключи изпълнението на поетите ангажименти в процеса на транспониране на Европейското законодателство по химикалите и предотвратяването на големи промишлени аварии, в хармонизирано национално законодателство за управление на химичните вещества и препарати, и предотвратяване на големи промишлени аварии.

2.2.7. Химикали

Обществените отношения в страната, свързани с контрола и управлението на химичните вещества и препарати, като фактор, който въздейства на околната среда и човешкото здраве, са регулирани в редица нормативни актове с различен ранг - закони, наредби, правилници и др.

- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси (обн., ДВ, бр. 10/ 04.02.2000 г., посл. изм. и доп. ДВ.бр. 17/26.02.2019 г.). Той урежда условията и реда за пускането на пазара, търговията, вноса, износа и употребата на химични вещества и смеси, държавния контрол върху тях, както и правата и задълженията на физическите и юридическите лица, осъществяващи горепосочените дейности, с цел защита на здравето и живота на хората и опазване на околната среда и в съответствие с изискванията на европейското законодателство. ЗЗВВХВС създава правно основание за приемане на редица подзаконови нормативни актове по прилагането му.

2.2.8. Генетично модифицирани организми

- Закон за генетично модифицирани организми (обн. ДВ бр.27/29.03.2005 г., посл.изм. ДВ, бр.58 от 18 Юли 2017 г.).

2.2.9. Шум

Контролът и управлението на шума, като фактор, който въздейства на околната среда и човешкото здраве, се регулират частично в редица, недостатъчно обвързани помежду си нормативни актове с различен ранг - от закон до ведомствени наредби и нормативи.

- Закон за защита от шума в околната среда (ДВ, бр. 74 / 13.09.2005 г., в сила от 01.01.2006 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 30.07.2019 г.).

- Наредба № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението;

- Наредба за съществени изисквания и оценяване съответствието на машини и съоръжения, които работят на открито, по отношение на шума, излъчван от тях във въздуха. (обн.ДВ, бр. 11/2004 г., посл. изм. ДВ. бр.37/08.05.2007г.).

2.2.10. Ядрена безопасност и защита от радиация

С приемането на Закона за безопасно използване на ядрената енергия (ДВ, бр.63/28.06.2002 г., посл. изм. ДВ, бр. 17/25.02.2020 г.) се въвежда Член 33 и Член 37 от Договора Евратом и се позволява въвеждане в българското законодателство на достиженията на правото на ЕС в областта на ядрената безопасност и радиационна защита. Приети и влезли в сила са следните подзаконовни актове:

- Наредба за условията и реда за определяне на зони с особен статут около ядрени съоръжения и обекти с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС №187/2004 г., (посл. изм. ДВ, бр.55/07.07.2017 г.)

- Наредба за основните норми на радиационна защита, приета с ПМС № 190/2004 г. (обн.ДВ. бр.76/05.10.2012 г.).

- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения, приета с ПМС 200/2004 г. (обн.ДВ,бр.74/24.08.2004 г., посл. изм. ДВ, бр.76/05.10.2012 г.).

3. Мерки за осъществяване на политиките в областта на околната среда.

3.1. Превантивни мерки

3.1.1. ОВОС за инвестиционни намерения

Процедурата по ОВОС в България е въведена през 1991г. със Закона за опазване на околната среда. Регламентираната процедура е съобразена с Директива на ЕС (85/337/ЕЕС) и въвежда превантивната дейност, като основен принцип на управление на околната среда.

Пълно транспониране на изискванията на Директива 85/337/ЕЕС, изменена и допълнена с Директива 97/11/ЕС е постигнато с новия ЗООС и с Наредбата за условията и реда за извършване на ОВОС на инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии, приета през 2003г. (обн. ДВ. бр.25/18.03.2003 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23.08.2019 г.) Приложение № 1 на ЗООС съдържа списък на инвестиционните предложения, които са предмет на задължителна ОВОС, а Приложение № 2 - инвестиционни предложения, за които се извършва преценяване на необходимостта от ОВОС.

Общините/кметствата са пряко ангажирани в процеса на ОВОС чрез подпомагане на провеждането на консултации със засегнатото население и общественост и създаване на организация за провеждане на общественото обсъждане на доклада за ОВОС.

Оценката на въздействие върху околната среда се извършва в най-ранния етап на инвестиционния процес. Предвид някои допълнителни етапи в процедурата се издават два вида решения – решение за преценяване на необходимостта от ОВОС и решение по ОВОС.

През последните години ОВОС се утвърди като важен инструмент за идентифициране на неприемливите и неблагоприятните въздействия върху околната среда и мерките за тяхното предотвратяване или смекчаване. Тези цели се постигат чрез прилагането на систематичен анализ на предложената дейност по отношение на

последствията върху съществуващата околна среда, като чрез промени в проекта могат да бъдат предвидени и отстранени неблагоприятните екологични въздействия.

3.1.2. Екологична оценка (ЕО) на планове и програми

Изискванията на Директива 2001/42/ЕС са транспонирани в ЗООС. Предвидено е преценяване на необходимостта от изготвяне на ЕО на планове и програми, провеждане на консултации с компетентните органи по околна среда и засегнатата общественост, регламентирана е процедура при предположения за трансгранично въздействие, мерки за наблюдение и контрол при прилагането на плана или програмата.

Тази директива се базира на принципа на предотвратяване на вредните въздействия. Изяснено е за кои планове и програми следва да се извършва ЕО в България, а именно в следните области: селско стопанство, горско стопанство, рибарство, транспорт, енергетика, управление на отпадъците, управление на водните ресурси и промишленост, включително добив на подземни богатства, далекосъобщения, туризъм, устройствено планиране и земеползване, когато тези планове и програми очертават рамката за бъдещото развитие на инвестиционни предложения, включени в Приложения № 1 и 2 на ЗООС.

ОВОС и ЕО са инструменти за превантивен контрол, подпомагащи вземането на крайно решение за одобряване или отхвърляне съответно на инвестиционни предложения, планове и програми. Разликите между ОВОС и ЕО са свързани основно с вида на предмета на оценката, което е предпоставка за различния в подхода, методологията и процедурата.

3.1.3. Комплексните разрешителни (КР)

Комплексните разрешителни ефективно се прилагат от началото на м. април 2003 г., като основен инструмент за предотвратяване и контрол на замърсяването на околната среда, предизвикано от работата на определени промишлени инсталации.

С приемането на ЗООС и Наредбата за условията и реда за издаване на КР за изграждането и експлоатацията на нови и експлоатация на действащи промишлени инсталации и съоръжения е постигнато пълно транспониране на изискванията на Директива 96/61/ЕС в българското законодателство.

Министърът на околната среда и водите или упълномощено от него лице е компетентен орган за издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР за инсталации и съоръжения в обхвата на ЗООС, поддръжка на информация за най-добри налични техники (НДНТ); поддръжка на информация за Методики за прилагане на НДНТ; методическо подпомагане на ИАОС и РИОСВ; поддържане на регистър с данните от издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР; създаване и поддържане база данни за емисионните норми за различните промишлени дейности, за които се издават КР. ИАОС отговаря за: изготвяне проектите за КР; поддържане публична информация за резултатите от изисквания с КР, мониторинг; изпращане на информация в Европейския регистър на емисиите на вредни вещества. Директорът на съответната РИОСВ е компетентен орган за издаването, преразглеждането, актуализацията и изменението на КР за инсталации и съоръжения извън обхвата на Приложение 4 на ЗООС, при подаване на заявление по инициатива от съответния оператор.

3.1.4. Пазарно - ориентирани мерки

ЗООС определя рамката на политиката по опазване на околната среда, в т.ч. прилагането на икономически инструменти и финансови механизми за управление на околната среда, които намират конкретно изражение в специалните екологични закони:

- Екологични продуктови такси

В ЗУО са въведени такси за пневматични гуми, за батерии и акумулатори, и за автомобили. Таксите се заплащат от производителите и вносителите на такива продукти. От

2004 г. е въведена такса върху опаковки, като инструмент за прилагане на Директивата за опаковки и отпадъци от опаковки.

- Потребителски такси

Домакинствата и фирмите заплащат такси за твърди битови отпадъци, водоснабдяване, канализация и пречистване на водите. Таксите за битови отпадъци постъпват в общинските бюджети, а таксите за водоснабдяване, канализация и пречистване на водите се заплащат на В и К дружествата.

- Такси за използване на природни ресурси

Таксите за правото на водоползване и/или разрешено ползване на воден обект са дефинирани в ЗВ. За разрешителните които се издават от кмета на общината, таксите постъпват в общинския бюджет.

Със Закона за лечебните растения се регламентира заплащането на такси за ползване за събиране на билки и генетичен материал от диворастящи и за култивирани лечебни растения. Таксите постъпват в съответния общински бюджет или Държавно горско стопанство в зависимост от терена от който са събрани лечебните растения.

Със Закона за концесиите и специалните закони, се регламентира предоставянето на концесия на редица природни ресурси: гори, минерални води, подземни природни богатства и др. изключително държавна собственост. Концесионерите заплащат на държавата концесионни такси.

Основна форма е финансиране на общински публични екологични проекти - основно в областта на водоснабдяване, канализация и пречистване на водите и управление на отпадъците. Източници на финансирането са държавния бюджет (ДБ), Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и в известна степен - общинските бюджети. Финансират се от ПУДООС и екологични проекти на фирми под формата на кредити при облекчени условия.

3.1.5. Доброволни ангажименти на предприятията

Това са най-новите инструменти за управление на околната среда в България. От една страна, те не са задължителни за прилагане от съответните организации, а от друга, са в състояние съществено да подпомогнат предприятията при въвеждането и спазването на „задължителни“ изисквания.

В България след приемането на стандарта ISO 14001 (1998 г.) постепенно започна процес на въвеждане на системи за управление по околната среда и тяхното сертифициране.

III. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски фактори и териториално-административна характеристика

1.1 Географско местоположение

Община Котел съгласно административно-териториалното устройство на Република България е в границите на административна Област Сливен. Област Сливен е разположена в Югоизточна България и обхваща територия от 3 544 кв. км. Две трети от населението живее в градовете от областта, най-големи от които са Сливен, Нова Загора, Котел, Твърдица, Кермен, Шивачево. Средната гъстота на населението е около 59 души на кв.км. Териториално-селищната основа на Област Сливен включва 110 населени места, от които 6 града и 104 села.

В Област Сливен функционират 4 общини - Община Сливен, Община Нова Загора, Община Котел, Община Твърдица,

Географско положение на Община Котел

Община Котел е разположена в Югоизточната част на Република България, в полите на Стара планина. Намира се в североизточната част на Област Сливен и е третата по големина община в областта. Включена е в териториалните граници на област с административен център Сливен и Югоизточния район за планиране. Община Котел на изток граничи с Община Сунгурларе, на североизток – с Община Върбица, на север – с Община Омуртаг, на северозапад - с Община Антоново, на югозапад - с Община Сливен и на юг – с Община Стралджа.

Община Котел заема територия от 858,082 км² или 24.21 % от територията на Област Сливен и включва 22 населени места с административен център град Котел.

Карта на населените места на територията на Община Котел

През територията на община Котел преминават:

1 бр. първокласни пътища – път I-7: Силистра – Шумен – Ямбол – Елхово – Лесово/Турция,

1 бр. второ второкласни пътища – път II-48: Омуртаг – Котел – Градец – път I-7

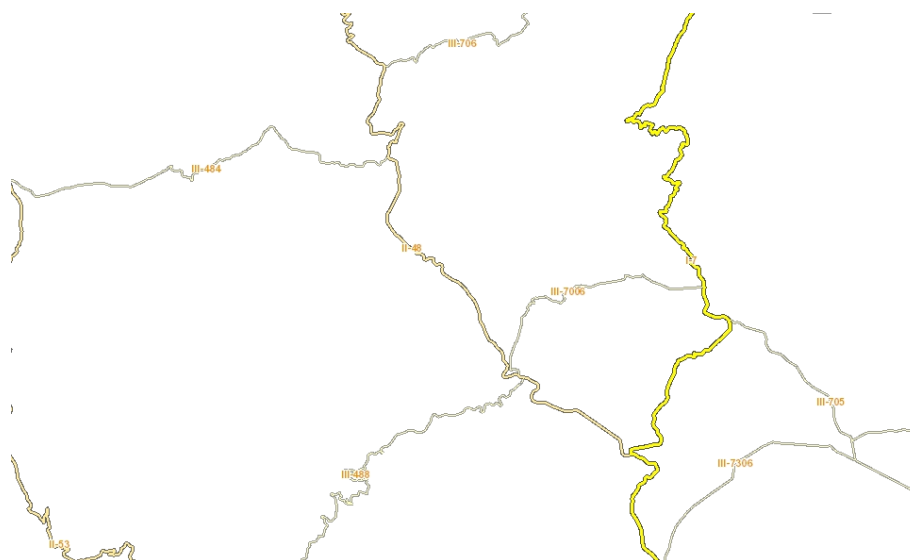
5 бр. третокласни пътища с обща дължина 58,788 км., част от републиканската пътна мрежа,

15 пътища четвърти клас, отнасящи се към общинската пътна мрежа, която е добре развита на територията на общината.

Общината не се пресича от автомагистрала.

Общата дължина на Републиканската пътна мрежа на територията на общината е 129,111 км.

Железопътният транспорт не е развит на територията на Община Котел. Най-близко разположената до гр. Котел железопътна гара се намира в гр. Сливен на отдалеченост 50 км.

Карта на основните пътни артерии, преминаващи през територията на Община Котел

Общинската пътна мрежа в община Котел е добре развита, като са осигурени възможности за транспортен достъп до всички населени места на общината – с изключение на с. Дъбова. Сред причините за влошените качествени параметри на пътищата от общинската пътна мрежа, са недостигът на инвестиции за тяхната поддръжка и реконструкция, както и различния вид собственост на някои от тях. Друг проблем се явява проявата на активни свлачищни процеси, представляващи заплаха за прекъсване на транспортния достъп и връзките между населени места в общината. Пътищата в планинските райони на община Котел са труднопроходими при зимни условия.

Град Котел отстои на 51 км. от областния център гр. Сливен, на 119 км. от гр. Бургас, на 183 км. от гр. Варна, на 227 км. от гр. Пловдив и на 333 км. от гр. София.

1.2. Релеф

Релефът на изследваната територия се характеризира с хълмисто–предпланински и планинско–котловинен релеф.

Надморската височина е между 300 и 1 128 метра. Най–висока точка в общината е връх Разбойна (1 128 м), който в югозападна посока се свързва с предпланинските склонове на Ичеренските и Карандилските възвишения. На югоизток от връх Разбойна, до който се достига посредством планинското възвишение на местността „Чукарите“, се откриват пешеходни туристически екопътеки, водещи до намиращите се в община Котел села Жеравна и Нейково, и продължаващи до разположената в Сливенска планина местност „Карандила“ (в обхвата на община Сливен). Сливенската планина се свързва с Ичеренско–Жерунските възвишения и Котленските ридове посредством географската местност „Чуката“.

В северната част на община Котел, на север от р. Голяма Камчия са разположени южните разклонения на Лиса планина, явяваща се част от Източния Предбалкан. На западот с. Остра могила се намира нейният най–висок връх – Големия Сакар с надморска височина 1 053,6 м. В североизточна и югоизточна посока релефът на изследваната територия е хълмист, като в тази част от община Котел се включват части от две полета. На североизток, по долината на р. Голяма Камчия това е югозападната част на хълмистата историко–географска област Герлово, а в посока югоизток се разкрива най–високата западна част на Сунгурларското поле, разположено по долината на р. Мочурица, между Стидовска планина – на север и Гребенец и Терзийски баир – на юг. В югоизточната

част на община Котел, в коритото на р. Мочурица е разположена най-ниската точка на територията на общината с надморска височина 199 м, намираща се на североизток от с. Пъдарево

1.3. Геоложки строеж

Геоложки строеж и петрографски състав на Община Котел не е особено разнообразен. Територията на общината попада в Старопланинската морфоструктурна област и по конкретно е част от Главната Старопланинска верига. Главната Старопланинска верига е главната структурна част на Балканидите. Формирането и е продължило около 600 млн. години. Заема част от пространството между две литосферни плочи, разкъсано от множество паралелни по посока дълбочинни разломи. Главната Старопланинска верига има сложен гънков строеж, усложнен от тези дълбочинни разломи. Нагъването и е станало през различни геологически периоди. Последното общо нагъване е било през еоцена, преди около 40 - 50 млн. години, когато се е нагънала Старопланинската геосинклинала. Образуваните гънки имат линейно простиране, силно са наклонени на север, разкъсани и навлечени понякога върху други земни тела. В строежа на земната кора в Главната Старопланинска верига освен гънковите структури личат още и различни по големина плутонични тела (образувани от подземно застиване на магмата), разломни структури и други. Има и голям гранитен навлак от средногорски гранити върху най-високата част – Калоферската планина. По-големите гънкови структури в Главната Старопланинска верига са: Берковски антиклинорий, Свогенска антиклинала, Шипченски антиклинорий, Лудокамчийски синклинорий, Издримецка и Чумерненска синклинала и др.

Скалният състав в тази част на геоложката област не е разнообразен, за разлика от западната и в средната част на Главната Старопланинска верига, където широко са разпространени магмените скали, предимно гранитите. Те изграждат високите форми на релефа и са по-устойчиви на въздействието на външните земни сили. В цялата подобласт широко са разпространени седиментните скали.

1.4. Климат

Територията на община Котел се отличава с умерено континентален климат с влияние на планинската климатична област, с характерна снежна зима, прохладно лято и топла продължителна есен. Типични за територията са градушки, непрогледни мъгли, дъждове, силни ветрове и др., чиято проява е свързана със смесения релефен хълмисто-равнинен терен. Средната годишна температура на територията на общината е в порядъка на 10,0–11,0°C. Средната зимна температура е около 0,0°C. Стойността на средната минимална температура е отрицателна и е в порядъка на –3,0°C, а средната максимална температура се отличава с положителна стойност от около и над 2,0°C. Средната лятна температура е 19,0–20,0°C, при стойност на средната минимална и средната максимална лятна температура съответно около 12,0–13,0°C и около 25,0–26,0°C. Средната годишна температура е около 10,0°C. Средното количество на валежите в обхвата на изследваната територия е 190 мм/кв. м. Максимумът на валежите е през лятото когато тяхното количество е в порядъка на около и над 200 мм/кв. м.

1.5. Полезни изкопаеми

Територията на област Сливен не се отличава с големи запаси и находища на полезни изкопаеми. В административния обхват на община Котел – в землището на с. Кипилово, се намира единственото находище на бели пясъчници за облицовка в България.

1.6. Почви

Територията на област Сливен се отличава с голямо почвено разнообразие, като в зависимост от надморската височина и терена, са характерни карбонатни смолници, смолници, излужени смолници, алувиално–ливадни и канеленитегорски почви.

На територията на община Котел, в условията на планински и полупланински терен, почвите са светлосиви горски и излужени канелени горски почви (по склоновете и билните части на Стара планина и Средна гора). Под влияние главно на широколистната горска растителност са образувани светлосивите горски почви, разположени на надморска височина над 800 м. Светло сивите горски почви в обхвата на изследваната територия се отличават със слаба запасеност с азот и фосфор, както и с кисела по целия профил почвената реакция. Характерни са още по–неблагоприятни физични свойства на разглежданите почви, поради което те се обработват трудно. Поради силното уплътняване на илувиалния хоризонт се наблюдава преовлажняване на ниските места. Излужените канелени горски почви са образувани в условията на преходно континентален климат, върху различни скали и под влияние главно на широколистни гори. Отличават се с рязка диференциация между хумусния и илувиалния хоризонт. Характеризират се с много неблагоприятни физически свойства – слаба водопропускливост, при навлажняване набъбват, а при изсъхване се спичат, трудни за обработка. Естественото плодородие на излужените канелени горски почви е слабо, но при използването на подходяща агротехника и съвременни земеделски методи, могат да се получат задоволителни добиви. Разглежданите почви са подходящи за отглеждане на полски култури, лозя, тютюн, трайни насаждения. Почвената покривка е благоприятна за отглеждане на лозя в района на селата Пъдарево и Мокрен и трайни насаждения (малини, ягоди, хмел) в северните части на община Котел.

На територията на общината няма промишлени замърсители.

1.7. Поземлени и горски ресурси

Селското стопанство като икономическа дейност е традиционна дейност за територията на Община Котел. Земеделските територии са с дял от 3,5% (29895 дка) от площта на общината.

Водещо място в структурата на растениевъдството заема отглеждането на лозя, зърнопроизводството и тютюнопроизводството. Животновъдството е специализирано в отглеждането на кози, овце и говеда.

Най-голям е дела на горските ресурси - 69,2% (594 000 дка), което предопределя важната роля на дърводобива в структурата на общинската икономика. През последните години е налице неблагоприятна тенденция, изразяваща се в развитие на дърводобива, което е значително под нивото на съществуващия потенциал.

• Растениевъдство

Климатичните особености в общината са благоприятни за отглеждането на полски култури, лозя, тютюн, трайни насаждения.

• Горските територии

Особеностите на природно ресурсния потенциал на територията на община Котел предопределят важната роля на горското стопанство в структурата на общинската икономика. Горските територии формират 69,2% от площта на общината. Площта на горските територии в общината е 55 022 ха, като 96,7%(53 277 ха) от тях се отнасят към категория „държавни горски територии“. Горските територии, които са собственост на физически и юридически лица заемат второ място с дял от едва 2,3%(1246 ха). Делът на общинските е 0,8% (439 ха). Делът на залесените площи достига 96,2%(52 910 ха) . Горските ресурси на дадена територия благоприятстват развитието на различни икономически

дейности – добив и преработка на дървесина, беритба на горски билки, гъби, плодове.

Горските ресурси създават и условия за развитието на различни алтернативни видове туризъм – природен (екотуризъм), пешеходен.

Общината се характеризира с богато разнообразие от дървесни растителни видове. Сред представителите на естествените широколистни гори се срещат дъб, габър, бук, ясен и др., а сред изкуствено засадените иглолистни гори се срещат насаждения с черен бор. Характерно за територията е и малко естествено находище на бяла ела, редуваща се с открити пространства, представени от пасища и ливади.

Територията на община Котел попада в обхвата на две държавни горски стопанства – ДГС „Тича“ и ДГС „Котел“.

Държавно горско стопанство Котел е получило името си от град Котел, където е седалището на нейната администрация.

На север от нея се намират ДГС “Тича” и ДГС “Върбица”, на запад граничи с ДГС “Сливен” и ДГС “Стара река, на юг- с ДГС “Сливен” и ДГС “Тунджа” и на изток- с ДГС “Садово”.

Горите на ДГС Котел са разположени на част от територията на община Котел. Общата площ на горите и земите на територията на ДГС Котел е 41820.3 ха. Изредените култури и насаждения (с пълнота до 0.3 включително) заемат само 0.3 % от залесената площ.

Приблизително по равно на територията на ДГС Котел са разпространени широколистните високостъблени гори и издънковите гори за превръщане в семенни.

Незалесената дървопроизводителна площ е само 669.4 ха. Недървопроизводителната горска площ е 1379.5 ха или 3.6 % от общата площ на ДГС Котел.

Най- голяма част от недървопроизводителната горска площ заемат поляните- 593.2 ха (1.5 % от общата площ), следвани от дивечовите ливади и нелесопригодните площи- по 0.4%.

Държавно горско стопанство – Тича се намира на територията на Община Котел. На север граничи с ДГС Омуртаг, на изток с ДГС Върбица, на юг с ДЛС Котел и на запад с ДЛС Котел и ДГС-Омуртаг. ДГС –Тича е разположено на север от централното било на Източна Стара планина и заема изцяло склоновете на „Лиса планина”и северните склонове на Котленско – Върбишкия дял на главната Старопланинска верига.

Голямото различие в надморската височина определя и разнородния релеф и видовия състав на горите.

Районът на ДГС Тича има пресечен планински и полупланински релеф. От централното било на Източна Стара планина се отделя В северозападна, а след това в североизточна по билото на Лиса планина, която е вододелна между водосборите на реките Янтра и Голяма Камчия.

Климатичните условия имат решаващо значение за формирането на типовете горски растения и горскостопанско райониране.

Санитарното състояние на горите в ДГС-Тича е добро .Щетите се нанасяни по горите са биотични и абиотични. Постоянните и своевременни мерки допринасят за ограничаване на вредните последствия за гората, най-вече причинявани от човешката дейност.

• Животновъдство

Водещо място в структурата на селското стопанство в община Котел заема животновъдството, което се предопределя от планинския характер на територията. Животновъдството е специализирано в отглеждането на кози, овце и говеда. Отглеждането на свине и птици на територията на общината, е насочено предимно към удовлетворяване на собствените потребности на населението

1.8. Територия и населени места в общината

Територията на Община Котел заема площ от 858.1 км². Община Котел обхваща 22 населени места, в т.ч. 1 град, който е общински център гр. Котел и 21 села. По данни на НСИ, населението на общината към 31.12.2020 година наброява 25 106 жители.

Години	2017	2018	2019	2020
Население, брой жители на община Котел	25 467	25 332	25 286	25 106

В основата на намалението на населението е отрицателния естествен прираст и миграционните движения на населението, особено на хората в млада възраст.

Град Котел е административен център на общината. Общата площ на гр. Котел е 131,519 км². Отстои на 51 km. от гр. Сливен. Градът е разположен в Югоизточната част на България, в североизточната част на област Сливен.

В състава на Община Котел влизат и 21 села: с. Боринци, с. Братан, с. Градец, с. Дъбова с. Жеравна, с. Катунище, с. Кипилово, с. Малко село, с. Медвен, с. Мокрен, с. Нейково, с. Орлово, с. Остра могила, с. Пъдарево, с. Седларево, с. Соколарци, с. Стрелци, с. Тича, с. Топузево, с. Филаретово, с. Ябланово.

2. Социално-икономически фактори

2.1. Демографска и социална характеристика

2.1.1. Брой и динамика на населението

Населението на Община Котел възлиза на 25 106 души (съгласно данни на НСИ към 31.12.2020 г.), разпределено неравномерно в двадесет и две населени места.

В административният център на общината гр. Котел живее около 20% от населението на общината – 5 885 жители, следват кметство с. Градец – 5 654 жители, кметство с. Ябланово – 5 151 жители, кметство с. Филаретово – 1 169 жители и в кметство с. Тича – 1 156 жители. Най-слабо населените места в общината са с. Братан – 36 жители, с. Дъбова – 27 жители, с. Катунище – 13 жители и с. Седларево – 11 жители. с постоянен адрес.

Намаляването на броя на селението на общината респективно се отразява и на неговата гъстота и териториално разпределение. Гъстотата на населението намалява.

Според показателя „брой на населението” Община Котел се нарежда на трето място в Област Сливен.

Съгласно данни от ГРАО населението на Община Котел за 2018 г. е 25 332 души, за 2019 г. е 25 286 души. В таблицата по-долу са представени данни за разпределение на населението по населените места в общината, както следва:

По данни на НСИ от последното преброяване на населението на Община Котел наброява 25 106 души.

Брой жители по постоянен адрес в Община Котел

№	Населено място в	Данни на „ГРАО”- бр. жители по постоянен адрес
---	------------------	--

	община Котел	2018 г.	2019 г.	2020 г.
1	гр. Котел	6 133	6 064	5 885
2	с. Боринци	121	116	111
3	с. Братан	38	38	36
4	с. Градец	5 693	5 679	5 654
5	с. Дъбова	31	29	27
6	с. Жеравна	356	350	342
7	с. Катунище	14	13	13
8	с. Кипилово	478	469	454
9	с. Малко село	959	969	968
10	с. Медвен	117	115	111
11	с. Мокрен	880	869	870
12	с. Нейково	264	252	241
13	с. Орлово	320	319	320
14	с. Остра могила	407	413	414
15	с. Пъдарево	535	537	525
16	с. Седларево	11	11	11
17	с. Соколарци	784	781	782
18	с. Стрелци	529	527	526
19	с. Тича	1 163	1 158	1 156
20	с. Топузево	276	276	267
21	с. Филаретово	1 148	1 173	1 169
22	с. Ябланово	5 075	5 128	5 151
Общо Община Котел		25 332	25 286	25 106

Естественото движение е един от основните компоненти, оказващи влияние на динамиката на населението и неговата структура по възраст. Тенденцията в развитието на раждаемостта на населението на Община Котел показва, че тя се колебае в неголям диапазон.

Като цяло естественото възпроизводство на населението на общината се характеризира с параметри близки до средните за областта и страната. Общинският център е с по-благоприятно естествено възпроизводство в сравнение с населението по селата. Като тенденция се утвърждава влошаваща се демографска структура с отрицателен естествен и механичен прираст на населението в областта.

Естествен прираст на населението на Община Котел за 2020 г.

Община	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	всичко	момчета	момичета	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени
Котел	179	87	92	349	190	159	-170	-103	-67

Естественият прираст на населението в общината е отрицателна величина. При запазване на тази тенденция е на лице невъзможност за естественото възпроизводство на населението през следващите години, което ще рефлектира върху бъдещата възрастова структура на населението в общината и върху трудовия пазар.

Механично движение на населението на Община Котел през 2020 г.

Община	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени	всичко	мъже	жени

Котел	425	190	235	488	222	266	-63	-32	-31
-------	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Механичният прираст като демографски показател е резултат от разликата между броя на заселените и на изселените. В последните години се наблюдава тенденция, че броят на заселените и броят на изселените се движи в определени не много широки граници. Неблагоприятното в случая е, че броят на изселените се превишава този на заселените, което формира и отрицателен механичен прираст в Община Котел.

Намаляването на броя на населението на общината респективно се отразява на неговата гъстота и териториално разпределение. Гъстотата на населението намалява от 22,6 д/кв.км. през 2011 г. на 21 д/кв.км. през 2019 г.

Наблюдава се значителен спад в естествения прираст на населението. Ниската раждаемост и високата смъртност са свързани със застаряването на населението и съществуващите социални и икономически проблеми.

През последните години се наблюдава миграция от селата към административния център или други населени места от областта и страната.

Миграцията на млади хора и ниската раждаемост формират неблагоприятна възрастова структура на населението в почти всички селища на общината.

Влошената демографска структура дава отражение върху броя на населението чрез занижените възможности за бъдещо увеличение на раждаемостта и неизбежните по-високи стойности на показателите за смъртност на едно застаряващо население.

2.1.2. Структура на населението

Няма дисбаланс в разпределението на населението в Община Котел по признака пол. Броят на жените превишава този на мъжете в минимални граници през последните години.

Население към 31.12.2020 г. по местоживее и пол

Общин а	Общо			В градовете			В селата		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Котел	25 106	12 519	12 587	5 885	2 915	2 970	19 221	9 604	9 617

По данни от преброяване на населението през 2011 г. 36.21% от населението е с българско етническа принадлежност.

Етноси	Численост	Дял (в %)
Българи	9 090	36.21%
Турци	7 509	29,91%
Роми	6 207	24,73%
Други	256	1,01%
Не се самоопределят	186	0,74%
Не отговорили	1 858	7,4%
Общо	25 106	100,0

Образованието в Община Котел е с функционален обхват от предучилищно обучение до гимназиално образование. От придучилищното образование са детските градини, а от общото образование – основните училища, средно общообразователно училище и Националното училище по фолклорни изкуства „Филип Кутев“.

Училищната структура и мрежа на територията на Община Котел е съобразена с действащите законови и подзаконови документи и нормативи и с местните, държавни и европейски стратегии за развитие на образованието.

Детска градина	Населено място
ДГ „Дъга“	гр. Котел
ДГ „Слънчо“	с. Ябланово
ДГ „Детелина“	с. Кипилово
ДГ „В. Пеева“	с. Пъдарево
ДГ „Слънце“	с. Мокрен
ДГ „Радост“	с. Филаретово

Училищната система в общината е представена от 9 основни училища, 1 средно общообразователно училище и НУФИ „Филип Кутев“.

Обекти за училищно образование	Населено място
СУ „Г. С. Раковски“	гр. Котел
НУФИ „Филип Кутев“	гр. Котел
ОУ „Капитан П. Пармаков“	с. Градец
ОУ „Димитър Камбуров“ –	с. Стрелци
ОУ „Христо Ботев“	с. Тича
ОУ „Х. Димитър“	с. Соколарци
ОУ „Н. Й. Вапцаров“	с. Ябланово
ОУ „Св. Св. Кирил и Методий	с. Кипилово
ОУ „Г. С. Раковски“	с. Пъдарево
ОУ „Христо Ботев“	с. Мокрен
ОУ „Д-р Петър Берон“	с. Филаретово

Образователната система на Община Котел отговаря на нуждите на населението. Материалната база на образователната система осигурява оптимален учебен процес.

2.1.3. Трудова заетост

В последните години се наблюдава повишаване на равнището на безработица в общината. По данни на Агенция по заетостта към министерство на труда и социалната политика, коефициентът на трайна безработица към края на май 2020 година е 10,6%.

Броят на регистрираните безработни лица в община Котел бележи ръст от 1237 д. през 2009 г., на 2 417 д. през 2015 г. – отчетени съответно най-ниска и най-висока стойност на местно ниво в периода 2007–2015 г. Посоченият средногодишен брой на безработните лица в общината през 2015 г. представлява най-неблагоприятната стойност на разглеждания показател за посочения осемгодишен период. Най-голям дял в структурата на безработните лица в общината формират безработните жени над 55 годишна възраст и младежите до 29 годишна възраст.

В резултат от значителния ръст на броя безработни лица на местно ниво, наблюдаван през 2012 г. и 2013 г., техният дял достига 37,0% от трудоспособното население в Община Котел. През 2015 г. този относителен дял надхвърля 38,0%. Отчетените стойности, представящи средногодишното равнище на безработица в общината са неколкостранно по-

високи от средните за страната (7,9%) и за района от ниво 2 (10,6%). Стойностите на местно ниво са по-неблагоприятни и от средните за областта. Относно стойностите на разглеждания показател на територията на четирите общини в административния обхват на област Сливен, тревожно е, че община Котел се отличава с най-висока стойност на равнището на безработица сред общините в областта. Липсата на достатъчно възможности за трудова заетост (недостатъчен брой работни места) е причина за изостряне проявата на различни проблеми от социално и икономическо естество на територията на общината.

По отношение на разпределението на регистрираните безработни лица по степенна завършено образование, преобладават лицата с ниско образование, както и тези без професионален стаж и квалификация. Лицата със завършено основно образование и тези с по-нисък образователен ценз съставляват 74,4% (1 738 д.) от средногодишния брой безработни лица в община Котел през 2013 г. През посочената година на територията на общината няма регистрирани безработни лица със завършено висше образование.

Сред важните особености, характеризиращи пазара на труда в община Котел, е изключително високият дял на безработното ромско население. С най-голям брой регистрирани безработни лица сред 22 -те населени места в общината, се отличават гр. Котел, с. Градец и с. Ябланово, които се характеризират и с най-голям дял на лицата, самоопределили се към ромската и турската етнически групи на местно ниво.

Предпоставка за задълбочаване на проявяващите се социално-икономически проблеми в общината, изразяващи се в социална изолация и маргинализиране на ромското население, се явява тяхната степен на образованост. Сред представителите на ромската етническа група се отчита голям дял неграмотно или с ниска степен на образованост население.

Друга особеност на пазара на труда в община Котел се свързва със сезонния характер на заетостта на ромското население, характерна най-вече за летните месеци в сферата на селското стопанство (дейности по събиране на билки и плодове, друга работа от общ характер). Следователно, сред основните проблеми, които можем да очертаяме, е липсата на устойчивост на възможностите за трудова заетост.

Младежката безработица, представяща данни за безработните младежи на възраст до 29 години включително, също отрежда на общината по-тревожна позиция спрямо средната за страната. Общият брой на безработните лица в посочената възрастова група през 2015 г. на общинско ниво, е 3 033 д. – т.е. средномесечният брой регистрирани безработни младежи е 252,8 д. В структурата на средномесечния брой безработни младежи по степен на завършено образование, преобладават лицата с ниска степен на образованост, без специалност и квалификация, които формират 80,0% (202 д.). Трайно безработните лица (с продължителност на регистрацията над една година) на възраст до 29 години включително през 2015 г. са 112 д.

2.2. Икономически показатели

Състоянието на икономиката на Община Котел следва общите тенденции, наблюдавани в национален мащаб, които са характерни за голяма част от малките общини и населени места. Общата криза на икономиката на страната, загубата на традиционни пазари, промяната в собствеността на производствените мощности и активи, сериозните структурни промени в селското стопанство са фактори, които в значително по-голяма степен са се отразили на малки общини като Котел, отколкото на големите населени места.

Недостатъчно добре развит остава секторът туризъм, въпреки идентифицирания много добър потенциал за растеж. Това в значителна степен се дължи на ниската ефективност на мерките за разработване на устойчиви местни туристически продукти, основани на съществуващите ресурси за еко и културен туризъм.

Икономиката на Община Котел се характеризира с основно аграрна насоченост – наблюдава се тенденция към спад в дела на индустриалния сектор и ръст в дела на аграрния. Водещо място в структурата на общинската икономика заемат дейностите в областта на селското и горското стопанство, туризма, търговията и други услуги.

Сред икономически активното население в общината преобладават заетите лица в сферата на селското и горското стопанство.

Структурата на икономиката на Община Котел обхваща дейности в отраслите: «Преработваща промишленост», «Селско, горско и рибно стопанство», «Хуманно здравеопазване и социална работа», «Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети». Общинската икономика се реализира от икономически субекти единствено от частния сектор.

Малките и средни предприятия са основата на общинската икономика. Голяма част от бизнеса в общината се осъществява от микрофирми със заети в тях под 9 души. Много често собствениците на фирми се самонаемат или наемат членове на семейството. Семейният бизнес е една от сериозните възможности за развитието на икономиката на общината.

Сериозен потенциал за развитие на общинската икономика са съществуващите семейни хотели и къщи за гости.

Обяснението на структурните промени се свързва с реструктурирането и адаптирането на икономиката като цяло в т.ч. приватизацията и вече доминиращото значение на частния сектор, който от 1999 г. осигурява по-голяма част от нетните приходи от продажби в областта на услугите, промишлеността и аграрния сектор.

Фактор за устойчиво развитие на общината е стимулирането на развитието на сектора на малките и средни предприятия, развитието на местното предприемачество, укрепването на частния сектор и развитието на туризма като цяло.

Малките и средни фирми в общината се характеризират с разнообразие на предлаганите стоки и услуги по асортимент и номенклатура.

Факторите за подобен подход и структура на пазара са обясними: малки инвестиции, безработица, бърза обръщаемост и печалби, липса на платежоспособно търсене, липса на рискова инициативност и пр.

Независимо от наличието на големия брой регистрирани малки фирми в общината, те нямат достатъчно сериозен принос в общинската икономика.

2.2.1.Промисленост

Състоянието на икономиката на Община Котел следва общите тенденции, наблюдавани в национален мащаб, които са характерни за голяма част от малките общини и населени места. Общата криза на икономиката на страната, загубата на традиционни пазари, промяната в собствеността на производствените мощности и активи, сериозните структурни промени в селското стопанство са фактори, които в значително по-голяма степен са се отразили на малки Общини като Котел, отколкото на големите населени места.

Недостатъчно добре развит остава секторът туризъм, въпреки идентифицирания много добър потенциал за растеж. Това в значителна степен се дължи на ниската ефективност на мерките за разработване на устойчиви местни туристически продукти, основани на съществуващите ресурси за еко и културен туризъм.

Структурата на икономиката на община Котел обхваща дейности в отраслите: «Преработваща промишленост», «Селско, горско и рибно стопанство», «Хуманно здравеопазване и социална работа», «Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети». Общинската икономика се реализира от икономически субекти единствено от частния

сектор.

Малките и средни предприятия са основата на общинската икономика. Голяма част от бизнеса в общината се осъществява от микрофирми със заети в тях под 10 души. Много често собствениците на фирми се самонаемат или наемат членове на семейството. Семейният бизнес е една от сериозните възможности за развитието на икономиката на общината.

Сериозен потенциал за развитие на общинската икономика са съществуващите семейни хотели и къщи за гости.

Обяснението на структурните промени се свързва с реструктурирането и адаптирането на икономиката като цяло в т.ч. приватизацията и вече доминиращото значение на частния сектор, който от 1999 г. осигурява по-голяма част от нетните приходи от продажби в областта на услугите, промишлеността и аграрния сектор.

Фактор за устойчиво развитие на общината е стимулирането на развитието на сектора на малките и средни предприятия, развитието на местното предприемачество, укрепването на частния сектор и развитието на туризма като цяло.

Малките и средни фирми в общината се характеризират с голямо разнообразие на предлаганите стоки и услуги по асортимент и номенклатура.

Факторите за подобен подход и структура на пазара са обясними: малки инвестиции, безработица, бърза обръщаемост и печалби, липса на платежоспособно търсене, липса на рискова инициативност и пр.

Независимо от наличието на големия брой регистрирани малки фирми в общината, те нямат достатъчно сериозен принос в общинската икономика.

2.2.2. Селскостопанство

Не малък дял в икономическо отношение на територията на Община Котел има селското стопанство, което е традиционен отрасъл за общината, осигуряващ поминъка на значителна част от населението.

Селското стопанство като икономическа дейност е застъпено във всичките населени места на общината, като то е основен отрасъл в селата.

Поради малкия брой работещи промишлени предприятия на територията на общината, голяма част от населението, предимно в селата, е ангажирано в производството на селскостопанска продукция. Жителите на общината се занимават със земеделие и животновъдство предимно за собствена консумация и за подпомагане на семейния бюджет.

Тенденцията на спад в основните икономически показатели е валидна и тук, макар, че в абсолютни стойности той е по-малък.

Голямата раздробеност и неразвита пазар на земя продължават да бъдат сериозна пречка пред развитието на селското стопанство като затрудняват създаването на големи масиви, позволяващи използването на нови технологии и високопроизводителна техника в земеделието. Формата на собственост в селското стопанство е частна. В Община Котел земеделието и животновъдството са водещи в отрасли в селското стопанство. Отглеждането на трайни насаждения, билки, както и на някои технически култури е благоприятствано от почвено-климатичните условия в района. Наблюдава се, обаче, тенденция към намаляване на засяваните площи.

Условията в района са благоприятни и за отглеждане на трайни насаждения. Зеленчукопроизводството се развива преди всичко в личните стопанства, отглеждането на тютюн в общината постепенно се ограничава.

Животновъдство

Развитието на животновъдството в Община Котел се характеризира с реструктуриране и модернизация на стопанствата за отглеждане на животни, с цел покриване на европейските стандарти за производство на качествени и безопасни суровини.

На територията на общината се отглеждат основно овце, говеда, кози и птици. Развито е и пчеларството.

Горското стопанство е с изразено стопанско значение. Горският фонд представлява ~ 69,2% от територията на общината. Той се използва преди всичко за добив на дървен материал, но също и за събиране на диворастващи билки и плодове. Горите се стопанисват и експлоатират от Община Котел. От листопадните гори в планинските и хълмисти територии на общината се добива официално малко количество дървен материал, заедно с това горите са подложени на незаконна сеч, която заедно с ограниченото залесяване, ги заплашва от унищожаване.

Отдалечеността и липсата на промишлени замърсители дава добра предпоставка за производство на екологично чиста селскостопанска продукция биоземеделие, отговаряща на всички европейски изисквания.

Наличните гори и възстановяването на унищожените гори са потенциал за развитие на дивечовъдството и лова.

В момента няма действащи кариери за добив на инертни материали за строителството.

Източниците на отпадъци от селското стопанство могат да бъдат както от растителен така и от животински произход. Най-често и двата вида отпадъци присъстват в частните стопанства и могат да се подлагат съвместно на механично - биологично третиране за получаване на компост с много добри качества и приложение като подобрител на почвата. Практиката на водещите страни в Европа доказва приложимостта на технологии за компостиране в домашни условия. Въвеждането и популяризирането на технологии за фамилно компостиране в частните стопанства в общината е перспектива със значим икономически и екологичен ефект.

Перспективите за развитието на селското стопанство може да се търсят в:

- Обработване на необработваеми земи, които са с възможности за развитие на екологично планинско земеделие и животновъдство;
- Изграждане на единна стратегия и на политика за реструктуриране на аграрния сектор с цел развитие на печеливши производства съобразени с природните и поземлените ресурси на общината;
- Създаването на модерни съвременни семейни ферми за растителна и животинска продукция;
- Създаване на нови масиви от трайни насаждения ;
- Отглеждането на култури и развитие на биологично земеделие - запознаване на производителите с технологията на производството и с нормативната база, както и с научните постижения;
- Създаване на условия за повишаване на нивото на научно обслужване в селското стопанство и на тази база, стимулиране на въвеждането на съвременни технологии на производство;
- Стимулиране на малките населени места чрез създаване на заетост в селския и еко туризъм и изграждане на социална инфраструктура за задържане на населението

2.2.3. Търговия и услуги

Търговската дейност е насочена предимно към продажба на стоки от първа необходимост. Преобладават хранителните магазини и тези за строителни материали.

Търговската мрежа не е добре развита, тъй като общината няма добра инфраструктура, позволяваща снабдяване със стоки от различни доставчици. Има действаща фурна за хляб и закуски. Има необходимост и възможност за развитие на разносна търговия с хранителни и битови стоки, особено за по-отдалечените населени места в общината.

2.2.4. Транспорт

Територията на общината се пресича от две важни комуникационни артерии от Републиканската пътна инфраструктура: първокласен път I – 7 с направление север – юг (Силистра – Лесово/Турция), и второкласен път II – 48. Пътят, свързва Омуртаг със с. Градец.

През територията на Община Котел не преминават автомагистрали.

Общата дължина на пътищата от републиканската пътна мрежа, които преминават на територията на общината е 129,11 км.

През територията на Община Котел не преминава железница.

Транспортните услуги за превоз на пътници се осъществяват от частни превозвачи:

Пътищата от републиканската пътна мрежа, преминаващи през или в непосредствена близост до общинските територии са в добро състояние и отговарят на националните ни стандарти.

Град Котел отстои на 51 км. от областния център гр. Сливен, на 119 км. от гр. Бургас, на 183 км. от гр. Варна, на 227 км. от гр. Пловдив и на 333 км. от гр. София.

2.2.5. Туризм

Оценявайки географското положение, наличните природни ресурси и богато културно-историческо наследство Община Котел показва, че общината разполага с потенциал за развитие на интегриран културно-исторически, селски, еко туризм и лов.

Културно – исторически туризм

Община Котел разполага с изключително добър потенциал за развитие на културно-исторически туризм. Община Котел се отличава с древна история и богати традиции. Културното наследство на територията, представено от материални паметници с различна историческа, археологична и архитектурна стойност, предопределят възможност за разработването на разнообразни туристически маршрути.

Фолклорен туризм

Традициите в Община Котел са запазили специфичния си характер през годините. Честват се Коледа, кукерските празници на Местни и Сирни заговезни, През пролетта и лятото се организират различни мероприятия за децата и фолклорни концертни програми за жители и гости на общината.

Еко - туризм

От туристическа гледна точка тези територии са с потенциал за развитие на планински и еко- туризм.

На територията на община Котел попадат 27 защитени територии (ЗТ), обявени по

Закона за защитените територии в т.ч. следните категории: 1 поддържан резерват, 1 резерват, 7 защитени местности, 18 природни забележителности.

На територията на общината попадат и следните защитени територии:

Поддържан резерват „Ардачлъка“,

Резерват „Орлицата“,

Природните забележителности: „Билерника“, „Злостен“, „Дряновската пещера“, „Карстовия извор – Изворите“, „Малката Маара – пещера“, „Местностите Сини вир – Малката пещ – Голямата пещ“, „Орловите пещери“, „Пещерата Леденика – м. Римско кале“, „Пещерата Раковски в м. Злостен“, „Пещерата в м. Царевец“, „Пещерата Ледницата“, „Пещерата Маарата“, „Пещерата Приказна в м. Булерника“, „Пещерата Св. 40 мъченика в м. Боаза“, „Пропастта Кървавата локва“, „Скално образувание Баджала Кая“, „Урушки скали“, „Черните извори Подземника“

Защитени местности: „Демир капия“, „Вида“, „Керсеилик“, „Кореник“, „Медвенски карст“, „Орлова скала“, „Хърсов град“

Защитени зони “НАТУРА 2000”

Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни директиви за опазването на околната среда: - Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

На територията на Община Котел попадат 10 защитени зони от „НАТУРА 2000“

Зони от територията на Община Котел, попадащи в НАТУРА 2000

Наименование НАТУРА 2000	Площ, ха
01 Гребенец BG0000420	9884,53
02 Котленска планина BG0002029	99299,77
03 Котленска планина BG0000117	69058,92
04 Луда Камчия BG0000139	6106,21
05 Река Горна Луда Камчия BG0000136	2275,45
06 Река Мочурица BG0000196	8702,83
07 Сините камъни BG0000164	12279,73
08 Сините камъни – Гребенец BG0002058	15844,64
09 Стара река BG0000279	146,17
10 Твърдишка планина BG0000211	38649,52

Територията на Община Котел създава благоприятни предпоставки за опазване на жизнена биологичната структура на средата.

На територията на общината се намират:

Поддържан резерват „Ардачлъка“, код в Държавния регистър 7, заема части от землищата на селата Боринци и Стрелци.

Резерват „Орлицата“, код в Държавния регистър 41, намира се в землището на село Медвен.

Природна забележителност (ПЗ):

ПЗ „Билерника“, код в Държавния регистър 388, намира се в землището на гр. Котел;

ПЗ „Злостен“, код в Държавния регистър 477, заема части от землищата на селата Медвен и Ябланово;

ПЗ „Дряновската пещера“, код в Държавния регистър 201, намира се в землището на гр. Котел;

ПЗ „Карстовия извор – Изворите“, код в Държавния регистър 198, намира се в землището на гр. Котел;

ПЗ „Малката Маара – пещера“, код в Държавния регистър 393, намира се в землището на село Медвен;

ПЗ „Местностите Сини вир – Малката пещ – Голямата пещ“, код в Държавния регистър 222, , намира се в землището на село Медвен;

ПЗ „Орловите пещери“, код в Държавния регистър 177, намира се в землището на гр. Котел;

ПЗ „Пещерата Леденика – м. Римско кале“, код в Държавния регистър 10, намира се в землището на гр. Котел;

ПЗ „Пещерата Раковски в м. Злостен“, код в Държавния регистър 524, намира се в землището на с. Кипилово;

ПЗ „Пещерата в м. Царевец“, код в Държавния регистър 530, намира се в землището на село Медвен;

ПЗ „Пещерата Ледницата“, код в Държавния регистър 220, намира се в землището на село Медвен;

ПЗ „Пещерата Маарата“, код в Държавния регистър 223, намира се в землището на село Медвен;

ПЗ „Пещерата Приказна в м. Булерника“, код в Държавния регистър 154, намира се в землището на гр. Котел;

ПЗ „Пещерата Св. 40 мъченика в м. Боаза“, код в Държавния регистър 200, намира се в землището на с. Кипилово;

ПЗ „Пропастта Кървавата локва“, код в Държавния регистър 383, намира се в землището на гр. Котел;

ПЗ „Скално образувание Баджала Кая“, код в Държавния регистър 353, намира се в землището на с. Ябланово;

ПЗ „Урушки скали“, код в Държавния регистър 197, намира се в землището на гр. Котел;

ПЗ „Черните извори Подземника“, код в Държавния регистър 219, намира се в землището на село Медвен;

Защитени местности (ЗМ):

ЗМ „Демир капия“, код в Държавния регистър 212, намира се в землището на село Медвен;

ЗМ „Вида“, код в Държавния регистър 215, намира се в землището на село Жеравна;

ЗМ „Керсеилик“, код в Държавния регистър 504, заема части от землищата на селата Боринци и Стрелци;

ЗМ „Кореник“, код в Държавния регистър 213, намира се в землището на село Жеравна;

ЗМ „Медвенски карст“, код в Държавния регистър 498, намира се в землището на село Медвен;

ЗМ „Орлова скала“, код в Държавния регистър 93, намира се в землището на гр. Котел;

ЗМ „Хърсов град“, код в Държавния регистър 216, намира се в землището на с. Киполово;

3. Анализ на компонентите на околната среда и факторите, които им въздействат

3.1. Атмосферен въздух

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух (В сила от 29.06.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.81 от 15 Октомври 2019 г.) се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите чрез Националната система за наблюдение, контрол и информация. За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ. Екологичният статус на качеството на атмосферния въздух се определя въз основа на основните контролирани показатели, регламентирани в Закона за чистотата на атмосферния въздух.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух. Основните показатели, характеризиращи КАВ в приземния слой са: суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел, живак и арсен. *Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух“ е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.*

Основните замърсители в атмосферния въздух вредни за човешкото здраве са: азотен диоксид, серен диоксид, прах и финни прахови частици, бензин, олово, кадмий, арсенполиароматни въглеводороди, толуол, амоняк, фенол и сероводород. За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема – „Въздух“.

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на страната е разделена на шест района и агломерации (с население над 250 000 души) за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) и тяхната категоризация в зависимост от степента на замърсяване, Фиг. 3.

Община Котел попада в Югоизточен район, който обхваща 25% от населението на страната, като качеството на атмосферния въздух се следи от общо 17 пункта за мониторинг. При изготвяне на списък с РОУКАВ от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС), съгласувано с РИОСВ - Стара Загора,

Фиг.3

Състоянието на атмосферния въздух в района на гр. Котел е определено основно в резултат на замервания с мобилна автоматична станция на РИОСВ – гр. Стара Загора по отношение концентрациите в динамиката на следните инградиенти: озон, азотен оксид, прах, сероводород и амониак. Успоредно са отчетени и показанията за шест метеорологични фактора – атмосферно налягане, посока и скорост на вятъра, температура и влажност на въздуха и слънчево греење. Наблюдавани са показателите: средноденоношна пределно допустима концентрация; максимална еднократна пределно допустима концентрация и средна часова пределно допустима концентрация. Получените резултати са дали основание за оценка, че във въздушния басейн над гр. Котел и над другите изследвани територии на общината, няма данни за превишаване на пределно допустимите концентрации на озон, прах, серен диоксид, азотен диоксид, сероводород, въглероден оксид и амониак.

Поради липсата в настоящия момент на големи промишлени предприятия на територията на Община Котел, които да замърсяват въздуха, той е сравнително чист през по-голямата част от годишните сезони. Епизодично негативно влияние върху състоянието му оказват някои климатични фактори – през тези месеци и вследствие по-честите температурни инверсии и рядкост на валежите, когато се намаляват самопречистващите възможности на атмосферата и се получава замърсяване с прах в приземния въздушен слой.

Атмосферният пренос на въздушни маси и ветрове също оказват въздействие върху чистотата на атмосферния въздух на територията на Община Котел. При преобладаващите в региона зимни северозападни и северни ветрове с висока и средна скорост, се наблюдава хоризонтално разсейване на атмосферните замърсители и пречистване на въздуха.

В общината няма обособен стационарен пункт за мониторинг на атмосферния въздух от Националната система за наблюдение, контрол и информация върху състоянието на

околната среда и устройствената територия не е сред районите, определени от МОСВ, съгласувано с РИОСВ, за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух.

Нека се спрем на нормите, съгласно нормативната база на замърсителите и тяхното влияние върху човешкото здраве.

3.1.1. Норми на нивата на замърсителите в атмосферния въздух

Нормите на нивата (концентрациите) на замърсителите в атмосферния въздух са определени в следните нормативни акта:

- Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. на МОСВ и МЗ за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух

- Наредба № 11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух. обн.ДВ. бр.42 от 2007 г.

В следващата таблица са показани действащите норми за нивата на основни замърсители на атмосферния въздух, валидни към 01.01.2021 г. и алармен праг за някои от тях:

Замърсител	O ₃	SO ₂	ФПЧ ₁₀	ФПЧ _{2.5}	Бензо-пирен
Норма	µg/ m ₃	µg/ m ₃	µg/ m ₃	µg/ m ₃	µg/ m ₃
Средночасова норма (СЧН) за опазване на човешкото здраве	—	350 ⁽²⁾	—	—	—
Средноденонощна норма (СДН) за опазване на човешкото здраве	—	125 ⁽³⁾	50 ⁽⁴⁾	—	—
Средногодишна норма (СГН) за опазване на човешкото здраве	—	—	40	20	—
Краткосрочна целева норма/горен оценъчен праг за опазване на човешкото здраве (максимална осемчасова средна стойност в рамките на денонощие)	120 ⁽¹⁾	—	—	—	—
Алармен праг	240	500	—	—	—
Праг за информиране на населението	180	—	—	—	—
Праг за предупреждаване на населението	240	—	—	—	—
Оценъчен праг	—	—	—	—	1

Забележки:

1. Нормата да не бъде превишавана повече от 25 пъти в рамките на една КГ осреднено за тригодишен период;
2. Нормата да не бъде превишавана повече от 24 пъти в рамките на една КГ;
3. Нормата да не бъде превишавана повече от 3 пъти в рамките на една КГ
4. Нормата да не бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една КГ

Пределно допустими концентрации (ПДК)

Качеството на атмосферния въздух се оценява чрез пределно допустими концентрации (ПДК) на вредните вещества в атмосферния въздух, регистрирани за определен период от време (1 ч, 8 ч, 24 ч, 1 год.). Те не трябва да оказват нито пряко, нито косвено вредно въздействие върху организма на човека и околната среда.

Алармен праг

Нивото на концентрация на даден атмосферен замърсител, при което съществува риск за здравето на хората при кратковременна експозиция, при което трябва да се предприемат спешни мерки, се определя като алармен праг.

Министерството на околната среда и водите (МОСВ) е изготвило "Инструкция за информиране на населението при превишаване на установените алармени прагове и показатели", която регламентира реда и начините за предоставяне информация на населението при превишаване на установените с Наредба № 12 от 15 юли 2010 г. на МОСВ и МЗ за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух алармени прагове.

Съгласно изискванията на инструкцията в случай на превишаване на установените алармени прагове и показатели, не по-късно от 60 минути от момента на отчитане на третата надпрагова средночасова концентрация на серен диоксид, азотен диоксид или озон, РИОСВ уведомяват обществеността.

Информацията, която се изпраща на ведомствата, организациите и средствата за масово осведомяване в случаите на превишаване на установените алармени прагове и показатели дава възможност за своевременно уведомяване на населението, а също така съдържа и информация за събитието, здравен риск и предпазни мерки, които следва да бъдат предприети от засегнатите чувствителни групи от населението.

Ежедневно в Изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС) на МОСВ се изготвя Бюлетин за качеството на атмосферния въздух в страната. Бюлетинът се публикува всеки ден на интернет страницата на ИАОС на адрес: <http://eea.government.bg/airq/bulletin.jsp>

В таблицата по – долу са показани пределно допустимите концентрации (ПДК) на основните атмосферни замърсители.

Атмосферни замърсители и съответните ПДК				
Формула	Атмосферен замърсител	ПДК µg/m ³	Алармен праг µg/m ³	Период на осредняване
NO ₂	Азотен диоксид	220*	400	1 час
NH ₃	Амоняк	250		1 час
CO	Въглероден оксид	10 000		8 часа
O ₃	Озон	180	240	1 час
SO ₂	Серен диоксид	350	500	1 час
H ₂ S	Сероводород	5		1 час
C ₆ H ₅ OH	Фенол	20		1 час
PM10	Фини прахови частици	50		24 часа
COCl ₂	Фосген	20		30 минути
Cl ₂	Хлор	70		1 час
HCl	Хлороводород	200		1 час
HCN	Циановодород	10		30 минути

3.1.2. Обща характеристика на основните атмосферни замърсители и тяхното влияние върху човешкото здраве

ОБЩ ПРАХ, ФИНИ ПРАХОВИ ЧАСТИЦИ (ФПЧ₁₀) И ФИНИ ПРАХОВИ ЧАСТИЦИ (ФПЧ_{2.5})

Източници

Прахът е основен атмосферен замърсител на въздуха. Вредният му здравен ефект зависи главно от размера и химичния състав на суспендираните прахови частици, от адсорбираните на повърхността им други химични съединения, в това число мутагени, ДНК - модулатори и др., както и от участието на респираторната система, в която те се отлагат.

Основни източници на прах са промишлеността, транспорта и енергетиката и битовото отопление. През отоплителния сезон на местно ниво основен източник на замърсяване с прахови частици е изгарянето на твърди горива в бита.

Влияние върху човешкото здраве

Прахът постъпва в организма предимно чрез дихателната система, при което по-едриите частици се задържат в горните дихателни пътища, а по-фините частици (под 10 μm - ФПЧ₁₀) достигат до по-ниските отдели на дихателната система, като водят до увреждане на тъканите в белия дроб. Деца, възрастни и хора с хронични белодробни заболявания, грип или астма са особено чувствителни към високи стойности на ФПЧ₁₀.

Вредният ефект на замърсяването с прах е по-силно изразен при едновременно присъствие на серен диоксид в атмосферния въздух. Установено е тяхното синергично действие по отношение на дихателните органи и откритите лигавици. То се проявява с дразнещо действие и зависи от продължителността на експозицията. Кратковременната експозиция на 500 mg/m^3 прах и серен диоксид увеличава общата смъртност при населението, а при концентрации наполовина по-ниски се наблюдава повишаване на заболяемостта и нарушаване на белодробната функция. Продължителната експозиция на серен диоксид и прах се проявява с повишаване на неспецифичните белодробни заболявания, предимно респираторни инфекции на горните дихателни пътища и бронхити - при значително по-ниски концентрации от (30 - 150 mg/m^3), което е особено силно проявено при деца. Най-уязвими на комбинираното въздействие на праха и серния диоксид са хронично болните от бронхиална астма и от сърдечно-съдови заболявания.

Законодателство

Регламентирани са следните прагови стойности за фини прахови частици:

ФИНИ ПРАХОВИ ЧАСТИЦИ (ФПЧ₁₀)			
Наредба №12 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ (ДВ, бр.58/2010 г.)			
Средноденощна норма (СДН) за опазване на човешкото здраве			
Прагова стойност (ПС)		допустим превишения брой (през годината)	период на прилагане
СДН	50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	35	от 01.01.2009 г.
Средногодишна норма (СГН)			
СГН	40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Не се допуска превишение	от 01.01.2009 г.

ФИНИ ПРАХОВИ ЧАСТИЦИ (ФПЧ_{2.5})	
Наредба №12 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ (ДВ, бр.58/2010 г.)	
Средногодишна норма (СГН) за опазване на човешкото здраве	

Допустимо отклонение (ДО)		допустим превишения годината)	брой (през	период на прилагане
СГН	30 µg/m ³	не се допуска превишаване		през 2010 г.
СГН	25 µg/m ³			от 01.01.2015 г.
СГН	20 µg/m ³			от 01.01.2020 г.

ОБЩ ПРАХ	
Наредба за изм. и доп. на Наредба №14/(ДВ, бр.8/2002 г.)	
НОРМИ	Концентрация (mg/m ³)
ПДКс.д.	0.25
ПДКс.г.	0.15

ПДКс.д. – Пределно допустима средноденоношна концентрация

ПДКс.г. – Пределно допустима средногодишна концентрация

СЕРЕН ДИОКСИД (SO₂)

Източници

Серният диоксид спада към групата на серните оксиди (SO_x), които се формират при изгаряне на горива с високо сярно съдържание. Основен антропогенен източник на серен диоксид е изгарянето на природни горива (ТЕЦ, битови източници). Металургията и химическата промишленост също са източник на замърсяване със серен диоксид. SO₂ и NO_x са основни компоненти на "киселите дъждове".

Влияние върху човешкото здраве

Серният диоксид постъпва в организма чрез респираторната система. При високи концентрации абсорбцията му достига до 90 % в горните дихателни пътища и по-малко в по-ниските отдели на дихателната система.

При кратковременна експозиция на серен диоксид се засяга преди всичко дихателната система. Отбелязва се голямо разнообразие на индивидуална чувствителност на населението към серен диоксид, но особено чувствителни са лица болни от бронхиална астма. Действието на серния диоксид върху дихателната система като правило се съчетава с влиянието на праха.

Чувствителни групи от населението към експозиция на серен диоксид са децата, възрастните, хората с астма, със сърдечно-съдови заболявания или хронични белодробни заболявания. Здравните ефекти на серния диоксид се проявяват с нарушение на дишането, белодробни заболявания, нарушение на имунната защита на белия дроб, агравация на съществуващи белодробни и сърдечно-съдови заболявания. Трудно е да се отдели действието на серния диоксид от това на праха, с което се свързва също повишената честота на хоспитализации и смърт. Хора с астма са 10 пъти по-чувствителни към серния диоксид, отколкото здравите. Децата с астма са особено чувствителни, а експозицията на серен диоксид може да доведе до възпалителни белодробни заболявания.

Законодателство

СЕРЕН ДИОКСИД			
Наредба №12 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ (ДВ, бр.58/2010 г.)			
Средночасова норма (СЧН) за опазване на човешкото здраве			
Прагова стойност (ПС)	допустим превишения годината)	брой (през	период на прилагане

СЧН	350 µg/m ³	24	от 01.01.2006 г.
Средноденоношна норма (СДН) за опазване на човешкото здраве			
СДН	125 µg/m ³	3	от 01.01.2006 г.

АЗОТЕН ДИОКСИД (NO₂)

Източници

Азотният диоксид се образува при горивни процеси. Основни източници са моторните превозни средства (МПС), топлоелектрическите централи (ТЕЦ), някои промишлени предприятия, тютюнопушенето. Под въздействието на интензивна слънчева светлина и в присъствие на летливи органични съединения в атмосферния въздух азотният диоксид взаимодейства химически, в резултат на което се образува вторичният замърсител - озон.

Влияние върху човешкото здраве

Азотният диоксид навлиза в човешкия организъм чрез дишането. По-голяма част от азотния диоксид се абсорбира в организма, а значителна част от него може да се задържи дълго време в белия дроб. Продължително въздействие на концентрации над ПДК може да причини структурни промени в белия дроб. Вредното въздействие на този замърсител се отразява предимно върху дихателните функции. Неблагоприятно се повлияват хронично болните с респираторни инфекции, а особено чувствителни към повишаване нивото на азотния диоксид са болните от белодробна астма.

Установено е, че при кратковременна експозиция, най-ниската концентрация, при която се наблюдава ефект върху астматици (в течение на 1 час) е 560 µg/m³, която служи като основа за определяне на допустимите граници за замърсяване на въздуха.

Законодателство

АЗОТЕН ДИОКСИД			
Наредба №12 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ (ДВ, бр.58/2010 г.)			
Средночасова норма (СЧН) за опазване на човешкото здраве			
Прагова стойност (ПС)		допустим брой превишения (през годината)	период на прилагане
СЧН	200 µg/m ³	18	от 01.01.2010 г.
Средногодишна норма (СГН)			
СГН	40 µg/m ³	<i>Не се допуска превишаване</i>	от 01.01.2010 г.

ОЗОН

Източници

Озонът е газ, който се среща в горната част на атмосферата - 30 - 50 км над земната повърхност и в приземния въздушен слой. Високо разположеният озонов слой има защитни функции, изразяващи се в защита срещу ултравиолетовите лъчи, докато в приземния слой, той може да има неблагоприятно въздействие.

Озонът е мощен оксидант. Той не се емитира директно в атмосферата. Формира се от взаимодействието на азотните оксиди и летливите органични съединения под влияние на високи температури и слънчева светлина. Липсват антропогенни емисии във въздуха. Естествените фонові стойности на озона във въздуха са около 30 µg/m³, но могат да стигнат много по-високи стойности (напр. 120 µg/m³).

Докато NO₂ участва в образуването на озон, NO го разрушава до O₂ и NO₂. Поради това нивата на озон не са толкова високи в градските райони (тук големи количества NO се изпускат от автомобилите), колкото са в селските райони. Когато NO и въглеводородите се пренесат извън градския район, унищожаваният озон NO се окислява до NO₂, който участва във формирането на озона.

Влияние върху човешкото здраве

Озонът прониква и оказва токсичното си въздействие чрез дихателната система. Здравните ефекти се състоят във възпаление на респираторните органи, намаление на функционалността на белия дроб, съпроводени с ускорено дишане. Засяга имунната система и намалява устойчивостта към респираторни заболявания. Най-често на рисковото влияние на озона са изложени тези, които работят на открито и имат астматични заболявания. Препоръчва се при съдържание на озон над ПДК хората с повишена чувствителност да избягват продължително пребиваване на открито.

Токсичното въздействие на озона се изразява в окисление на сулфхидрилните и аминокислотите на ензимите, ко-ензимите, белтъците и пептидите. Окислява също ненаситените мастни киселини до мастни прекиси.

Токсичността на озона е зависима от нивото на експозицията. Краткосрочните остри ефекти започват с дразнене на очите при около 200 µg/m³ озон, а при по-високи концентрации засягат белия дроб. Епидемиологични проучвания установяват белодробни увреждания при експозиция на деца при концентрация 220 µg/m³. Промени в белодробната функция се наблюдават също и при астматици при експозиция на 160 - 340 µg/m³.

Въз основа на наблюденията за здравните ефекти на озона, СЗО препоръчва допустима едночасова концентрация 150 – 200 µg/m³, а за осемчасова експозиция - 100 - 120 µg/m³.

Законодателство

ОЗОН		
Наредба №12 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ (ДВ, бр.58/2010г.)		
	Концентрация	Период на прилагане
Праг за информиране на населението (ПИН) - 1 час	180 µg/m ³	от 01.01.2005 г.
Праг за предупреждаване на населението (ППН) – 1 час	240 µg/m ³	от 01.01.2005 г.
Краткосрочна целева норма (КЦН) - Максимална 8-часова средна стойност в рамките на денонощието	120 µg/m ³ Да не се превишава в повече от 25 дни на календарна година, осреднено за тригодишен период	от 01.01.2010 г.
Дългосрочна целева норма (ДЦН) - Максимална 8-часова средна стойност в рамките на денонощието	120 µg/m ³	Не е определена

СЕРОВОДОРОД (H₂S)

Източници

Сероводородът е широкоспектърен токсичен газ. Той е безцветен газ с неприятна миризма на развалени яйца. В природата големи количества се образуват при процеси на биологично разлагане. По-голяма част от атмосферния сероводород е с естествен геотермален произход. Замърсяването на въздуха има и антропогенен характер. Основен източник е промишлеността - коксови пещи, производство на целулоза, изкуствени влакна, очистка на природен газ и нефтопродукти.

Влияние върху човешкото здраве

Контактът на човека с този газ се осъществява чрез дихателната система. Оскъдни са данните за възможното проникване чрез храносмилателния тракт. Абсорбира се в организма през белите дробове. В черния дроб и бъбреците се трансформира в тиосулфати и сулфати. Излъчва се чрез белия дроб, урината и фекалиите.

Здравните ефекти се изразяват в следното - при ниски концентрации дразни лигавиците и предизвиква конюнктивит, а при високи концентрации са възможни сериозни поражения върху дихателните органи. Препоръчва се да се избягва дълготрайна експозиция при висока концентрация.

Установено е, че концентрациите на сероводорода, които предизвикват обонятелен дискомфорт са много по ниски от тези, които представляват здравен риск. За обонятелен праг се приемат концентрации на сероводород между 0,2 - 2,0 mg/m³, но при концентрации над 7 mg/m³ вече са налице по-сериозни оплаквания. Най-ниското ниво на краткотрайна експозиция, при което се появява неблагоприятен ефект върху организма, а именно дразнене на очите, е 15 - 30 mg/m³. По-сериозни увреждания на очите се наблюдават при 70 - 140 mg/m³. При много високи концентрации сероводородът може да увреди белия дроб (над 400 mg/m³). Продължителна експозиция на високи концентрации може да смути образуването на кръвния пигмент и да увреди централната нервна система (ЦНС). Приетата пределно допустима концентрация се обосновава на неговия сензорен ефект.

Законодателство

Нашето законодателство е възприело следните ПДК за сероводород в атмосферния въздух (Наредба № 14, ДВ, бр. 8/2002 г.):

- максимално еднократна ПДК (60-минутна експозиция) - 0,005 mg/m³;
- средно денонощна ПДК (за 24-часова експозиция) - 0,003 mg/m³.

ВЪГЛЕРОДЕН ОКСИД (СО)

Източници

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, малко по-лек от въздуха, горящ газ. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители, който се образува при непълното горене на въглеродсъдържащи материали.

Най-голям източник на СО е автомобилния транспорт - над 65 % от общото емитирано количество за страната.

Влияние върху човешкото здраве

Въглеродният оксид прониква в организма при вдишване. В кръвта се свързва с хемоглобина и образува карбоксихемоглобин, чиято връзка е 250 пъти по-стабилна отколкото на оксигемоглобина. Вредното му въздействие произтича от нарушаване преноса на кислород до тъканите. Пренаталната експозиция води до увреждане на плода. Образуването на карбоксихемоглобин определя здравните ефекти на въглеродния оксид. Образуваният карбоксихемоглобин води до хипоксия в тъканите и смущения в чувствителните на кислородния дефицит органи: сърце, мозък, кръвоносни съдове и

формени елементи. Рискът за здравето се оценява на базата на образувания карбоксиемоглобин в организма, което зависи от концентрацията му във въздуха и продължителността на експозицията. При ниски концентрации на карбоксиемоглобин (под 10 %) се засилват симптомите при болни от стенокардия или се изявяват невроповеденчески ефекти.

Като безопасно ниво се определя 2,5 - 3,0 % карбоксиемоглобин, което е еквивалентно на 30-минутна експозиция на 60 mg/m³ или при 8-часова експозиция на 10 mg/m³. Това ниво се препоръчва за опазване здравето на населението. Болни от сърдечно-съдови заболявания са чувствителни към високи концентрации.

Законодателство

ВЪГЛЕРОДЕН ОКСИД		
Наредба №12 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ (ДВ, бр.58/2010 г.)		
Норма за опазване на човешкото здраве (максимална 8-часова средна стойност в рамките на денонощието)		период на прилагане
Норма	10 mg/m ³	от 01.01.2005 г.

ПДК на фенол, хлор, хлороводород, фосген и циановодород се регламентират от **Наредба № 14/2002 г.** на Министерство на околната среда и водите и Министерство на здравеопазването.

3.1.3 Мониторинг на качеството на атмосферния въздух в Община Котел

В Община Котел няма обособен стационарен пункт за мониторинг на атмосферния въздух от Националната система за наблюдения, контрол и информация върху състоянието на околната среда, тъй като е в район, в който нивата на един или няколко замърсители не превишават долните оценъчни прагове. Основни източници на емисии в приземния атмосферен слой са в секторите:

- Промисленост;
- Транспорт;
- Отопление;
- Строителни дейности и др.

За Община Котел няма данни, които да показват системно замърсяване на въздуха, изразено с наднормени концентрации на вредни газове и прах. Поради липса на големи източници на емисии, атмосферният въздух в района може да се окачестви като незамърсен и с добро качество. Не са отчетени превишения на пределно допустимите концентрации по действащото национално законодателство. Преносът на замърсяване от съседни, близки или силно натоварени територии също не оказва влияние върху качеството на атмосферния въздух в региона.

При изгарянето на масово употребявани в домакинството твърди горива, емисиите са с ниска височина и ниска температура. За най-неблагоприятни климатични условия за замърсяване на атмосферния въздух, могат да се определят зимните месеци, при температурни инверсии, мъгли и облачност.

3.1.4. Източници на емисии на територията на Общината

Върху качеството на атмосферния въздух на територията на Община Котел оказват влияние няколко групи източници на емисии:

Стационарни източници – производствени предприятия

Един от основните източници на замърсяване на атмосферния въздух на територията на Община Котел е промишлеността. Емисиите в атмосферния въздух от производствените дейности на предприятията на територията на общината са съобразени с установените норми, като спецификата на производство и наличието на съвременни производствени съоръжения не предполага наднормени емисии на прах.

Тези производствени предприятия, горивни инсталации и съоръжения са картотекирани в РИОСВ и се упражнява контрол върху дейността им.

Дейностите, свързани с източници на емисии на летливи органични съединения във въздуха са силно ограничени - дистрибуция на бензин, използване на органични разтворители в процеса на производство, употреба и дистрибуция на бои, лакове и авторепаратурни продукти със съдържание на ЛОС, по – високо установените норми, горивни процеси. Липсват действащи инсталации, употребяващи разтворители с емисии на ЛОС, с употреба на разтворители над прагови стойности. Бензиностанциите са приведени в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999 за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензин. Изградени са системи за обратно връщане на газовите пари, които не позволяват отделянето на вредни емисии в атмосферния въздух.

Горивни инсталации с битов характер.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Преобладаваща част от жилищата се отопляват с твърди горива – основен източник на замърсяване на въздуха.

Дисперсионната матрица на замърсяванията, които биха могли да се получат при комплексно въздействие от промишления, битовия сектор, автотранспорта, при неблагоприятни метеорологични условия в населените места, са в рамките на пределно допустимите норми, като за целта се използва информация и за количеството използвани горива, както и състоянието на съществуващата инфраструктура и поддържането ѝ.

Неорганизиран източник на емисии

В тази категория могат да се причислят всички локални източници без фиксирани места за изпускане на емисии, които генерират вредни вещества в атмосферния въздух. От този вид източници за територията на Община Котел по-значим принос за замърсяване на въздуха имат:

- моторни превозни средства;
- вредните и неприятно-миришещи газове и прах от животновъдното (амоняк, сероводород, метан, меркаптани и др.), като най-съществен дял от тези замърсители се пада на торохранилищата;
- нерегламентирани депа за отпадъци – явяват се източник на емисии от прах, сметищен газ (метан и сероводород), неприятни миризми;
- строителни площадки – емисии на прах;
- изкопните дейности, при които се генерира прах;
- неовладени и непочистени разливи на горива и препарати, които при процеса на изпаряване оказват локално влияние върху качеството на атмосферния въздух.

Емисии от транспорта - моторни превозни средства

Общинската пътна мрежа на Котел е с дължина 143,1 км., като част от общински пътища са ремонтирани, а друга част са в задоволително състояние .

Територията на общината се пресича от две важни комуникационни артерии от Републиканската пътна инфраструктура: първокласен път I – 7 с направление север – юг (Силистра – Лесово/Турция), и второкласен път II – 48 по направление Омуртаг – път I – 7.

Общината не се пресича от автомагистрала.

През територията на Община Котел не преминава железница.

Пътищата от републиканската пътна мрежа, преминаващи през или в непосредствена близост до общинските територии са в добро състояние и отговарят на националните ни стандарти.

Град Котел отстои на 51 км. от областния център гр. Сливен, на 119 км. от гр. Бургас, на 183 км. от гр. Варна, на 227 км. от гр. Пловдив и на 333 км. от гр. София.

Общественият транспорт се осъществява от частни фирми.

Транспортът замърсява въздуха с прах, оловни аерозоли, въглеродни оксиди, въглероден диоксид и в малка степен ФПЧ₁₀. Вредните емисии от транспорта до голяма степен зависят от типа на превозните средства, от вида на използваното гориво и състоянието на пътната мрежа. Емисиите са неравномерни в рамките на денонощието и през дните от седмицата и различните сезони.

Голяма част от атмосферните замърсители – олово, тежки метали, арсен, полициклични ароматни въглеводороди са значително под съответните пределно допустими концентрации в района и не се наблюдават трайни тенденции към повишаване на съдържанието им в атмосферния въздух.

Увеличаващият се брой на личните моторни превозни средства, състоянието на автомобилите, качеството на горивата, всичко това води до нарастване нивото на праха, азотни диоксиди и оловни аерозоли.

Към момента в Община Котел не са правени конкретни разчети и изследвания за дяла на емисиите от транспорта върху формирането на качеството на атмосферния въздух в приземния слой на въздушния басейн на общината. Автотранспортът в град Котел също допринася за замърсяване на атмосферния въздух. За регистрираните в сравнение с другите изследвани замърсители относително най-високи нива за прах (по съпоставка с ПДК) следва да се търси причинна връзка и с поддържането на добра хигиена, редовното измиване на улиците и тротоарите в града.

В районите в близост до интензивен автомобилен транспорт не се изключва вероятността за съществуващи екстремни ситуации с пикови – наднормени концентрации, особено за общите замърсители: прах, оловни аерозоли, серен диоксид, азотен диоксид, сероводород, на които е експонирано населението.

Емисии от селско стопанство

Извършваните селскостопански дейности в Община Котел, също са източник на емисии, въпреки че не са определящи за състоянието на КАВ.

Вредните емисии в селското стопанство са главно от 5 източника и дейности: използване на пестициди и минерални торове, обработка и съхранение на животински отпадъци, отглеждане на животни, обработка на земеделски площи и събиране на реколтата, изгаряне на селскостопански отпадъци на полето (горене на стърнища).

Характерно за животновъдството на територията на Община Котел е, че се развива изцяло в частния сектор.

Най много емисии от селското стопанство се отделят при горене на стърнища, слънчогледови пити, кочани от царевича и др. Към момента на актуализирането на програмата няма достатъчно данни за този сектор, поради което не могат да бъдат оценени емисиите от него.

С оглед набелязване на адекватни мерки за подобряване на КАВ в съответните райони е необходима и обективна оценка на влиянието на отделните групи източници, при формиране на приземните концентрации на замърсителя ФПЧ_{10} . Тази оценка е трудна, т.к. влиянието и по-конкретно относителния дял на групите източници при формиране на най-високите (екстремни) концентрации е различно за различни рецептори (различни точки от изследваната територия) в различните моменти от времето.

3.1.5. Информация за замърсяването от други райони, близки до Община Котел.

Няма постъпили данни за замърсяване на Община Котел от други райони.

3.1.6. Мерки за подобряване на КАВ - по отношение на ФПЧ_{10}

За условията на Община Котел, извън отоплителния сезон пряко действие върху замърсяване на атмосферния въздух оказват транспорта и неорганизираните източници.

През зимните месеци приземните концентрации на ФПЧ_{10} се завишават допълнително поради наличието на неблагоприятни условия за разсейване на замърсителите (ниска скорост на вятъра, мъгли, температурни инверсии), които доминират в района през студеното полугодие.

Въпреки локалния си характер, неорганизираните източници благоприятстват т.нар. вторичен унос. При наличието на силни ветрове е възможно изнасянето на фини прахови частици и натрупването им по откритите площи в населените места. От там, на по-късен етап, възниква вторичен унос и образуване на високи концентрации на ФПЧ_{10} .

➤ Намаляване емисиите на ФПЧ_{10} от транспорта:

За намаляване емисиите от транспорта е необходимо да се предприемат дейности, насочени към снижаване на средното ниво на нанос върху пътните платна в границите на транспортната схема на общината. Основните мероприятия следва да са в три направления:

1. Прилагане на действия, с които да се предотврати внасянето на нанос върху пътните платна, в това число:

- Благоустрояване на съществуващите зелени площи, чрез допълнително затревяване и поставяне на бордюри, които да възпрепятстват физически паркирането върху тях;
- Ремонт и възстановяване на повредени тротоарни настилки;
- Изграждане на нови места за паркиране;
- Контрол на изпълнителите при подмяна и ремонт на канализационни мрежи, улици и др. инфраструктура за възстановяване целостта на пътното покритие, недопускане на емитиране на прах, замърсяване на прилежащите площи и територии, водещи до увеличаване на пътния нанос или ветрово запрашаване;
- Системен контрол към всички строителни обекти, за недопускане емитиране на прах и замърсяване от строителни отпадъци и земни маси.
- Контрол върху тежкотоварните автомобили, превозващи насипни товари

2. Системно почистване и миене на пътните платна, в т.ч.

- Системно машинно миене и мокро метене на основната улична мрежа на града;
- Периодично измиване на зони или части от улици, по които по някаква причина се е натрупал пътен нанос;

3. Обновяване и поддържане в добро състояние на пътна инфраструктура, както и подобряване организацията на движението в градски условия;

- Развитие и благоустрояване на транспортната инфраструктура на територията на общината.;
- Реконструкция и поддържане на добро състояние на уличната мрежа.
- Изграждане и рехабилитация на пешеходни алеи и тротоари.

Очакван резултат: Намаляване на годишните емисии на ФПЧ_{10} от транспорта с около 30%. В количествено отношение изпълнението на мерките следва да доведе до снижаване и по-нататъшното поддържане на средното ниво на пътен нанос от уличната мрежа в рамките на 1 g/m^2 за улици с нисък трафик и 0.5 g/m^2 за улици с висок трафик. За постигане на определената цел тази мярка трябва да има постоянен характер.

➤ Намаляване емисиите на фини прахови частици (ФПЧ_{10}) от битовото отопление:

Отоплението на твърдо гориво е идентифицирано като един от основните източници за замърсяване на атмосферния въздух в световен мащаб по отношение на ФПЧ , особено с произход от стари котли и печки. Възможните и прилагани в други европейски страни мерки за намаляване на емисиите от битовото отопление са насочени към пряко въздействие върху процеса на формиране на емисиите, т.е. към тяхното предотвратяване. Това са т.н. първични мерки, свързани с производството на по-високо енергийно ефективни и същевременно с по-ниски емисии печки за изгаряне на твърдо гориво. Вторичните мерки са свързани със съоръжения за пречистване на димните газове, като например филтри и други системи, които се монтират след уредите за изгаряне.

Пределните по-ниски стойности на емисии обаче се гарантират от производителите при суха дървесина – съдържание на влага до 25%. Т.е. само замената на отоплителните уреди с по-високо ефективни и с по-ниски емисии, без осигуряване на дървесина с подходяща влажност няма да доведе до очакваните резултати за намаляване на емисиите на твърди частици. Калоричността на свежата дървесина с над 50% влага е два пъти по-ниска от тази на сухите дърва, което определя и необходимостта от изгаряне на два пъти по-голямо количество дърва (два пъти повече емисии) за производството на единица топлинна енергия. Освен това изгарянето на дървесина с висока влажност отделя и повече вредни емисии във въздуха.

Тъй като в България няма въведени изисквания към качеството на дървата, предлагани за отопление на пазара, в рамките на своите правомощия общината може да осигури/изисква за определени райони да бъдат доставяни и предлагани за продажба дърва с необходимото влагосъдържание. С последните изменения и допълнения в Закона за чистотата на атмосферния въздух се разширяват правомощията на местните власти, като им се дава право, когато видът и степента на замърсяване на атмосферния въздух увеличават значително риска за човешкото здраве и/или за околната среда или при непостигане на нормите за вредни вещества в атмосферния въздух, да ограничават употребата на определени видове горива за битово отопление от населението.

В жилищните райони с преобладаващо многоетажно жилищно строителство, местните власти могат да стимулират повишаването на енергийната ефективност на

сградите и използването на нискоемисионни горива, в т.ч. използване на алтернативни горива в домакинствата.

За снижаване нивата на FPCH_{10} , генерирани от битовото отопление са заложили за изпълнение следните дейности:

1. *Повишаването на енергийната ефективност на сградите* – саниране на обществени и многофамилни жилищни сгради. Тази мярка следва да бъде насочена към жилищните райони с преобладаващо многоетажно жилищно строителство.

2. *Провеждане на информационни кампании за насърчаване използването на горива с ниски емисии на FPCH .*

Очакван резултат:

- С прилагането на мерки за енергийна ефективност на битовия сектор се очаква намаляване с 30% на количествата твърди горива, използвани за отопление от едно домакинство, което ще намали емисиите на FPCH_{10} .

- При въвеждане на изисквания към качеството на твърдите горива за отопление, също би могло да се очаква снижаване на средностатистическия разход на твърди горива с 30% на домакинство.

➤ Намаляване емисиите на FPCH_{10} от промишлеността:

Ограничаване на емисиите от промишлеността, чрез съдействие в рамките на компетенциите на общинската администрация.

За намаляване на емисиите на FPCH_{10} е необходимо предприемане на съвместни действия от страна на местните власти, операторите и контролните органи. По отношение на промишлените източници общинската администрация има ограничени правомощия. Мерките за намаляване на емисиите от обектите в големите предприятия на територията на общината са регламентирани в издадените комплексни разрешителни, а непосредствения контрол по изпълнението им, контрол върху състоянието и експлоатацията на обектите, върху работата на пречиствателните съоръжения се извършва от МОСВ чрез регионалните си подразделения.

В своите компетенции общинската администрация следва от една страна да оказва съдействие на операторите при предприемане на действия за намаляване на емисиите, а от друга страна да съдейства на органите, отговорни за контрола по изпълнението на мерките, като:

- Определяне на най-рационални маршрути за превоз на товари и стоки, с цел ограничаване преминаването на тежкотоварни автомобили през населени места;
- Осъществяване на проверки за спазването на изисквания за задължително покриване на тежкотоварните камиони при транспортиране на отпадъци и насипни товари по общинската пътна мрежа;
- Реализиране на проекти за доизграждане на зелената система на общината, чрез създаване и поддържане на лесозащитни пояси в районите около обектите източници на неорганизираните емисии.

Изводи и препоръки

• Климатичните фактори на територията на общината са благоприятни и оказват значимо влияние върху качеството на атмосферния въздух в района.

• Осъществява се ефективен контрол и самоконтрол върху производствените източници на емисии;

- Неорганизираните източници на емисии могат при определени условия да окажат отрицателно въздействие върху ограничени области от въздушния басейн на Община Котел;
- Моторните превозни средства са източник на емисии, който се очаква да увеличи своя принос в бъдеще, поради нарастване броя на автомобилите;
- За територията на Община Котел е особено голям дела на битовото отопление по отношение замърсяване с ФПЧ₁₀. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите, свързани с използването на течни и твърди горива, които се характеризират с високо съдържание на сяра;
- За намаляване на количеството енергия за отопление е необходимо да се стимулират технологии, намаляващи топлинните загуби, изпълнението на саниращи мероприятия - топлоизолации и подмяна на дограми с нисък коефициент на топлопроводимост и използването на алтернативни източници на енергия - напр. слънчева енергия, за което климатичните дадености в общината са изключително благоприятни
- Риск от съседни за общината източници на замърсяване на въздуха;

3.2. Води

Басейновият принцип е залегнал в основата на управление на водите в България, съгласно изискванията на Рамковата директива за водите. Управлението се извършва от МОСВ, а тяхно подразделение и компетентен орган са басейновите дирекции. Известни функции имат и Регионалните инспекции по околната среда и водите (предимно контрол върху емисиите на отпадъчни води). Община Котел попада в територията на Басейнова дирекция за управление на водите на Черноморски район с център Варна (БДУВИБР). Основният документ, който дава насоки за реалното прилагане на Закона за водите е Плана за управлението на речните басейни (ПУРБ).

Водните ресурси на Община Котел не са големи. Върху количеството на водите влияе непостоянния режим на реките и ограничените валежи през летните месеци. С добри питейни качества са и подпочвените води по речните тераси. Те, заедно с с речните води от горните течения на планинските реки, се използват като ресурс за питейно-битово подоснабдяване на населените места от общината.

3.2.1. Повърхностни води

Основна водна артерия преминаваща през южната част на общината е горното течение на река Луда Камчия, което е десен прток на река Камчия. В северната част на общината преминава най-горното течение на р. Голяма Камчия, която извира от Лиса планина и е ляв приток на р. Камчия. До с. Тича реката тече в източна посока и се отличава с дълбока и залесена долина, след което завива на североизток, речната долина се разширява и навлиза в югозападната част на хълмистата историко-географска област „Герлово“, напускайки територията на община Котел. Основните замърсители на природните води в областта са непречистените отпадъчни води от населените места, производствената дейност и земеделието.

Река Луда Камчи води началото си от централното старопланинско било, източно от прохода Вратник (в община Сливен), протича през землището на с. Нейково (община Котел), отново преминава в обхвата на община Сливен, след което югозападно от с. Градец отново навлиза в община Котел. В близост до с. Градец, в р. Луда Камчия се влива левият ѝ приток р. Котлешница (Котленска река) заедно с нейния приток Нейковска река. На изток от с. Градец р. Луда Камчия напуска пределите на община Котел и навлиза в община Сунгурларе. В своето горно течение р. Луда Камчия събира водите на Кипиловски, Сливенски и Сидовски балкан, влива се в р. Голяма Камчия, а оттам – в р. Камчия и в Черноморе.

Напречният профил на речната долина е тесен и се отличава с високи и стръмни склонове, които са богато залесени с широколистни и високо стъблени гори. Две от на селените места в община Котел – селата Градец и Ичера, са застроени в две планински уширения на речната долина. Реката образува водопад над с. Градец. Река Луда Камчия се характеризира с буйно течение, с чести прагове и меандри, с тясно и дълбоко речно легло. При селата Ичера и Градец се образуват речни тераси с максимална ширина от 200 м.

Сред по-значителните притоци на р. Луда Камчия е левият ѝ приток р. Котлешница (Котленска река) – с дължина 25 км и изцяло протичаща на територията на община Котел. Тя води началото си от карстови извори, разположени на 2 км западно от гр. Котел – в подножието на местността „Сухи дол“. Карстовите извори са каптирани за нуждите на водоснабдяването на общинския център. Котленските извори са вторите по големина карстови извори в България с дебит 550 л/сек. През територията гр. Котел преминава треките Сухойка и Глогова. В близост до гр. Котел р. Котлешница образува тясна клисура – „Железни врата“, за която са характерни стръмни стени, спускащи се от няколко стотин метра. Друг лав приток на р. Луда Камчия е р. Орловица (Медвенска река), към която се спускат източните склонове на планинския рид „Свинаря“. Медвенска река се влива в р. Луда Камчия при с. Дъбовица на територията на община Сунгурларе.

В най-западната част на общината, през територията на селата Кипилово и Боринци протича десният приток на Стара река – р. Кара дере. Към Беломорския водосборен басейн се отнасят крайните югоизточни части на Община Котел, където в посока от запад на изток преминава най-горното течение на левия приток на р. Тунджа – р. Мочурица. Изследваната територия се пресича и от горното течение на р. Мараш (десен приток на р. Мочурица). Всички води в обхвата на изследваната територия са варовити.

Водният режим на реките е непостоянен, като поради карстовия характер на изворните области на реките Котлешница и Медвенска, за пролетта и валежните периоди са характерни значително големи водни количества. През лятото и есента, както и при наличието на периоди на засушавания, водните количества на двете реки намаляват до голяма степен. Останалите реки се отличават с по-постоянен режим, тъй като извират и протичат през терен, изграден от палеогенни пясъчници, глини и мергели.

Територията на общината е разположена върху две подземни водни тела:

- о Порови води в палеоген, палеоцен, еоцен: Руен – Бяла с колектор от флиш-конгломерати, пясъчници, варовици, мергели;

- о Карстови води в горна креда, плюс юра–триас: Котелски карстов басейн с колектор от теригенно–карбонатни отложения. Влияние върху качеството на подземните води на територията на община Котел оказва антропогенната дейност, водеща до проявата на различен тип замърсявания, причинени от точкови и дифузни източници.

3.2.2. Мониторинг

Мониторингът на повърхностните води е част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) и обхваща програми за контролен и оперативен мониторинг. Целта на програмите за контролен мониторинг е да осигурят необходимата информация за оценка на състоянието на водите в рамките на речния басейн или подбасейн. Предмет на наблюдение на програмите за оперативен мониторинг са водните тела, за които съществува риск от неизпълнение на поставените цели в плана за управление на речните басейни. Целта на оперативния мониторинг е определяне на състоянието на тези водни тела и оценка на всички изменения. Оперативният мониторинг се изпълнява за всички водни тела, за които се смята, че съществува риск от непостигане на екологичните цели, а също така и за

водните тела, в които се заустват замърсители. Екологичното и химично състояние на повърхностните води се определя на база на получените данни от програмите за мониторинг.

Оперативен мониторинг

При подготовката на програмата за оперативен мониторинг на повърхностните води в ЧР е използвана информация за състоянието на определните водни тела и се прилагат критериите, посочени в т.1.3.2. на Анекс V на РДВ.

Пунктовете за оперативен мониторинг се поставят в онези водни тела, които са в лошо състояние и съществува риск да не постигнат добро състояние.

При подбора на показатели за оперативен мониторинг се използват биологичните елементи, индикативни за степента на антропогенно въздействие върху качеството на водите - макрозообентос в реки и фитопланктон в стоящи води. С оглед оперативното установяване на промените във фитопланктонните съобщества се използва показателят в съчетание с други индикативни физико-химични показатели – прозрачност (SD), разтворен кислород, температура и електропроводимост.

Предвижда се мониторинг на всички физико-химични показатели, превишаващи стандартите за качество на околната среда (за приоритетни вещества) или приетите норми за добро екологично състояние на физико-химичните елементи. Предвижда се и мониторинг на други физико-химични показатели, които са свързани с тези, по които се наблюдават отклонения.

Честотата на контролния мониторинг е съобразена с минималната честота, която се препоръчва в Приложение V на РДВ за отделните показатели:

- Биологични елементи
 - фитобентос в реки – 1 път на 3 години
 - макрофити в реки и езера/ язовири- 1 път на 3 години
 - макрозообентос в реки – 1 път годишно
 - риби в реки и езера/ язовири- 1 път на 3 години
 - фитопланктон/хлорофил А в язовири (заедно с прозрачност, разтворен кислород, активна реакция/рН и електропроводимост) – 2-4 пъти годишно, като мониторингът се извършва 2-6 пъти в периода на ПУРБ.
- Физико-химични елементи
 - основни показатели – 4 пъти годишно
 - специфични замърсители – 4 пъти годишно
 - приоритетни вещества – 12 пъти годишно

При определяне на химично състояние на повърхностните води през последните години не са отчетени превишения на стандартите за качество на приоритетни метали, въведени с Директива 2008/105/ЕО.

3.2.3. Подземни води.

Територията на общината е разположена върху две подземни водни тела:

- о Порови води в палеоген, палеоцен, еоцен: Руен – Бяла с колектор от флиш–конгломерати, пясъчници, варовици, мергели;
- о Карстови води в горна креда, плюс юра–триас: Котелски карстов басейнсколектор от теригенно–карбонатни отложения.

Влияние върху качеството на подземните води на територията на община Котел оказва антропогенната дейност, водеща до проявата на различен тип замърсявания, причинени от точкови и дифузни източници.

Точкови източници на замърсяване са:

- Сметища: нерегламентирани и общински сметища;
- Складове за пестициди;
- Течове от замърсени площадки;
- Депа на производствени и опасни отпадъци;
- Местоположения на стари замърсители, стари сметища, затворени индустриални терени;
- Б-Б кубове за събиране, депониране, дезактивиране и безопасно съхраняване на наличните в страната количества забранени, залежали и негодни за употреба пестициди.
- Дифузни източници на замърсяване
- Земеползване (орна земя и трайни насаждения);
- Селища без изградена канализационна система;
- Урбанизирани територии.

Замърсяването на подземните води от точкови източници води до повишаване съдържанието на биогенни вещества. Двете подземни тела, върху които е разположена територията на община Котел, се оценяват като непопадащи в риск от точкови източници на замърсяване. Дифузните източници на замърсяване са причина за увеличаване съдържанието на нитрати, фосфати, сулфати, хром, желязо и манган в подземните води.

3.2.4. Водоснабдяване и канализация

Водоснабдяването и отвеждането на отпадъчни води на територията на област Сливен се извършва от „Водоснабдяване и канализация“ ООД – Сливен. За осигуряване на вода за питейно-битови нужди в община Котел отговаря Експлоатационен район „Котел“. Водоснабдяването на гр. Котел се осъществява от Котленските карстови извори, като с техния намален дебит се свързва системният проблем в областта на водоснабдяването с питейна вода на територията на общината. В Проекта на Общ устройствен план на община Котел, се посочва, че сред възможностите за трайно решение на този проблем, е възобновяването на проекта за строителство на язовир „Братан“. Той е проектиран да се изгради на р. Съраландере, на отстояние 8 км западно от с. Тича и 1 км южно от с. Братан. Предвиденото му основно предназначение е за водоснабдяване на общинския център – гр. Котел и девет от селата в общината, като строителството му започва през 1989 г. и е спряно през 1991 г.

Канализационната мрежа на територията на областта е в задоволително физическо състояние, като е изградена почти изцяло с бетонови профили. Предвид изтеклия експлоатационен срок на годност, е налице необходимост от тяхната поетапна подмяна. На територията на област Сливен за изградени две Пречиствателни станции за отпадъчни води (ПСОВ) – на територията на градовете Сливен и Нова Загора. На територията на общините Котел и Твърдица няма действащи пречиствателни станции за отпадъчни води – поради липсата на пречиствателни съоръжения, отпадъчните води се заустват директно в преминаващите реки. Използването на септични ями и попивателни кладенци на територията на някои населени места, води до замърсяване на подпочвените води.

В резултат на извършения анализ на водоснабдителната и канализационна мрежа, можем да направим следните изводи:

➤ Налице е необходимост от доизграждане и модернизация на водопроводната и канализационна инфраструктура на територията на област Сливен. Следва да се предприемат мерки и дейности, в областта на: подмяна на остарелите водопроводни тръби с цел намаляване на изключително високите загуби на питейни води; доизграждане на канализационните мрежи в населените места в областта; осъвременяване на съществуващите и изграждане на нови пречиствателни станции за отпадъчни води;

➤ За територията на община Котел се отчита най-голяма сериозност на проблема с водоснабдяването на населението с питейна вода сред четирите общини в област Сливен. По данни на ИТСР на Югоизточен регион, осем населени места в община Котел, в които живее около половината от общинското население, са с режим на водоснабдяване;

➤ Съществува необходимост от подмяна на водопроводната мрежа на територията на населени места в общината;

➤ В община Котел не е налична ПСОВ, което оказва негативно влияние върху качеството на водостопанската инфраструктура. Отпадните води на населението се заустват в речната мрежа или в септични ями;

➤ Положително въздействие върху качеството на живот на хората ще окаже пускането в експлоатация на изгражданата понастоящем пречиствателна станция за питейни води на гр. Котел.

3.3 Почви и нарушени терени

3.3.1 Обща характеристика на почвите

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, газове, макро- и микроорганизми. Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния и състав. Те са резултат от жизнената дейност на растителните и животински видове. В почвата са разпространени във вид на торф (растителни остатъци) и хумус (разложено органично вещество). Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. В някои почви съдържанието на хумус може да достигне до 90% от общото съдържание на органичните вещества. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден диоксид, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в по-долните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността. Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Почвената покривка е междинно и спояващо звено между геолого-геоморфоложката основа, климатичните условия, динамиката на водата и вегетацията на растенията. Благодарение на своето плодородие почвената покривка се явява много важен природен ресурс, средство и предмет на труда в селското стопанство. В резултат на дейността на човека плодородието на почвата може да се променя (увеличава или намалява) или да се запазва. Различават се три вида плодородие: естествено, потенциално и икономическо. Първото се свързва с наличието на хумус и други хранителни вещества, образували се през дългия период на естествено развитие на почвите. Потенциалното плодородие се свързва с възможностите за изкуствено увеличаване на хранителните вещества в почвата чрез добавяне на торове с естествен или изкуствен произход. Икономическото плодородие се изразява чрез стойността на произведените земеделски продукти от единица площ върху даден вид почва.

Почвено-географското райониране на България поставя територията на общината в южнобългарска подзона на канелените горски почви и смолниците, Предбалканска провинция и Източна Старопланинска провинция. В северната част на област Сливен, на територията на община Котел, в условията на планински и полупланински терен, почвите са светлосиви горски и излужени канелени горски почви (по склоновете и билните части на Стара планина и Средна гора). Под влияние главно на широколистната горска растителност са образувани светло сивите горски почви, разположени на надморска височина над 800 м. Те се отличават с хумусен хоризонт с малка мощност (до 35 см), който рязко преминава в илувиален (80–100 см). Съдържанието на хумус в орницата е в порядъка на около 2% и рязко намалява в дълбочина. Светло сивите горски почви в обхвата на изследваната територия се отличават със слаба запасеност с азот и фосфор, както и с кисела по целия профил почвената реакция. Характерни са още по-неблагоприятни физични свойства на разглежданите почви, поради което те се обработват трудно. Поради силното уплътняване на илувиалния хоризонт се наблюдава преовлажняване на ниските места.

Излужените канелени горски почви са образувани в условията на преходноконтинентален климат, върху различни скали и под влияние главно на широколистни гори. Отличават се с рязка диференциация между хумусния и илувиалния хоризонт. Хумусният хоризонт се характеризира с мощност между 25 и 40 см, с канелен цвят и сбит до плътен строеж. Илувиалният хоризонт е с мощност до 70–80 см, глинест, уплътнен, с червеникаво–кафяв цвят. Реакцията на почвата е слабо кисела. Съдържанието на хумус в орницата е около 2%, почвите са слабо запасени с азот и фосфор и добре с калий.

В общината липсват мащабни заблатени терени.

Не са регистрирани замърсявания на почвите с тежки метали, нитрати от предозирано торене, пестициди. Като източник на замърсяване с оловни аерозоли може да бъде идентифициран автомобилният транспорт. Потенциално замърсени с олово са земите в крайпътните зони с ширина до 15-25 метра.

В общината няма данни за наличие на силно ерозирали терени. Липсват нови данни за площи, замърсени с вредни вещества или отпадъци. Все още обаче се получават малки локални замърсявания главно с дървесни остатъци при преработката на дървесина; строителни отпадъци, изхвърляни нерегламентирано и битови отпадъци – около населените места и крайпътните пространства. Анализът на получените стойности на наблюдаваните устойчиви органични замърсители - органохлорните пестициди, полихлорираните бифенили и полицикличните ароматни въглеводороди показва, че те са в граници много под максимално допустимите концентрации. Не са констатирани разливи и замърсяване на площи с нефтопродукти. Няма регистрирана земя, замърсена с РАН и РСВ.

За основни източници на замърсяване на почвите се считат :

- Газовете от изгаряне на въглища и течни горива, които попадат под формата на киселинни дъждове;
- Локални ограничени замърсявания
- От транспорта – замърсявания, свързани с дизеловите и бензинови двигатели;
- Комунално-битова дейност – изхвърляне на отпадъци, които при неправилно съхранение могат да ги замърсят;
- Ниската лесистост в ограничени райони, водеща до изтощаване на почвите, ерозия и засоляване;

- Производството на нитратна земеделска продукция.

Характеристиката на поземления ресурс на общината е един от факторите, оказващ влияние върху развитието на селското стопанство.

Основна част от обработваемите земи се стопанисват от частни земеделски стопанства и арендатори.

Почвите са акцептор на всички вредни въздействия в околната среда и като такива създават потенциален риск за здравето на населението. Почвата играе роля за кръговрата на веществата в природата и минерализиране на органичните отпадъци от живота, осигурява плодородието и изхранването на човека, влияе върху състава на въздуха, водата и хранителните продукти, представлява среда за съхраняване и предаване на болестотворни причинители, влияе върху климата на местността и др. Следователно тя, освен полезно може да оказва и отрицателно влияние върху условията на жизнената среда и здравето на населението.

Замърсяването на почвата се проявява основно в две форми:

- Физическо изменение на почвените структури. Най-големи поражения върху почвите се нанасят от антропогенно натоварените екосистеми. Отклоненията в почвените параметри се отнасят преди всичко до структурата на почвата, нейната порьозност и плътност. Измененията им водят до рязко влошаване на вентилацията и дренажа в почвата, вследствие на което настъпва рязко снижаване на активността и количеството на микроорганизмите разлагащи органичните вещества.

- Химическо замърсяване на почвата. Химическите замърсявания на почвите от антропогенен произход превъзхождат многократно в количествено и качествено отношение всички видове физически изменения. Те са следствие от много причини, които условно можем да ги разделим в следните групи:

- Газове - промишлени отходи съдържащи сяра, а също така съдържащи и тежки метали, халогениди, азотни оксиди.

- Прах - дим от димоотводи, транспортен прах и др.

- Соли - особено тези в резултат на обработване с луги и химикали на пътищата през зимата.

- Агрохимикали от растителната защита;

- Органични газове и течности - автотранспорта

- Радиоактивни замърсявания - промишленост, аварии и др.

Измененията в химическите параметри на почвата се отразяват след кратък или по-дълъг период от време върху ръста и продуктивността на отделните видове и техните популации. Човекът, като консумент и почвената флора и фауна, често изпитват косвеното влияние на тези процеси в следствие изменения във вътрешната структура на фитоценозите.

Потенциални източници за замърсяване на почвите в района са промишлените предприятия, селското стопанство и животновъдство. Почвите могат да бъдат замърсени от:

- Инфилтрация на замърсени води от промишлеността и бита;

- Отлагане на замърсители от прахоунос и аерозоли от промишлеността и транспорта;

- Замърсяване с битови отпадъци.

Замърсяване на почвата с тежки метали и металоиди.

От ежегодно провеждания мониторинг на почвите може да се направи извода, че те са замърсени с тежки метали, металоиди и органични замърсители.

Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита/пестициди/.

Пестицидите като замърсители на почвата се числят към групата на непредотвратимите химични замърсители. Те циркулират и кумулират в различните звена на биологичната верига. Информацията и данните за замърсяването на почвите в региона с пестициди е твърде оскъдна. В момента на територията на общината няма негодни за употреба пестициди, които да бъдат обект на неконтролиран достъп и злоупотреба, както и да замърсяват околната среда и увреждат човешкото здраве. През последните години все повече се налага тенденцията за намаляване на замърсяването на земите и почвите. Ограниченото използване на пестициди и торове в земеделието, програмите за екологично земеделие и животновъдство, повишения контрол за ограничаване на емисионното замърсяване по отношение на въздуха, водите, управлението на отпадъците, технологичното обновление в производствените процеси са факторите, водещи до намаляване на деградацията на земите и почвите.

Замърсяване на почвата с стойчиви органични замърсители, включително нефтопродукти.

Замърсяванията на почвите с нефтопродукти се дължат предимно на аварии при катастрофи или на инцидентни разливи и течове в складовите стопанства за нефтопродукти.

Ерозия на почвите

Ерозията е процес, който механично уврежда почвите, като унищожава хумусния слой, което води до намаляване на почвеното плодородие ежегодно. Всяка година ерозията е бич за повечето от половината земеделски земи в България. За района около водните обекти се наблюдава водна ерозия, която може да се предотврати чрез залесяване с нови гори и провеждане на противо ерозионни технически мероприятия.

Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци върху почвената повърхност

Нерегламентирано изхвърляне на отпадъци и сформирането на незаконни сметища оказва негативно влияние върху почвената покривка. Мерки по отношение на този фактор са взети от страна на общината чрез въвеждане на организирано сметосъбиране, оптимизиране на системата, извършване на контролни огледи с цел предотвратяване на замърсяванията.

Изводи

Почвите са национално богатство, ограничен, незаменим и практически невъзстановим природен ресурс, и поради това тяхното опазване е основен приоритет. Поради възгледобива площите с плодородна земя заемат значително по-малък дял от тези на съседните общини. От там се създават и предпоставки за нарушеното екологично равновесие. От чистотата им до голяма степен зависи тяхното плодородие и влияние върху здравето на хората и животните. Задължение на всеки, който ги използва е да ги опазва от увреждане и замърсяване, като по този начин се гарантира ефективна защита на човешкото здраве и естествените почвени функции.

В тази връзка дейности, които могат да се въведат и които биха довели до намаляване деградацията на земите и почвите са:

- ограничено използване на препарати за растителна защита и торове;
- реализиране на програми за екологично земеделие и животновъдство;
- ефективен контрол за ограничаване замърсяването на въздуха и водите и

прилагане на интегрирана система за управление на отпадъците;

- технологичнообновлениевпроизводственитепроцесии др.
- да се следи и контролира строителната дейност върху земеделските земи, добиването на кариерни материали, както и паленето на стърнищата.

3.4. Биоразнообразие и защитени територии

Община Котел се намира в североизточната част на Област Сливен. Релефът на общината е средно и високопланински, като територията ѝ попада в пределите на Стара Планина.

Биологичните ресурси на територията на общината се отличават с важно стопанско значение за развитието на горското стопанство, лова и риболова, билкарството, туризма. На територията на община Котел попадат 27 защитени територии, обявени по Закона за защитените територии – 1 поддържан резерват, 1 резерват, 7 защитени местности, 18 природни забележителности, както и 10 защитени зони, обявени по Закона за биологичното разнообразие.

3.4.1. Биоразнообразие – флора и фауна.

Най-голям дял от площта на община Котел от 69,2% (594 000 дка) заемат горските територии. На второ място се нареждат урбанизираните с дял от 26,4% (226 173 дка), следвани от земеделските територии с 3,5% (29 895 дка) от площта на местно ниво. С най-малък дял се отличават защитените – 0,9% (8 000 дка) и нарушените – 0,004% (32 дка) територии.

Горските ресурси благоприятстват развитието на различни икономически дейности – добив и преработка на дървесина, беритба на горски билки, гъби, плодове. Горските ресурси създават и условия за развитието на различни алтернативни видове туризъм – природен (екотуризм), пешеходен. Територията на община Котел попада в обхвата на две държавни горски стопанства – ДГС „Тича“ и ДГС „Котел“.

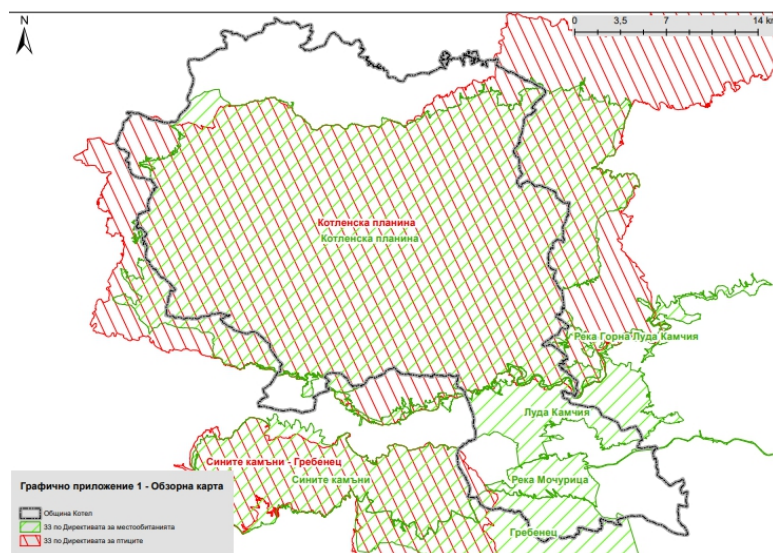
Сред естествените широколистни гори са разпространени дъб, габър, бук, ясен и др., а сред изкуствено засадените иглолистни гори – насаждения с черен бор.

Територията на общината се отличава с богато разнообразие на представителите на фауната. От тревопасните бозайници се срещат благороден елен, сърна, дива свиня, заек и др., а от хищниците – вълк, чакал, лисица, мечка и др. Добре представени са грабливите птици – скален орел, малък креслив орел, сокол-скитник, орел-змияр, осояд, ястреби, белоглав лешояд.

Пожарите, неконтролираното събиране на ядливи гъби и билки, браконьерството и изсичането на горите за огрев и незаконното пашуване, са сред основните потенциални заплахи за биоразнообразието на територията на общината.

3.4.2. Национална екологична мрежа Натура 2000. Защитени територии.

Общата площ на елементите от Националната екологична мрежа, включваща защитени природни територии, обявени или приведени в съответствие с изискванията на Закона за защитените територии и защитени зони, изграждани по общо европейската програма НАТУРА2000 и в съответствие със Закона за биологичното разнообразие, за Община Котел е 68 587,89 ха, без припокриване, с дял 79.93 % от общата територия на общината. По този показател, тя попада в групата на общините с много висок дял на териториална защита на местата с концентрация на биоразнообразие.

Карта на защитените територии по Натура 2000 в Община Котел

Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни директиви за опазването на околната среда: - Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

На територията на Община Котел попадат 10 защитени зони от „НАТУРА 2000“

Зони от територията на Община Котел, попадащи в НАТУРА 2000

Наименование НАТУРА 2000	Обща площ на територията, ха	Площ на територията на Община Котел, ха
01 Гребенец BG0000420	9884,53	2123,64
02 Котленска планина BG0002029	99299,77	59792,92
03 Котленска планина BG0000117	69058,92	57628,00
04 Луда Камчия BG0000139	6106,21	3986,77
05 Река Горна Луда Камчия BG0000136	2275,45	265,88
06 Река Мочурица BG0000196	8702,83	1954,78
07 Сините камъни BG0000164	12279,73	Гранична
08 Сините камъни – Гребенец BG0002058	15844,64	463,9
09 Стара река BG0000279	146,17	Гранична
10 Твърдишка планина BG0000211	38649,52	Гранична

Територията на Община Котел създава благоприятни предпоставки за опазване на жизнена биологичната структура на средата.

Природни забележителности

Най-известен е карстовият комплекс „Злостен”, който е обявен за природна забележителност и включва в себе си редица обявени по-рано защитени територии. Намира се в землището на гр. Котел и селата Медвен и Ябланово и обхваща площ от 343.7 ха. Обособен е със цел да се запазят характерните земни форми, пещери, понори и други карстови образувания, вековна букова гора, както и местности с историческо значение.

От скалните феномени най-голям интерес представлява „Чаталкая”. Пещерите в местността „Злостен са многобройни и дълбоки с красиви сталактитни и сталагмитни образувания. Най-известни са втората по дължина пропадна пещера в България – „Ледника” с дължина 103 м., „Су батъ” с дължина 58 м. , където изчезват под земята водите на бистър планински поток. „Мъгливата пещера” е наречена така, защото много често нейният вход е обвит в мъгла. Тайнствената атмосфера около нея и богатството на сталактитите я превръщат в изключително интересен туристически обект. В местността се намира и историческото място „Злостен, където е разположена пещерата „Раковски”, носеща името на българския революционер Георги Стойков Раковски.

Природни забележителности са и редица отделни пещери, като „Св. 40 мъченици”, в землището на с. Кипилово, с площ 5.0 ха.

В землището на гр. Котел, на запад от града, в басейна на р. Сухайка, са разположени множество карстови пещери – природни забележителности „Дряновската пещера” е с площ 5.0 ха. Характерна е с красивите форми на сталактитите и сталагмитите в нея.

Пещерата „Приказна” с площ 4.2 ха е с множество сталагмити и сталактити в общодостъпната си част и представлява сериозно изпитание за пещерняците в пропадната част. Проучени са 3100 м. пещерни галерии – VI в България по дължина.

Най-богатата на пещерни образувания е „Билиарника”, която е проучена едва през 1970 г. , с площ 1.0 ха. Това е карстова пещера с почти кръгъл вход с диаметър 4 м., а на дължина достига 87 м. „Кървавата локва” е с площ 2.0 ха и е с пропадна пещера с дълбочина 134 м. , разположена в същия район.

Пещерата „Черните извори” представлява красива пещера с карстов извор в нея. Площта на природната забележителност е 20.0 ха. Намира се в с. Медвен.

Пещерите „Ледника” – площ 18.3 ха – карстова пещера с характерни скални образувания, III – та по дълбочина в България;

„Малка маара” – с дълбочина 59 м. и площ 3.0 ха; „Маарата” с площ 16.2 ха, са разположени в същия район на землището на с. Медвен.

Някои от пещерите са свързани с легенди и исторически събития, което ги прави още по-привлекателни и тайнствени. Например в местността, където се намира пещерата „Кървава локва”, според легендите са избити голям брой Никифорови войници; пещерата „Раковски” е наречена на името на Георги Стойков Раковски, който през 1854 година започва да пише край нея книгата си „Горски пътник”; в „Четиридесетте корита” според преданията са заровени злато и скъпоценности.

В района има и други пещери, които макар и да не са обявени за защитени обекти, също представляват интерес – „Духлото”, „Орловата пещера” – приютявала колония от хиляди прилепи- редки и защитени от закона животни, „Дядо Събевата пещера”, „Голямата Хумба”, „Малка Дряновска”, „Нова Дряновска” и „Черната дупка” на запад от Котел, „Козята пещера” в землището на с. Кипилово, „Академик” и „Ужасът на иманярите” в района на „Злостен” и др.

В землището на гр. Котел се намират скалните образувания – красив скален венец от величествени варовикови скали, подходящо местообитание на хищни птици.

„Урушките скали” – с площ 69.0 ха и скален отвес -70 м. Те са характерни както с причудливите си форми, така и с гнездовищата на скален орел.

Буйните планински води често се спускат по отвесните скали и образуват красиви водопади. За природна забележителност е обявен водопадът „Синия вир”, с височина на пада 7 м. и площ 1.1 ха. Водопадите „Скоковете” и „Медвенските извори” попадат във водосбора на Медвенската река. Маркират туристически маршрут източно от гр. Котел, Ви отвежда до местността след 3,5 часа път пеша.

На територията на общината се намират два резервата: „Керсенлика” и „Елова гора”. Площта му е 114.5 ха и се намира в землището на с. Боринци. Представлява естествено находище на бяла ела на възраст повече от 110 години. Буферната зона към резервата е на площ 89.5 ха.

Резерватът „Орлицата” е с площ 559,4 ха и се намира в землищата на гр. Котел и с. Медвен. Обособен е с цел да се запазят вековните гори от мизийски бук, местообитания на редки грабливи птици и уникален по своя характер карстов комплекс с множество пещери, пропасти, извори и други. На територията му попада и скалният феномен „Орлицата” – гнездовище на скалния орел. Буферната зона към резервата обхваща още 114.7 ха.

Освен с природните си забележителности, районът е известен и с множество исторически места. Голяма част от тях също са защитени природни обекти, а именно:

- „Калето” – римска крепост от III-IV век от нашата ера, разположена в местността „Борината”, намираща се в землището на гр. Котел.
- „Кипиловското кале” – с площ 1 ха, в землището на с. Кипилово – м. „Боринци”, представлява останки от стара римска крепост.
- В землището на с. Медвен също има останки от стара римска крепост, които са познати под името „Калето”. Площта която заемат е 0,7 ха.
- „Вида” – историческа местност с площ 2.0 ха, намираща се в землището на гр. Котел и с. Жеравна е свързана със съпротивата срещу византийските нашественици. Тук има и останки от старата римска крепост „Диавена”.
- „Железни врати”(Демир капия) – с площ 0.1 ха е в землището на с. Жеравна. На това място е станало сражение между войските на Ивайло и византийския пълководец Мурин през 1279 г.
- Връх „Разбойна” е с площ 5.0 ха. През 1876 г. тук е било сборно място на въстаниците от Втори революционен Сливенски окръг.
- „Околчеста поляна” с площ 2.0 ха е разположена в землището на с. Нейково. Тук е било сборното място и лагер на четата на Хаджи Димитър.

3.5. Зелена система

Зелената система в общината е предназначена за подобряване жизнената среда и облика на населените места, посредством поддържането на екологична, рекреативна, естетическа и защитно-мелиоративна функции.

Зелената система на дадена територия включва обществените озеленени площи, в т.ч. всички паркове, градини, улично озеленяване, извънселищни паркове и горски паркове, градини, защитни насаждения и разсадници. В Проекта за Общ устройствен план на община Котел, се посочва, че тяхната обща площ формира 0,084% (73 ха) от територията на общината.

3.6. Отпадъци

3.6.1. Национална стратегическа рамка и политика на ЕС в областта на управление на отпадъците

Съществуващото състояние на дейностите свързани със събиране, транспортиране, обезвреждане и оползотворяване на отпадъците на територията на Общината е наследство от дългогодишната работа по общите проблеми, свързани с опазването на околната среда и в частност вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и всички компоненти на околната среда (въздух, води, почви, геоложка основа, подземни богатства, флора и фауна, културно наследство). Отпадъците не само повърхностно замърсяват околната среда, ограничават използваемостта на земята, създават хигиенни проблеми и дразнят естетическите възприятия на хората. В резултат на протичащите в периода на натрупването им физични, химични и биологични процеси, те се превръщат в многофакторен замърсител на околната среда, оказващ силно негативно въздействие върху повърхностните и подземни води, въздуха и почвите, с което създават сериозен здравен риск за населението. От друга страна отпадъците са ценен енергиен и суровинен източник и тяхното минимизиране и повторната им употреба води до съхранение на природни ресурси.

Управлението на отпадъците е сложен и многообхватен процес, изискващ интегрираност на подходите, внедряване на нови технологии, създаване на подходяща икономическа среда и нормативна база, и не на последно място висока обществена отговорност, затова законодателят е предвидил разработване на самостоятелна Програма за управление на отпадъците в съответствие с чл.52 от Закон за управление на отпадъците (ЗУО). Съгласно чл. 52 ал. 2 от ЗУО, общинските програми за управление на отпадъците са секторни програми и са неразделна част от Общинските програми за опазване на околната среда.

Стратегически документи и цели в управлението на отпадъците в програмния период 2021 – 2028г. и Национален план за управление на отпадъците в република България за периода 2021–2028 г.

Управлението на отпадъците на територията на Общината ще трябва да отговори на предизвикателствата и изискванията заложи в стратегическите документи:

Национален стратегически план за поетапно намаляване на биоразградимите отпадъци, предназначени за депониране 2021 – 2028 г. – въвеждащ целите за изпълнение на поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване;;

Национален план за действие по изменение на климата за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци” - задаващ национални цели и пътища за намаляване на емисиите от парникови газове чрез оползотворяване на отпадъците като ресурси при въвеждане на интегрирани децентрализирани нисковъглеродни практики за устойчиво адаптиране към климатичните промени;

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителството и разрушаване на територията на Р. България със стратегическа цел да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните отпадъци;

Национален план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г., е рамков документ на национално ниво за управление на дейностите по отпадъците в Р. България. Основната цел на плана е да обезпечи устойчивото развитие на България чрез прилагане на интегрирана рамка за управление на отпадъците, която да доведе до намаляване на вредните

въздействия върху околната среда, като подобри йерархията на управлението на отпадъците чрез разработване подпрограми и мерки за предотвратяване на образуването на отпадъците, постави конкретни количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на конкретни потоци отпадъци. Планът поставя и като приоритетна цел подобряване ефективността в използването на ресурсите.

Националният план за управление на отпадъците цели въвеждането на дългосрочна стратегия за устойчиво управление на отпадъците и рамката за вземането на решения в съответствие със законодателството и политиката на Европейския Съюз. Изхождайки от тази стратегическа законова рамка от европейски политики и законодателство в областта на управление на отпадъците, могат да направят следните основни изводи и препоръки:

- Европейските стратегически документи от последните години променят философията и подхода към отпадъците, и по-конкретно предлагат преход от целенасочено управление на отпадъците като фактор, увреждащ околната среда, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и ефективното им използване като ресурси.

- Действащият законодателен пакет съдържа конкретни изисквания и количествени цели за намаляване депонирането на отпадъци, за рециклиране и оползотворяване на специфични отпадъчни потоци и за предотвратяването на отпадъците като най-високо ниво от йерархията на управление на отпадъците.

- Като се имат предвид ЕС политиките за ефективно използване на ресурсите и околната среда по пътя на устойчивото развитие, както и работната програма на ГД „Околна среда” за преглед на политиките в сектор „Отпадъци”, може да се очакват промени в европейското законодателство, целящи още по-висока степен на защита на околната среда и човешкото здраве, както и преход от управление на отпадъците към устойчиво управление и по-ефективно използване на ресурсите, и вероятно:

- допълнителни ограничения относно депонирането на отпадъци до 2020 г., и нови за период до 2028 г. и с по-голяма вероятност депонирането да се ограничи само до отпадъци, които не могат да се рециклират и оползотворят, и по-конкретно ограничения за депонирането на пластмасови и/или хранителни отпадъци, а в по-далечен хоризонт – и повсеместна забрана за депониране на отпадъци;

- специални разпоредби за намаляване на употребата и предотвратяване на отпадъци от полиетиленовите торби за еднократна употреба;

- ограничения за изгаряне на отпадъци, които могат да бъдат рециклирани, като например пластмасови отпадъци, съответно въвеждане на по-високи цели за рециклиране на битовите отпадъци, особено на пластмасовите отпадъци;

- въвеждане на количествени цели за предотвратяване на образуването на отпадъци, особено за пластмасови, битови/хранителни и за опасни отпадъци;

- по-високи цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъци от опаковки, излезли от употреба електрическо и електронно оборудване, излезли от употреба моторни превозни средства и най-вече на пластмасовите отпадъци от тях, както и за батерии;

Съществено изискване в новия програмен период в **Оперативна програма “Околна среда”** е да се реализира стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж на икономическо, социално и териториално сближаване, базирано на европейското и национално законодателство и произтичащите ангажименти на България от членството и в Европейския съюз. Тя е насочена приоритетно към изпълнение на съществени елементи от последователни политики за опазване на околната среда и за изменението на климата.

Общата рамка на европейското законодателство в областта на управление на отпадъците е зададена в Рамковата директива за отпадъците, Директивата за опасните отпадъци и Регламента за наблюдение и контрол на преноса на отпадъци на, за и извън Европейската общност. Тук са формулирани изисквания към дейностите с всички видове

отпадъци. С две групи Директиви се регулират конкретни отпадъчни потоци и методите за обезвреждане – едната установява изискванията за разрешаване и експлоатацията на съоръжения и инсталации за обезвреждане на отпадъци, другата разглежда специфични потоци отпадъци – отработени масла, излезли от употреба моторни превозни средства, отпадъци от опаковки, негодни за употреба батерии и акумулатори и др.

Кръговата икономика е един от основните инструменти за намаляване на емисиите на парниковите газове, който ще донесе едновременно както екологични, така и икономически и социални ползи. Важно въвеждането на максимално обективни индикатори и развитие на Мониторинговата рамка за кръгова икономика. Още със Заключенията на Съвета от юни 2018 г. в рамките на Българското председателство се маркира работата по разширяване на индикаторите, с които се отчита напредъкът към кръгова икономика.

„Необходимо е да се наблегне на засилен диалог и тясно сътрудничество с индустрията и с научните среди и да се поставя по-голям акцент върху по-технически актове, например стандарти за качество, съществени изисквания към продуктите и други, които да стимулират пазара и да създават предпоставки за изграждане на доверие на производителите в рециклируемите суровини. Доверието в рециклирането трябва да бъде основна цел, тъй като когато чрез политиките на ЕС то бъде постигнато, индустрията ще генерира търсене, а оттам това ще развие пазара и в ценово отношение и ще допринесе за конкурентоспособността на икономиките на Съюза“,

Основна цел по отношение на отпадъците, съгласно раздела "Превръщане на отпадъците в ресурси", е отпадъците да се управляват като ресурс. Генерираното количество отпадъци на глава от населението да е в състояние на абсолютен спад и да се рециклират повече материали и суровини от изключително значение. Оползотворяването на енергия ще е ограничено само до неретикулируеми материали, депонирането практически ще е премахнато". Документът предвиди ЕК да предприеме редица действия, в т.ч.:

- Насърчаване на пазара за вторични материали и търсенето на рециклирани материали посредством икономически инструменти.

- Да преразгледа целите в приетото вече европейско законодателство за предотвратяване, повторно използване, рециклиране и отклоняване от депониране, за да се премине към икономика, основана на повторно използване и рециклиране с близко до нулата количество остатъчни отпадъци

- Да гарантира, че при публичното финансиране от бюджета на ЕС се отдава приоритет на дейностите, свързани с по-високите нива в йерархията на отпадъците.

- Да улесни обмена на най-добри практики за събиране и третиране на отпадъци сред страните-членки и да разработи мерки за по-ефективна борба с нарушенията на законите на ЕС в областта на отпадъците.

- Да постави акцент върху финансирането на научните изследвания в Съюза (инициатива „Хоризонт 2030“ за развитие на европейската общност) в областта на най-важните цели, свързани с ефективността на ресурсите, включително рециклиране, повторно използване, замяна на материали, оказващи въздействие върху околната среда, или на редки материали, по-интелигентно проектиране.

Страните-членки трябва да предприемат следните мерки:

- да гарантират цялостно прилагане на правото на ЕС, свързано с отпадъците, включително минималните цели.

- да насочват публичното финансиране за научноизследователски дейности към най-важните цели, свързани с ефективността на ресурсите (непрекъснато).

- да предприемат мерки по отношение на разхищението на храни в своите национални програми за предотвратяване на генерирането на отпадъци.

Неотложни мерки за подобряване на системата за събиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците:

- Въвеждане и изпълнение на адаптивна методика за последващо охарактеризиране на отпадъците. Осигуряване на достатъчно представителни и обективни данни и изменяеми индикатори за отпадъците.

- Адаптиране на Общинска програма за управление на битови отпадъците за периода с цел постигане на индикативните цели заложи в Национални планове, стратегии и програми за периода 2021 – 2028 г.

- Количествени цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи най-малко хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници

- Въвежда изисквания най-късно до края на 2020 г. общините да ограничат количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в България през 1995 г. и прогресивното им намаляне в периода 2021 – 2028 г.

- Кметовете на общините във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО осигуряват съвместно постигането на следните регионални цели за разделно събиране и оползотворяване на битовите биоотпадъци:

1. до 31 декември 2016 г. - не по-малко от 25 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;

2. до 31 декември 2020 г. - не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.;

3. до 31 декември 2025 г. - не по-малко от 70 на сто от количеството на битовите биоотпадъци, образувани в региона през 2014 г.

Съгласно Директива 1999/31/ЕС и разпоредбите на чл.31, ал.2, т. 1 на ЗУО се изисква до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци (БрБО) до 35 на сто от общото количество на биоразградими отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Насърчават се мерките за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради, за което отговорност имат възложителите на строителни дейности, както публични органи, така и бизнес:

- Разработка на пред инвестиционна програма за въвеждане на децентрализирана система за оползотворяване на битови отпадъци. Оптимизиране на системата за разделно събиране, логистика, временно съхранение и оползотворяване на отпадъците чрез въвеждане на нисковъглеродни практики .

- Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци. Разработка и въвеждане на стратегии и програми за децентрализирано управление и ресурсно оползотворяване на отпадъците чрез нисковъглеродни практики. Управление и оползотворяване на специфични потоци от отпадъци: битови, селскостопански, отпадъци от промишленост, от селищни зелени системи, отпадъци генерирани вследствие на природни бедствия, горски пожари и др.

- Въвеждане на децентрализирани системи за нисковъглеродна енергетика, оползотворяваща отпадъчна биомаса, създаваща условия за устойчиво извличане и задържане на атмосферния въглерод в почвите с цел възстановяване и поддържане на почвеното плодородие.

3.6.2. Съществуващо положение в Община Котел

Пред Общински съвет Котел стои приемането на Програма за управление на отпадъците на територията на Община Котел с План за действие за периода 2021 – 2028 год. Програмата е разработена в изпълнение на чл. 79 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и чл. 29, ал. 1, т. 1 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и е неразделна част от настоящата Програма. На основание нормативната уредба за управление на отпадъците ежегодно в Общинския съвет се внася отчет и евентуални предложения за актуализация. Програмата за управление на отпадъците е неразделна част от настоящия документ, поради което ще се акцентира само върху някои важни моменти

Обхватът и съдържанието на Програмата за управление на отпадъците на Община Котел е в съответствие с „Ръководството за разработване на общински програми за управление на дейностите по отпадъците“, с „Националния план за управление на отпадъците 2021 – 2028 г.“ и с „Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци“, като част от него.

Общината има Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Котел, изготвена на основание чл. 22 от Закона за управление на отпадъците и приета с Решение № 382 от 28.11.2013 г. на Общински съвет Котел.

3.6.3. Управление на отпадъците

Битови отпадъци

Организация по събирането и сметоизвозването в Община Котел.

В Община Котел е изградена добре функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване. В системата е обхванато 100% от населението - гр. Котел и селата на територията на общината. Събраните отпадъци от територията на Община Котел се извозват до регионално депо за неопасни отпадъци Омуртаг.

Община Котел е член на Регионално сдружение за управление на отпадъците - регион Омуртаг. В сдружението участват още общините: Омуртаг и Върбица.

Площадката, определена за изграждане на Регионален център за управление на отпадъците – регион Омуртаг, е разположена извън урбанизираната територия в землището на гр. Омуртаг.

Регионалното депо е проектирано за три броя клетки за неопасни отпадъци с обща площ 28,50 дка – 21,40 дка са хоризонтална площ и 7,10 дка наклонени площи, като през 2008 год. е изградена „Клетка № 1“, която е въведена в експлоатация въз основа на КР № 302-НО/2008 год. – 08.12.2008 г. Останалите две клетки ще се изградят след запълване капацитета на „Клетка № 1“.

Регионалното депо се намира в ПИ № 53535.260.410 и № 53535.406 в местността „Балабан“, вдясно от пътя Омуртаг-Котел и са частна общинска собственост, съгласно Акт за общинска собственост.

Количества битови отпадъци от Община Котел 2018-2020 г. в тона.

2018 г.	2019 г.	2020 г.
2 164.740 т.	2 897.620 т.	2 930.320 т.

Източник: Община Котел

В Община Котел има добре изградена система за събиране, транспортиране и депониране на отпадъците. Системата за събиране, транспортиране и депониране на битови отпадъци обхваща 100% от населението на общината.

Твърдите битови отпадъци от територията на Община Котел се събират и извозват от сметосъбираща и сметоизвозваща техника на Община Котел и се предават в регионалното депо Омуртаг.

Общинска администрация отговаря за:

- Събиране и транспортиране на битови отпадъци от гр. Котел и останалите населени места от общината и транспортиране до регионално депо Омуртаг;
- Събиране на нерегламентирано изхвърлени битови и други отпадъци около съдовете и жилищните райони и транспортирането им до депото.
- Почистване на контейнерните площадки, ако има отпадъци след обработка на контейнера;
- Почистване и извозване на отпадъци от локални замърсявания с битови, или растителни отпадъци, както и отпадъци от пролетно почистване на зелени площи;
- Поддържане на териториите за обществено ползване, както следва:
- Ръчно метене на улични платна, тротоари, площади, алеи и други територии
- Отпадъците в Община Котел се събират смесено. Основният поток отпадък, генериран на територията на общината е смесения битов отпадък с код 20 03 01.
- Общината разполага със собствени автомобили за събиране и транспортиране на битовите отпадъци.

Съдовете за твърди битови отпадъци, които по настоящем са разположени във всички населени места са собственост на Община Котел. Сметосъбирането и сметоизвозването се осъществява със следните съдове: метални кофи за смет тип „Бобър” – 1,1 куб. м.; пластмасови кофи за смет – 240 л.; На територията на общината няма разположени контейнери за разделно събиране на хартия и пластмаса и контейнери за стъклени бутилки.

Брой и разпределение на съдове за отпадъци в Община Котел по населени места към 01.07.2021 г.

№	Населени места	Контейнери - тип „Бобър“ 1,1 м ³ (бр.)	Кофи 240 л. (бр.)
1	гр. Котел	100	1200
2	с. Боринци	6	45
3	с. Братан	5	10
4	с. Градец	22	250
5	с. Дъбова	0	0
6	с. Жеравна	17	5
7	с. Катунице	10	50
8	с. Кипилово	8	152
9	с. Малко село	4	150
10	с. Медвен	18	85
11	с. Мокрен	10	175
12	с. Нейково	4	240
13	с. Орлово	0	240
14	с. Остра могила	0	75
15	с. Пъдарево	7	110

16	с. Седларево	1	20
17	с. Соколарци	3	112
18	с. Стрелци	5	97
19	с. Тича	24	220
20	с. Топузево	0	37
21	с. Филаретово	4	210
22	с. Ябланово	40	1440
ОБЩО		285	4741

Източник: Община Котел

Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хранителни отпадъци, хартия, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците.

Консуматорските и потребителски навици на населението в различните сезони на годината влияят върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон.

Поради това, изследванията при определяне на морфологичния състав на отпадъците се извършват така, че да бъдат обхванати 4- те годишни сезона (зима, пролет лято и есен). Целта е да се отчете сезонната неравномерност и колебанията в състава на отпадъците.

- Метали - опаковки от безалкохолни и алкохолни напитки, консервени кутии, капачки и др.

- Гума - гумени изделия, играчки и др.

- Текстил - дрехи, парцали, трикотаж, завивки и др.

- Пластмаса - опаковки, кутии, бутилки, фолио, пластмасови изделия, торбички и др.

- Градински и растителни - растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.

Данните за морфологичния състав са необходими при избор на съоръжения за предварително третиране и обезвреждане и системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива.

Последният актуален анализ на морфологичния състав на отпадъците, генерирани на територията на Община Котел е извършен през 2019 г.

Данните от Доклада за морфологичния анализ за състава на събраните, извозени и депонираните от територията на Община Котел смесени битови отпадъци са представени в следващите таблици.

Морфологичен състав на образуваните количества смесени битови отпадъци 2019 г.

Вид отпадък	Средни стойности % Пролет	Средни стойности % Лято	Средни стойности % Есен	Средни стойности % Зима
Хранителни	17	12	11	17
Хартия	7	9	8	3
Картон	7	9	8	3
Пластмаса	19	20	20	20
Текстил	5	8	3	7
Гума	0	2	1	0
Кожа	4	3	2	0

Градински	12	13	18	11
Дървесни	0	0	1	0
Стъкло	8	6	9	7
Метали	6	8	6	9
Инертни >4 см.	3	0	4	0
Опасни	2	2	3	0
Други	1	2	2	6
Ситна фракция (под 4 см)	7	7	5	16

Източник: Окончателен доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава набитовите отпадъци, генерирани на територията на Община Котел

Средногодишни проценти на видовете отпадъци, генерирани на територията на Община Котел

Вид отпадък	Зона 1 Средногодишен %
Хранителни	14,33%
Хартия	6,68%
Картон	6,68%
Пластмаса	19,83%
Текстил	5,75%
Гума	0,76%
Кожа	2,19%
Градински	13,66%
Дървесни	0,28%
Стъкло	7,48%
Метали	7,67%
Инертни (над 4 см)	1,69%
Опасни	1,61%
Други	2,67%
Ситна фракция (под 4 см)	8,72%

Източник: Окончателен доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава набитовите отпадъци, генерирани на територията на Община Котел

Приблизителният състав на генерираните в Община Котел отпадъци в средногодишен проценти е: хранителни – 14,3 %; хартия – 6,68% ; картон – 6,68 %, пластмаса – 19,83 %; текстил – 5,75 %; гума – 0,760%; кожа – 2,190%; градински – 13,66 %; дървесни отпадъци – 0,28 %; стъкло – 7,48 %; метали – 7,67 %; инертни материали – 1,69 %, опасни отпадъци – 1,61 %, други – 2,67 % и ситна фракция – 8,72 %.

Морфологичен състав на образуваните количества смесен, разделно събран и общ отпадък по фракции в тона и средногодишен процент

Вид отпадък	Количество смесен отпадък на година (тон)	Разделно събран отпадък на година (тон)	Общ отпадък на година (тон)	Общ отпадък на година %
Хранителни	305,98т	0,00т	305,98т	14,33%
Хартия	142,58т	0,00т	142,58т	6,68%
Картон	142,58т	0,00т	142,58т	6,68%
Пластмаса	423,27т	0,00т	423,27т	19,83%
Текстил	122,82т	0,00т	122,82т	5,75%

Гума	16,15т	0,00т	16,15т	0,76%
Кожа	46,75т	0,00т	46,75т	2,19%
Градински	291,53т	0,00т	291,53т	13,66%
Дървесни	5,95т	0,00т	5,95т	0,28%
Стъкло	159,79т	0,00т	159,79т	7,48%
Метали	153,84т	10,00т	163,84т	7,67%
Инертни (над 4 см)	36,12т	0,00т	36,12т	1,69%
Опасни	34,42т	0,00т	34,42т	1,61%
Други	56,95т	0,00т	56,95т	2,67%
Ситна фракция (под 4 см)	186,14т	0,00т	186,14т	8,72%
Общо	2 124,83т	10,00т	2 134,83т	100,00%

Източник: Окончателен доклад за извършен през 2019 г. четирисезонен морфологичен анализ на състава на битовите отпадъци, генерирани на територията на общината

Във връзка с изчисленията, които общините ще правят и ще трябва да доказват пред МОСВ за изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, те са задължени на определена периодичност да извършват морфологичен анализ на битовите си отпадъци. Съгласно нормативните разпоредби на Чл. 8, ал. 3 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г., Кметовете на общините извършват на всеки 5 години морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на съответната община, съгласно Методика, утвърдена със Заповед на Министъра на околната среда и водите. Препоръчителният срок за изготвяне на следващ морфологичен анализ на отпадъците, образувани на територията на Община Котел е през 2023 година.

ИЗВОДИ:

- Най-голям средногодишен процент в битовите отпадъци на общината имат фракциите – „пластмаса“ – 19,83 %, „хранителни“ – 14,33 %, и „градински“ в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.;
- Рециклируемите отпадъци имат 54,09 % относителен дял, в това число - хартия и картон, пластмаса, текстил, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмаса – 19,83 %, следвано от стъкло – 7,48 %, метали – 7,67 %, картон – 6,68%, хартия – 6,68 % и текстил – 5,75 %.
- Процента на отпадъците от фракция „други“ е средно – 2,67 %, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърлят и неопределими отпадъци, които допринасят за „омърсяване и омокряне“ на пробите и довеждат до невъзможност да се идентифицира произхода на отпадъка.

Строителни отпадъци

С Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци. С Наредбата се насърчава рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;

- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО.

Член 6 от Наредбата забранява нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на СО, в т. ч. изхвърлянето им в контейнерите за събиране на битови отпадъци или разделно събиране на отпадъци от опаковки.

Строителните отпадъци са получени вследствие на строително-монтажни работи и премахване, включващи минерални отпадъци, пластмаси, метал, хартия, изолационни материали, дърво, азбест и други опасни отпадъци, и др. съответстващи на кодовете на отпадъци от група 17 на Приложение 1 от Наредба № 3 за класификация на отпадъците.

Минералните отпадъци се образуват в резултат на строителство или събаряне на сгради и съоръжения, които основно се състоят от минерални материали като тухли, бетон, строителни разтвори, естествен камък, пясък, керамични строителни материали, бетонови блокчета и/или газобетонови блокчета и др.

„Строително-монтажни” са работите, чрез които строежите се изграждат, ремонтират, реконструират, преустройват, поддържат или възстановяват, а „Премахване” е дейността по отстраняване на строежите чрез селективно отделяне на оползотворимите отпадъци в процеса на премахването.

Дейностите по събиране, транспортиране, подготовка преди оползотворяване и/или обезвреждане, материално оползотворяване, както и по обезвреждане на СО се извършват от лица, притежаващи документ по чл.35 от Закона за управление на отпадъците.

Възложителите на СМР и/или на премахването на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителните отпадъци (ПУСО).

Контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от кмета на общината, на чиято територия се извършват СМР/премахването на строеж, или от оправомощено от него длъжностно лице. (2) За строежи, чийто възложител е кметът на общината, контролът по изпълнение на ПУСО се осъществява от директора на РИОСВ, на чиято територия е строежът.

Кметът на общината изпраща информацията до директора на РИОСВ, на чиято територия ще се извършват СМР или премахване на строежи, за издадените през предходния месец разрешения за строеж или заповеди за премахване на строеж. Кметът на общината отговаря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране на строителни отпадъци, получени в резултат на принудително премахване на строеж, са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението.

Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на общината подава заявление за издаване на заповед за незабавноизпълнение на събиране на вземането от задължените лица по реда на чл.417, т.2 от Гражданския процесуален кодекс.

В случаите, когато кмета на общината е възложител на строителни и монтажни работи, с изключение на текущи ремонти, и възложител на премахване на строежи, следва да изготви план за управление на строителните отпадъци. Съдържанието и изискванията

към плана се определят в Наредбата за управление на строителните отпадъци.

Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно. Прилага се процедура, при която строителните фирми да се обръщат към общината за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци са неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища.

Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища главно на входовете и изходите на населените места, покрай реките, както и замърсява зелените площи в самите населени места. За строителните отпадъци, от обичайните ремонти на жилищата, няма форма, по която да бъдат контролирани.

Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежината им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на надеждна система и съоръжения за депониране и рециклиране на строителни отпадъци в общината.

На територията на общината няма изградено депо или площадка за депониране на строителни отпадъци и не съществува система за организирано събиране и последваща повторна употреба на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци през последните години.

Строителни отпадъци се образуват най-вече от обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъците се извозват от собствениците им, без да се води отчетност. Този отпадък понастоящем е основна съставка на нерегламентирани сметища или попада в съдове за битови отпадъци.

Част от генерираните СО попадат в общия поток със смесените битови отпадъци, които се извозват до регионалното депо в Омуртаг.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със Закона за управление на отпадъците, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците.

В бъдеще общината ще може да получава надеждни данни в случаите, когато извършва процедурите за одобрение на планове за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

Образуваните строителни отпадъци на територията на Община Котел са предимно от юридически лица от строителна дейност. Незначителна част от тях са формирани от физически лица вследствие на ремонтни дейности.

Много често, населението събира смесено строителните отпадъци с битовите. Отчитайки факта, че голяма част от сградният фонд в общината е амортизиран, пътната и улични мрежи се нуждаят от ремонти, можем да предположим, че новото строителство и обновяването неминуемо ще доведе до генериране на по-големи количества земни маси и строителни отпадъци.

Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на съоръжения за

рециклиране на строителни отпадъци, с цел тяхното оползотворяване.

Мерки за строителните отпадъци

На този етап Община Котел не е обезпечена с необходимата инфраструктура за управление на строителните отпадъци от ремонтните дейности на домакинствата и отпадъците от строителни дейности и разрушителни дейности на които Общината е Възложител. Инфраструктура за управление на строителните отпадъци от строителни дейности ще е необходима и за нуждите на строителния отрасъл на територията на общината, което е ангажимент на бизнеса в този сектор.

В Община Котел, строителните отпадъци се формират основно от строителството, реконструкцията и ремонта на сградите, улици и пътища (когато Общината е възложител на СМР или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи и от ремонтната дейност на домакинствата), като делът им в общото количество на ТБО не е голям. На територията на Община Котел няма Депо за строителни отпадъци. Строителните отпадъци, които се генерират на територията на общината са в резултат на строителни дейности – ново строителство, ремонт и разрушаване на стари сгради. След издаване на съответното разрешително от страна на Кмета на Общината, фирмите генериращи тези отпадъци ги извозват до площадки за рециклиране, влагат ги в обратни насипи или ги предават за повторна употреба. Минималните количества, които не могат да се използват за тези дейности, се предават за обезвреждане на Регионалното депо за отпадъци.

Генерираните строителни отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата – ангажимент на общината по ЗУО до 2019 г се извозват и обезвреждат на Регионалното депо. Понякога все още тези отпадъци се изхвърлят от недобросъвестни граждани и в контейнерите за смесени битови отпадъци или до тях, като замърсяват уличните пространства. Общината е закупила и поставила на определени места контейнери, в които да се събират строителните отпадъци, след което същите се депонират в регионално депо или се оползотворяват. Предвижда се да се увеличи бройката на контейнерите и да се разшири дейността.

В настоящата програма се идентифицира необходимостта от „инвестиционни“ мерки и за достигане целите за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от неопасни отпадъци от строителство и разрушаване. В тази насока ще бъде необходимо, по собствена инициатива и за своя сметка Община Котел да организира създаването на площадка за временно съхранение на строителните отпадъци от ремонтните дейности на домакинствата и отпадъците от строителни и разрушителни дейности, на които общината е Възложител или в сътрудничество с частен доставчик на услугата и последваща обработка на строителните отпадъци, които да се рециклират. Раздробяването и друго третиране за рециклиране може да се извършват от нает изпълнител с мобилно оборудване. Общината трябва да събира адекватна такса вход за възстановяване на инвестициите за обекта и разходите за раздробяване и сортиране на отпадъците. Остатъците, които не могат да бъдат рециклирани или замърсените неретикулируеми строителни отпадъци, или тези класифицирани като напълно инертни отпадъци, ще се доставят на регионалното депо за депониране след заплащане на входна такса. Като алтернатива Общината може да изгради съоръжение за рециклиране на строителни отпадъци чрез публично-частно партньорство.

Биоразградими отпадъци

Разпоредбите в чл.31, ал.1, т.2 на ЗУО изискват до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995г. Тази цел е в

съответствие и с изискванията на Директива 1999/31/ЕС относно депа за отпадъци. Намаляването на депонираните биоразградими отпадъци има пряко отношение към политиките за климатичните промени, тъй като води до намаляване на емисиите на парникови газове.

Целите се изпълняват съвместно от всички общини в регион Омуртаг, в съответствие с решението, взето от Общото събрание на Регионалното сдружение за управление на отпадъците – Омуртаг.

В съответствие с националните политики и изисквания за регион Омуртаг са поставени следните цели, относно управлението на биоразградимите и биоотпадъците до 2020 г., както следва:

- Ежегодно до 2019 г. - количеството депонирани биоразградими битови отпадъци е до 50 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в регион Омуртаг през 1995г.;
- До края на 2020 г. - количеството депонирани биоразградими битови отпадъци е до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в регион Омуртаг през 1995г.;
- До края на 2020 г. – не по-малко от 50 на сто от количеството на битовите биоотпадъци образувани в регион Омуртаг през 2014 г. са разделно събрани и оползотворени;

Целите се считат за изпълнени при условие, че биоотпадъците са събрани разделно при източника на образуване, транспортирани и предадени за оползотворяване. В Наредбата се изисква кметът на общината да осигури разделно събиране и оползотворяване на цялото количество образувани биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на общината. Съгласно законодателството, прилагане на дейността компостиране на място се счита за дейност по предотвратяване образуването на биоотпадъци.

Важна предпоставка за постигане на целите са и част от действията, предприети от страна на държавата в това направление до момента, а именно:

- Одобрен е „Национален стратегически план за поетапното намаляване на количествата биоразградими отпадъци, предназначени за депониране до 2020г.“;
- Ясно е определена в ЗУО отговорността на общините за управление на отпадъците, включително набелязаните количествени цели за биоразградимите отпадъци и приета подзаконова нормативна уредба за биоотпадъците;
- Въведени са икономически инструменти, стимулиращи общините да подобрят показателите за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци, като тези от тях, които изпълнят посочените цели за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци за оползотворяване на биоотпадъците се освобождават от 50% от дължимите отчисления за депониране;

За намаляване дела на депонираните биоразградими отпадъци трябва да се засили и домашното компостиране, особено в селата на Община Котел, които са по-отдалечени от общинския център.

Производствени отпадъци

Опасни отпадъци са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а

частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение №2 към §1, т.13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код B15 по смисъла на приложение №1 към §1, т.11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/ или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата.

Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране. Основните генератори на производствен отпадък в Община Котел са действащите промишлени предприятия, сред които няма такива с висок рисков потенциал на образувания отпадък. На територията на общината няма изградена инфраструктура за разделно събиране и третиране на опасни отпадъци. При констатирани такива се използват услугите на лицензирана фирма.

Замърсявания на почвите в общината се предизвиква от изхвърлянето на твърди битови отпадъци (отпадъци от различен характер). Непрекъснатото усъвършенстване на системите и контрола по сметосъбирането ще елиминира изцяло съществуващите локални замърсявания от микросметища и нерегламентирано изхвърляне на отпадъците. В местата с високи подпочвени води, съществува тенденция /естествен процес/ за вкисляване и засоляване на почвите.

В Община Котел в голяма степен са решени проблемите с управлението на производствените и опасни отпадъци. РИОСВ – Стара Загора извършва системни проверки за спазване изискванията на ЗУО за управление на производствените и опасни отпадъци. Необходима е добра комуникация с контролните органи при необходимост за предотвратяване рисковете за човешкото здраве и околната среда.

Отпадъци от опаковки

На територията на Общината няма разработена система за разделно събиране на отпадъци.

С разделното събиране на отпадъци с цел рециклиране, както и други форми на оползотворяване може да се постигне значително намаляване на количеството на депонираните отпадъци, което ще доведе до удължаване на полезния живот на регионалното депо за отпадъци и до съкращаване на разходите за събиране и обезвреждане на отпадъците.

Освен това през последните години със синхронизиране на националното законодателство с европейското законодателство все повече се засилват законодателния и обществения натиск за въвеждане на системи за разделно събиране с нормативно регламентирани количества отпадъци, които трябва да бъдат рециклирани и оползотворени.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща“, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

Управление на специфични потоци отпадъци, в съответствие с изискванията на националното законодателство

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Най-предпочитаният и ефективен начин за разделно събиране на ИУЕЕО в общините е чрез сключване на договор с организация по оползотворяване.

Община Котел е осигурила устойчиво управление на този поток отпадъци, допринасяйки за чиста градска околна среда, като в общината се прилага система за разделно събиране и временно съхранение на ИУЕЕО, което се предава за последващо предварително третиране, рециклиране и оползотворяване. Общината е сключила договор с организацията по оползотворяване, която събира, временно съхранява по подходящ начин, предварително третира и предава за рециклиране, оползотворяване и/или обезвреждане ИУЕЕО, в т.ч. и луминесцентни лампи.

Организацията по оползотворяване извършва разделно събиране на ИУЕЕО, като в момента в който има събрано количество отпадъци от ИУЕЕО, Общината уведомява ООп, както и населението може на интернет-страницата на общината да подаде заявка на посочените телефони или на електронната поща, за транспортиране на разделно събраните отпадъци. ООп извозва ИУЕЕО в удобно за гражданите време и е напълно безплатно.

Предвидени са следните мерки:

- Осъществяване на контрол от страна на общината - предаването на ИУЕЕО е на лицензирана фирма;
- Необходимо е да бъде въведена мярката - определяне от Общината на площадка за временно съхраняване на ИУЕЕО, в т.ч. луминесцентни лампи на територията на общината;
- Осъществяване на контрол от страна на общината, относно недопускане изхвърлянето на ИУЕЕО в съдовете за смесени битови отпадъци;
- Осъществяване на контрол от страна на общината над лицата, експлоатиращи системата за разделно събиране на ИУЕЕО и за предоставяне на информация;
- Необходимо е да бъде въведена мярката – напр. изготвяне и утвърждаване на график за събиране на ИУЕЕО, образувано в бита включващ не по-малко от две дати годишно. Чрез средствата за масова информация или на интернет страницата на общината е оповестен графика за събиране на ИУЕЕО, образувани от домакинствата на Община Котел;

Негодни за употреба батерии и акумулатори

Ефективен и целесъобразен подход за изпълнение задълженията на общината е сключването на договор с организация по оползотворяване на НУБА.

Необходимо е Община Котел да сключи договор с фирма, притежаваща Разрешение издадено от Министъра на околната среда и водите на основание чл.81 от „Закона за

управление на отпадъците”, като организация по оползотворяване на негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) за изпълнение на задълженията по чл.14, ал.1 от ЗУО и „Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори”. ООп ще организира управлението на дейностите по събиране, транспортиране, временно съхраняване, предварително третиране на НУБА, оползотворяване и/или обезвреждане на НУБА, включително техните компоненти и материали, временно съхранение и транспортиране за рециклиране на образуваните след предварително третиране отпадъци.

На територията на Общината е необходимо да бъдат въведени следните мерки, които ще се прилагат в бъдеще:

- Да бъдат осигурени места и да бъдат поставени съдовете за събиране на портативни НУБА, съгласно Наредбата;
- В системата за разделно събиране да бъдат включени всички видове батерии и акумулатори, образувани в бита, които попадат в обхвата на „Наредба за изискванията за пускане на пазара на батерии и акумулатори и за третиране и транспортиране на отпадъци от батерии и акумулатори“;
- Общината ще упражнява контрол върху предаването на НУБА на лицензирана фирма;
- Общината ще осъществява контрол за недопускане изхвърлянето на НУБА в съдовете за смесени битови отпадъци;
- Общината ще осъществява контрол над лицата, експлоатиращи системата за разделно събиране на НУБА и за предоставяне на информация;
- Необходимо е да бъде въведена мярката, относно редовно информиране обществеността за рисковете, свързани с неконтролираното предварително третиране /обезвреждане на батерии и акумулатори, значението на символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране, която ще се осъществи чрез организиране на информационно-образователни кампании от страна на ООп с която общината ще сключи договор;

Отработени масла

Задълженията на общината в това отношение се определят от „Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти”, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр.2/08.01.2013 г.

Съгласно чл.39 ал.1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес тъй като количеството масла за чието оползотворяване е отговорна, нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за

управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информирание на обществеността за това;
- въвеждане на санкции и упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи.

Утайки от градските пречиствателни станции за отпадъчни води

На територията на Община Котел все още няма завършена и работеща ПСОВ.

Отпадъци от хуманната медицина

С въвеждането на изискванията на Директива 1999/31/ЕС за депониране на отпадъци, в българското законодателство се въвежда забрана за депониране на инфекциозни отпадъци от хуманното здравеопазване и налагат търсене и намиране на надеждни методи за тяхното обезвреждане. Съгласно принципа „замърсителят плаща“, болниците и другите лечебни и здравни заведения са отговорни за безопасното управление на образуваните отпадъци в резултат на тяхната дейност.

За подобряване на практиките по управление на отпадъците от лечебните заведения и създаването на интегрирана мрежа от съоръжения за третирането им са обхванати всички лечебни и здравни заведения на територията на Общината.

В тази връзка в програмата е включено:

- Уточняване и картотекиране на всички на лечебните и здравни заведения разположени на територията на общината, които генерират болнични отпадъци;
- Специално внимание на новосъздадените ветеринарни лечебници.
- В картотекирането ще бъде включено:
 - Адрес/местоположение на лечебното заведение
 - Съдебна регистрация на лечебното заведение (по Търговския закон, Закон за кооперациите и други)
 - Вида на собствеността (общинска, държавна, смесена, частна), като се посочва процентното участие на общината/държавата
 - Количество и видовете отпадъци, които се генерират от съответното лечебно заведение, съгласно Приложение № 1 - Списък на отпадъците от „Наредба №2 от 23.07.2014г. за класификация на отпадъците“ (обн., ДВ, бр.66 от 08.08.2014г.);

Поради липса на собствено съоръжение за обезвреждане на опасните болнични отпадъци на територията на болничните заведения и на територията на Общината, опасните отпадъци се предават на лицензирана фирма. Предаването на отпадъците се извършва от определения със заповед на Управителя на лечебното заведение дезинфектор, един път месечно, след измерване на количеството и попълване на документация по Наредба №10 на МОСВ.

Болничните отпадъци на територията на общината се генерират основно от Здравните кабинети в населени места.

Опасни отпадъци от домакинствата

Възможните опасни отпадъци, които са образувани от домакинствата и чието

управление е отговорност на Общината са например: опаковки, съдържащи опасни вещества или замърсени с опасни вещества; разтворители; киселини; основи; фотографски химически вещества и препарати; пестициди; флуоресцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак (без живак съдържащи лампи); бои, масла, лепила/адхезиви и смоли съдържащи опасни вещества; перилни и почистващи препарати, съдържащи опасни вещества; цитотоксични и цитостатични лекарствени продукти.

Съгласно разпоредбите на чл.19, ал.3, т.9 и т.11 на ЗУО, кметът на общината отговаря за:

- Организиране на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл.13, ал.1 и предаването им за оползотворяване и/илиобезвреждане;
- Осигуряване на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други на територията на Общината.

На този етап разделното събиране на опасните битови отпадъци в Община Котел все още не е системно, а кампанийно. Това става съгласно сключен договор с лицензирана фирма за събиране, транспортиране и обезвреждане на опасни отпадъци. Наблюдава се все по-засилен интерес на населението към тези кампании, които предварително са придружени с информация в тази насока. Въпреки това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

Не е решен проблемът с разделното събиране на отпадъците от изгарянето на дърва и въглища през отоплителния сезон, тъй като на територията на Община Котел по настоящем няма отделни съдове за събиране на пепел и сгурия. По настоящем посочените отпадъци от домакинствата се изхвърлят, извозват и третират със смесените битови отпадъци. При смесване с въглищни остатъци, сгурия и пепел се променя състава на отпадъците в посока по-висока плътност и понижено съдържание на рециклируеми материали. При изсипване на не добре загасени отпадъци от горенето на дърва и въглища се повреждат и контейнерите. Друг негативен ефект от запалването на отпадъците в контейнерите е временното, но силно замърсяване на въздуха в района на контейнерите с горящи отпадъци. Имайки предвид, че в малките населени места в Общината, основно населението се отоплява на дърва и въглища е необходимо, общината да осигури съответните съдове за събиране на пепел и сгурия.

3.6.4 Регионален подход за управление на отпадъците

В Националната програма за управление на дейностите с отпадъци е заложен регионалният принцип за управление на отпадъците респективно изграждане на инфраструктура за третирането им. Предвижда се да бъдат изградени общо 55 регионални депа. Община Котел е включена в „Регионално сдружение за управление на отпадъците в регион Омуртаг. Сдружението се ръководи от Общо събрание и Управителен съвет.

Площадката на РЦУО се намира на територията на община Омуртаг

3.6.5 Участие на обществеността

Участието на обществеността в цялостния процес на промени в сектора за управление на отпадъците има голямо значение. Населението е основен участник в процеса на управление на отпадъците, защото то е постоянен техен генератор и поради това трябва да бъде информирано за въздействието върху околната среда, причинено от обезвреждането

на отпадъци, както и за възможностите и отговорностите относно предотвратяването и оползотворяването на отпадъците.

За тази цел е предвидено:

- Непрекъснат диалог с участниците в дейностите по управление на отпадъците и организирането на кампании за повишаване на общественото съзнание;
- Редовно предоставяне на информация на населението за състоянието на околната среда по подходящ начин – интернет, материали предоставени от Общината;
- Привличането на населението, неправителствени организации и заинтересованата индустрия, в процесите на вземане на решения по въпросите на управление на отпадъците;
- Запознаване с начина за определяне на „такса битови отпадъци“ и отчитането на изразходваните средства;
- Провеждане на срещи с населението и запознаване с изискванията на законодателството и политиката за управление на отпадъците у нас и в света, с цел повишаване на общественото съзнание и промяна в поведението на населението, чрез осъзнаване на екологичните рискове, свързани с изчерпване на ресурсите, генерирането и обезвреждането на отпадъците;
- Провеждане на обществени мероприятия свързани с управлението на отпадъците в общината;
- Отчет за успеха на прилаганите мерки за управление на отпадъците.

ОБОБЩЕНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТ АНАЛИЗА НА ОТПАДЪЦИТЕ

Нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението в общината през последните години е в допустимите референтни стойности и под средните нива за област Сливен и за страната.

Населението на общината намалява с 1,42 % за периода 2019-2020 г., но годишната норма на натрупване на отпадъци на човек от населението се увеличава с над 40%. Това се дължи на променящите се потребителски навици и начин на живот на домакинствата и на дейността на промишлени предприятия, търговски обекти, хотели, балнеолечебни комплекси и заведения.

За редуциране обема на депонираните количества е препоръчително увеличаване дела на разделно събраните рециклируеми отпадъци, разширяване на фамилното компостиране на зелените и био-разградими отпадъци, осигуряване на възможности за отделно събиране и извозване на отпадъците от твърдо гориво през отоплителния сезон, на строителните отпадъци при ремонти и други мерки.

Най-голям средногодишен процент в битовите отпадъци на общината имат фракциите – „ситна фракция под 4 см.“ – 29 %, „градински отпадъци“ – 18 %, в това число растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.; „хранителни“ – 17 %. Рециклируемите отпадъци имат 29 % относителен дял, в това число - хартия и картон, пластмаса, тексил, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмаса – 13 %, следвано от стъкло – 5 %, картон – 4 %, текстил – 4 %, хартия – 2 % и метали – 1 %.

Процента на отпадъците от фракция „други“ е средно – 3 %, което показва, че в контейнерите за битова смет се изхвърлят и неопределими отпадъци, които допринасят за „омърсяване и омокряне“ на пробите и довеждат до невъзможност да се идентифицира произхода на отпадъка.

Основен източник на битови отпадъци са домакинствата и предприятията. Системите за организирано събиране и транспортиране на битовите отпадъци обхващат 100% от населението, като на територията на Общината няма необслужвани населени места.

Депонирането като метод за обезвреждане на отпадъците е с най-голям относителен дял в третирането на битовите отпадъци в Общината, следван от разделното събиране на отпадъци.

Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците от строителство на мястото на образуване и изграждането и функционирането на съоръжения за рециклиране на строителни отпадъци, с цел тяхното оползотворяване и или повторна употреба.

Необходимо е разширяване на системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки), в административни сгради, търговски обекти и в повече населени места на Общината.

Разширяване на информационните кампании за обществеността и бизнеса относно ползите от разделното събиране на отпадъци, координирани с информационните кампании на организациите по оползотворяване, ще допринесе за подобряване на ефективността на системата.

Икономически инструмент, който би могъл да доведе до разширяване на разделното събиране, е въвеждане на стимули/отстъпки от такса битови отпадъци за граждани и фирми, които се включват в системите за разделно събиране на отпадъците, в т.ч. от опаковки от хартия и картон, пластмаса и стъкло.

Засилване прилагането на контрола върху неконтролирано изхвърляне и неконтролирано изгаряне на отпадъци и др. неекологосъобразни методи за обезвреждане на отпадъци;

Поетапно редуциране на количествата на биоразградимите отпадъци от общото количество депонирани отпадъци;

Насърчаване на домашното компостиране;

Редуциране на обема на депонираните рециклируеми отпадъци чрез предварително сепариране;

Провеждане на информационни и разяснителни кампании за задълженията и отговорностите на физически и юридически лица по отношение на генерираните отпадъци;

Прилагане на ефективни санкции и наказания в случай на неспазване на изискванията, с цел постигане на съответствие със законодателството;

Осигуряване на достатъчни и подходящи технически ресурси (оборудване и т.н.) за системата по сметосъбиране и сметоизвозване и за системите за разделно събиране на отпадъците

3.7 Шум

3.7.1 Въздействие на шума върху човека

Шумът е един от основните фактори с неблагоприятно въздействие върху населението в големите градове. Развитието на промишленото производство, интензивното развитие на пътните, товарните и въздушните транспортни средства и масовият градски транспорт, са източници на шум, които предизвикват сериозни смущения върху хората.

Изследванията показват, че нивото на шума нараства почти с 1 dB годишно и достига вече нива, които предизвикват не само силни психологически раздразнения, но и физиологически заболявания на слуховия орган, сърцето, сърдечно съдовата, храносмилателната и другите системи на човека, а най-силно се засяга централната нервна система. Вредното влияние на шума зависи от неговите физически характеристики. Най-дразнещи са високите честоти, а най-неприятни усещания предизвикват шумове, чиито ниво и спектър се променят непрекъснато и неравномерно. Високите шумови натоварвания довеждат, при продължителна работа в среда с шум >85 dB(A), до отслабване на слуха с 15 dB за честоти от 500 до 2000 Hz. Шум с такова ниво е често срещано явление по натоварените градски магистрали, в средно шумни производства, незаглушени големи помещения. Тези нива са по-високи в много заведения, а нива от 90-100 dB(A) са обичайни в дискотеки, на концерти и др.

Наднормените шумови нива се определят от специалистите като фактори с хипертензивен ефект.

Действащ като стресов фактор, шумът атакува почти всички органи и системи. Индивидуално оценено, въздействието на шума най-често се представя като: предизвиква раздразнение, главоболие, пречи на съня и почивката, затруднява възприемането на речта, пречи на умствената работа.

Литературните данни категорично потвърждават неблагоприятните въздействия на шума върху здравето на децата в близост до източници на интензивен шум. Същият влияе твърде неблагоприятно върху физическото и нервно-психичното развитие на децата. Нарушават се психическата устойчивост на децата и процесът на запаметяване. Възникват и отрицателни и емоционални състояния - неспокойствие, нежелания за контакт, раздразнителност.

Сред неблагоприятните фактори на селищната среда шумът се отличава с разнообразното си влияние. По своята значимост като рисков фактор шумът успешно "съперничи" на замърсителите на атмосферния въздух, водата и почвата.

3.7.2 Нормиране на градския шум

Закон за защита от шума в околната среда Обн., ДВ, бр. 74 от 13.09.2005 г., в сила от 1.01.2006 г., изм., бр. 30 от 11.04.2006 г., в сила от 12.07.2006 г., изм. и доп., бр. 41 от 2.06.2009 г., в сила от 2.06.2009 г., изм., бр. 98 от 14.12.2010 г., в сила от 1.01.2011 г., доп., бр. 32 от 24.04.2012 г., в сила от 24.04.2012 г., изм., бр. 66 от 26.07.2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 28.11.2014 г., изм. и доп., бр. 12 от 3.02.2017 г., бр. 52 от 2.07.2019 г., доп. ДВ. бр.60 от 30 Юли 2019г.

Наредба № 2 от 05.04.2006 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда, и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда (обн., ДВ, бр. 37 от 5.05.2006 г.). Наредбата определя структурата и дейността на националната система за мониторинг на шума в урбанизираните територии. Също така регламентира провеждането на собствени и контролни измервания на нивата на шум, излъчван от промишлени източници. Разписан е процесът на събиране на информацията, като отговорен орган за създаването и поддържането на база данни е ИАОС.

Наредба № 3 от 25.04.2006 г. за изискванията за създаването, поддържането и съдържанието на регистрите на агломерациите, основните пътища, железопътни линии и летища в страната (обн., ДВ, бр. 38 от 9.05.2006 г.). Регистрите се създават с цел осигуряване на информация при разработване на стратегически карти за шум и планове за действие, чрез документиране на основните характеристики на източниците на шум. Целта е да се обобщи

наличната информация, с която разполагат отделните институции и да се осигури обществен достъп до нея.

Наредба № 6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението (обн., ДВ, бр. 58 от 18.07.2006 г.). Наредбата регламентира основните показатели за шум в околната среда; граничните стойности и методите за оценка на шума, излъчван от различни източници. Целта на наредбата е създаването на възможност за оценки и прогнози за състоянието на шумовото натоварване в урбанизираните територии.

Наредба за изискванията към разработването и съдържанието на стратегическите карти за шум в околната среда и към плановете за действие (ПМС № 217 от 18.08.2006 г., обн., ДВ, бр. 70 от 29.08.2006 г.). Наредбата регламентира минималните изисквания към входните данни, необходими за разработването на шумовите карти; етапите, през които преминава разработването им; начина на отразяване на стойностите на шумовите нива върху картите; минималните изисквания към изходните данни.

Наредба № 4 от 27.12.2006 г. за ограничаване на вредния шум чрез шумоизолиране на сградите при тяхното проектиране и за правилата и нормите при изпълнението на строежите по отношение на шума, излъчван по време на строителство (обн., ДВ, бр. 6 от 19.01.2007 г.). Целта на наредбата е в процеса на проектиране да се осигури защита от шум и достигане на граничните стойности в помещенията на жилищните и обществените сгради.

Гранични стойности на показателите за шум

Гранични стойности на нивата на шума в помещения на жилищни и обществени сгради

Предназначение на помещенията		Еквивалентно ниво на шума, dB(A)		
		ден	вечер	нощ
1.	Стаи в лечебни заведения и санаториуми, операционни зали.	30	30	30
2.	Жилищни стаи, спални помещения в детските заведения и общежития, почивни станции, хотелски стаи.	35	35	30
3.	Лекарски кабинети в лечебни заведения и санаториуми, зали за конференции, зрителни зали на театри и кинозали.	40	40	35
4.	Класни стаи и аудитории в учебни заведения, заведения за научноизследователска дейност, читални.	40	40	40
5.	Работни помещения в административни сгради.	50	50	50
6.	Кафе-сладкарници, столове, фойета на театри и кинозали, клубове, бръснаро-фризьорски и козметични салони, ресторанти.	55	55	55
7.	Търговски зали на магазини, зали за пътници в гари.	60	60	60

Гранични стойности на нивата на шума в различните територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях		Еквивалентно ниво на шума в dB(A)		
		ден	вечер	нощ
1.	Жилищни зони и територии	55	50	45
2.	Централни градски части	60	55	50
3.	Територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик	60	55	50
4.	Територии, подложени на въздействието на релсов железопътен и трамваен транспорт	65	60	55
5.	Територии, подложени на въздействието на авиационен шум	65	65	55
6.	Производствено-складови територии и зони	70	70	70
7.	Зони за обществен и индивидуален отдих	45	40	35
8.	Зони за лечебни заведения и санаториуми	45	35	35
9.	Зони за научноизследователска и учебна дейност	45	40	35
10.	Тихи зони извън агломерациите	40	35	35

Дневният период включва времето от 7 до 19 ч. (с продължителност 12 часа), вечерният период включва времето от 19 до 23 ч. (с продължителност 4 часа) и нощният период - времето от 23 до 7 ч. (с продължителност 8 часа).

Стойностите на показателите L ден, L вечер и L нощ могат да бъдат определени чрез изчисления или чрез измервания (на точно определени места). За прогнозиране се използват само изчислителни методи.

Измерванията в жилищни и обществени сгради и населени места се извършва съгласно БДС 15471-82.

3.7.3 Ниво на шума от автомобилен и релсов транспорт

Нивото на шума, излъчван от единични движещи се транспортни средства, се определя на 7,5 m от движещия се автомобил и на височина 1,2 m. Този шум зависи от вида на автомобила, пътната настилка, гумите и скоростта на движение. Излъчваният шум не е постоянен и се изменя във времето. Данни за излъчваният шум от транспортни средства са дадени в таблицата по-долу.

Ниво на шума от леки автомобили при движение

Автомобил Скорост	Ниво на шума на разстояние 7,5 m dB (A)			
	50 km/h	70 km/h	90 km/h	110 km/h
1300 cm ³	65	68	73	75
1500 cm ³	66	71	74	76
1800 cm ³	67	72	74	76
Амортизиран	75	82	89	92

Автомобил	Разстояние	Скорост	Ниво на
-----------	------------	---------	---------

			шума dB(A)
Лек	7,5 m	80 km/h	75- 84
Товарен	7,5 m	75 km/h	78-86
Автобус	7,5 m	70 km/h	79-85

Допустими нива на шума от колесни транспортни средства при движение

Транспортно средство (Разстояние 7,5 m)	Допустимо ниво на шума, dB(A)
Леки автомобили	80÷84
Автобуси	82÷86
Товарни автомобили	85÷89
Автомобили с повишена мощност	84÷92
Мотоциклети	80÷84
Мотопеди	73÷79
Велосипеди с двигател	70÷73

С увеличаване на интензивността на транспортния поток се увеличава и еквивалентното ниво на шума от него, като за скорост 40 km/h при интензивност 50 трансп.средства/час е 66 dB(A), при 200 трансп.средства е 70 dB(A) и при 4000 – достига 75 dB(A). Също така при нарастване скоростта на транспортния поток се увеличава еквивалентното ниво на шума от него с 1 dB(A) при увеличение на всеки 6 km/h над 34 km/h.

В следващите таблици е дадено изменението на еквивалентното ниво на шума при увеличаване на транспортния поток, и изменението на еквивалентното ниво на шума при увеличаване на скоростта на транспортния поток. Данните са за транспортен поток със структура 40 % леки, 60 % товарни автомобили, при скорост 40 km/h, върху асфалтова настилка в добро състояние. При промяна на структурата на потока в полза на товарните автомобили над 40 %, се наблюдава нарастване на нивото на шума с около 1 dB(A) на всеки 10 % нарастване, а при намаляване в структурата под 40 % – съответно намаление на нивото на шума с около 1 dB(A).

Еквивалентно ниво на шума при нарастване интензивността на транспортния поток (40% леки и 60% товарни автомобили) за скорост 40 km/h

Интензивност на транспортния поток, бр.тр.ед./h	50	100	150	200	250	300	500	1000	4000
Ниво на шума, dB(A)	66	68	69	70	70,5	71	72	74	75

Нарастване на еквивалентното ниво на шума при изменение скоростта на транспортния поток (40% леки и 60% товарни автомобили)

Скорост на транспортния поток, km/h	34	40	46	52	58	64	70	82
Нарастване на шума, dB(A)	0	1	2	3	4	5	6	7

Изследванията в **железопътния транспорт** показват, че най-голям шум се предизвиква от дизеловите двигатели на локомотивите (до 100 децибела), както и от допира

колело-релса, като при наличието на дефекти на повърхността на релсите и колелата шумът се увеличава. Шумът от движение на подвижен състав върху железен път със стоманобетонни траверси е значително по-голям от този при движение върху железен път с дървени траверси. За намаляване на шума от преминаващи влакове през населени места е необходимо изграждане на звукозащитни стени или екрани с поглъщаща или отразяваща повърхност.

Извършено обследване на нивата на шум в подвижния състав и влиянието на шума върху някои категории железопътни работници (локомотивен машинист и помощник локомотивен машинист) констатира, че в определени серии от по-стария тягов подвижен състав стойностите на шума са над допустимите граници.

Постигането на комфорт на живеене в околната среда по отношение на фактора шум е един компромис между вид на транспортните средства, съществуващата организация на транспортните потоци, изпълнението на шумопоглъщащи и шумоизолиращи естествени и технически решения в околната среда и в обществените и жилищните сгради.

3.7.4 Източници на шум в Община Котел

Източници на шум от транспорт

Основните източници на шум в града са транспортните средства.

Интензивният автомобилен трафик е основния фактор, който влияе върху акустичната среда на града. Автотранспортният шум е в пряка зависимост от интензивността на движението, скоростта и структурата на транспортния поток, пропускателната способност на пътните артерии, възрастта на автомобилния парк, вида и качеството на пътната настилка, ситуационното разположение на пътя и характера на терена в страни от него.

Основният шумов фон се създава от автомобилите – леки и товарни, и тези на масовия градски транспорт. През последните години в резултат на масовия внос на автомобили предимно “втора употреба” автомобилният парк е основно подменен. Въпреки че повечето от автомобилите са втора употреба, нивото на излъчвания от тях шум е значително по-ниско от използваните преди това, но същевременно техният брой се увеличава интензивно.

Ограничаването на скоростта на моторните превозни средства по натоварените улици и пътища до 40 км/ч е благоприятно за безопасността на движението, но увеличава интензивността на шума и замърсяването, емитирани от двигателите на автомобилите.

Въпреки това, град Котел и селата се характеризират със сравнително нормална шумова среда. Наднормени нива в интервала 65 dB до 70 dB се достигат при интензивен транзитен поток през града и селищата, през които преминава първокласния път I-7 от РПМ.

Няма данни за превишаване на нивата на шума в жилищните зони. Малкото производствени обекти са изградени при спазване на действащото законодателство и са под контрол на РЗИ-Сливен.

В Община Котел няма агломерации, основни летища, железопътни линии и пътища, определени като такива, в Закона за защита от шума в околната среда. Съществуващите шосейни артерии не могат да бъдат класифицирани като силно натоварени и не представляват сериозен проблем, по отношение на шумовото натоварване на околната среда. РИОСВ Стара Загора и РЗИ Сивен контролират шумовото натоварване на околната среда от различните видове източници и в рамките на своята компетентност разработват и следят за изпълнението на програмите за намаляване на шума, като част от програмите за управление на околната среда.

Източници на шумот битов характер

На второ място са локалните източници на шум и шума от битов характер – строителни и ремонтни дейности, товаро-разтоварни работи, комунално-битови дейности и др.

Следващият по значение фактор, който влияе върху акустичната среда на града е шумът, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, различните сервиси и авторемонтните работилници, разположени в непосредствена близост до жилищни сгради.

3.7.5 Акустично натоварване на околната среда

Националната система за наблюдение, оценка и контрол на шумовото натоварване в населените места е създадена през 1971 г. и се ръководи от Министерството на здравеопазването. Тя обхваща областните градове на страната и някои по-малки населени места. Основната цел на създадената система е снижаване и предотвратяване на шумовата експозиция на населението, а оттам и ограничаване на здравния риск и подобряване качеството на живот в населените места.

РЗИ изготвят ежегодни шумови характеристики на населените места. Чрез тези характеристики се извършва комплексна оценка на шумовото натоварване на всички областни градове в страната, включително и на някои други по-големи населени места. По същество шумовата характеристика на населеното място представлява ежегоден доклад, който РЗИ предоставят на МЗ и общините. Тези доклади по-нататък се използват за вземане на решения от контролните органи и общинските власти за предприемане на мерки за намаляване на шума.

Контрол и мониторинг на шумовото замърсяване се извършва и от РИОСВ Ст. Загора. Превантивният контрол се извършва чрез процедурите за оценка на въздействието върху околната среда, екологична оценка и издаване на комплексни разрешителни. Във всички издадени комплексни разрешителни е включено и условие “Шум”. С това условие се контролира спазването на определените граничните стойности на нивата на шума по границата на промишлената площадка и в мястото на въздействие – най- близката жилищна територия. Операторите са задължени да провеждат собствени периодични измервания, съгласно “Методика за определяне на общата звукова мощност, излъчвана от промишлено предприятие и определяне нивото на шума в мястото на въздействие”. Контролът на промишлените предприятия, извън Приложение № 4 към чл. 117 от ЗООС е регламентиран в Наредба № 2/05.04.2006 към ЗЗШОС и Заповед № РД-348/21.05.07 г. на Министъра на околната среда и водите за начина на контрол на промишлените източници по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда.

Шумовата характеристика на населеното място се извършва след замерване от РИОКОЗ в редица обекти, подлежащи на специфичен контрол, както при въвеждането им в експлоатация, така и при функционирането им.

Акустичното състояние на населеното място се определя от извършените замервания и мерките, които се предприемат за отстраняването му.

Анализ на причините за нивото на акустично натоварване на средата

Нивото на акустичното натоварване на средата зависи от редица фактори, по-значими от които са следните:

- Степен на моторизация и вид на транспортните средства;
- Интензивност, структура и скорост на транспортните потоци;

- Вид и състояние на пътните настилки по уличната мрежа, брой ленти и платна за движение, наличие/отсъствие на разделителна ивица;

- Застроителни характеристики на средата – вид на застрояката (едностранна/двустранна), разположение спрямо платното (успоредно/ перпендикулярно на оста), включена, индивидуална в обособени парцели и т.н.-шумопогълщащи пояси и ограждения до пътните артерии и жилищните райони;

Степен на моторизацията и вид на транспортните средства:

Данните от степента на нарастване на моторизацията, отнесени към нивото на измерените шумови натоварвания, показват, че няма тясна линейна корелационна зависимост между броя на регистрираните МПС и средните значения на звуковото налягане. Нарастването на транспортните средства предимно води до нарастване на шумовото ниво в жилищни квартали с по-ниска интензивност на движение, от ниво под хигиенната норма до ниво равно на нея или малко по-високо. Нарастването на броя амортизирани автомобили води до повишаване на шумовото ниво.

Интензивност и структура на транспортните потоци:

Както степента на моторизация след определен момент на насищане не влияе пряко върху нивата на шума в околната среда, подобно явление се наблюдава и за елементите интензивност и структура на транспортните потоци.

Скорост на транспортните потоци

Подобно на горните показатели липсата на информация в последните години и за този показател не позволява извеждането на зависимости за влиянието на скоростта на транспортните потоци върху изменението на нивото на шума. При скорост над 40 км/ч, се получава едно нарастване на нивото на шума, на всеки 6 км/ч с около 1 dB(A). Наблюдава се изменение на нивото на шума в зависимост от кубатурата на двигателя и скоростта за лек автомобил и за амортизиран такъв, при това се наблюдава насищане на нивото на шума към 75 dB(A). Тези данни показват предимно необходимостта от ограничаване на движението на амортизирани автомобили и на товарни автомобили и автобуси вътре в жилищните квартали.

Вид и състояние на първостепенната улична мрежа

Състоянието и видът на уличната мрежа са от съществено значение за нивата на транспортния шум. През последните години значителна част от първостепенната улична мрежа на Община Котел е реконструирана и с подобрени параметри. За последните 10 години, въпреки почти двойно нарасналата моторизация (засега липсват данни за нарастването на интензивността на потоците) и въпреки съществуващите зависимости по отношение на “насищането” на нивата на шума в резултат на нарастване на интензивността на движение и скоростта на транспортните потоци, нивата на шума не са нараснали драстично.

3.7.6 Изводи

- Най-голям дял в шумовото натоварване има транспорта. Увеличеният брой на МПС в движение, не доброто им техническо състояние, интензивността и скоростта на движението, не добрата пропускателна способност на пътната мрежа, състоянието и вида на пътната настилка влияят в посока на увеличаване на шумовото натоварване в града;

- Шумът, излъчван от заведенията за обществено хранене, увеселителните заведения, различните сервиси и авторемонтните работилници, разположени в непосредствена близост

до жилищните сгради е фактор, който допринася за съществуващия дискомфорт в населените места от общината;

- Шумът от производствените предприятия се контролира от компетентните органи и е обект на ограничителен режим чрез условията, заложи в Комплексните им разрешителни;

- Към настоящия момент Общината няма изготвена цялостна стратегия за ограничаване на шума;

3.8 Радиационна обстановка и влияние на нейонизиращи лъчения

Природната и техногенна радиоактивност в компонентите на околната среда: въздух, води и почви се обуславя от съдържанието и произхода на радиоактивните елементи в тях.

Човешкият организъм е изложен на влиянието на йонизираща радиация още от епохата на антропогенезата. Това облъчване е известно като фоново.

Естественият радиоактивен фон се състои от космически лъчения и излъчванията на естествените радиоактивни вещества, съдържащи се в почвата, въздуха, водата, растенията, животните и в самия човешки организъм.

Радиоактивните изотопи се включват в обмяната на живите организми. Това са елементи, които се срещат в природата – във въздуха, водата, почвата. Малка група радиоактивни елементи – калий 40, въглерод 14, тритий, участват в обмяната на веществата и са необходими за нормалните функции на различни органи и системи.

Интензивността на космическото лъчение зависи от атмосферното налягане, географската ширина и от слънчевата активност.

Съдържанието на естествено радиоактивни вещества във въздуха не е голямо. Замърсяването на близките до земната повърхност слоеве на атмосферата се дължи главно на дифузия на газообразни радиоактивни елементи от урановия и ториевия ред.

Влияние върху нивото на естествения радиационен фон в районите със средна географска ширина оказва и снежната покривка. Установено е, че в някои области през зимата естественият радиационен фон намалява до два пъти.

Най-разпространени в почвата са радиоактивните елементи уран, торий и техните дъщерни продукти, от които с най-голямо значение са радий, радон и торон. Съществен дял при формиране на радиоактивния фон на повърхността на Земята има и радиоактивния изотоп калий - 40.

Радиационната обстановка в регионите се формира от естествения радиационен фон, от отложените на земната повърхност техногенни радионуклиди, които водят до повишаване на гама фона и съответно до увеличение на дозата от външното облъчване на населението.

Според препоръките на Международната агенция за атомна енергия биологичния ефект от равномерно външно облъчване на човешкия организъм с йонизираща радиация се характеризира в най-пълна степен с величината на годишната индивидуална (еквивалентна) доза.

Радиационния фон в страната се характеризира със стойностите на мощността на еквивалентната гама доза.

Радиационната обстановка в Р.България основно се обуславя от дейността на уранодобивната и уранопереработвателната промишленост, функционирането на атомната

електроцентрала “Козлодуй”, дейността на топлоелектроцентралите с твърдо гориво, производството и употребата на фосфорни торове.

Специфичен момент във формирането на радиационната обстановка представлява радиоактивното замърсяване на територията на страната като следствие от аварията на Чернобилската електроцентрала.

Наблюденията за състоянието на радиационния фон в Република България се осъществява по мрежа от 34 пункта за постоянен и периодичен контрол.

В системата на Националния екомониторинг ежедневно в осем постоянни пункта се извършват трикратни измервания на радиационния фон. Обособени са в осем зони.

Йонизиращи лъчения.

Националната система за следене на йонизиращите лъчения има мониторингови пунктове в цялата страна. Данните от представителните точки във всеки град се обобщават ежегодно.

Основните цели, които по същество са водещи в действията на общините по проблема са:

- Да се сведе облъчването на населението до възможния минимум, на базата на единна стратегия и политика за радиационна защита;

- Да се насърчи участието на обществеността при обсъждането и вземането на решения по екологични въпроси, свързани с опасността от облъчване с йонизиращи лъчения.

Непрекъснатите и периодични наблюдения на радиационните параметри на основните компоненти на околната среда осигуряват актуална информация за държавните и местни органи на управление и обществеността и се базират на изпълнение на програма за радиологичен мониторинг. Програмата е утвърдена от министъра на околната среда и водите със Заповед № РД-227/06.04.2007 г.

За общината няма извършвани измервания на радиационния гама-фон, с цел да се определи радиационната обстановка. Съдържанието на естествени радиоактивни елементи в почвени проби, взети от градски терени са със стойности, характерни за района. Съдържанието на изкуствения радиоактивен елемент цезий-137 в същите почвени проби е в интервала от 13 до 30 Bq/kg, като това се дължи на минали ядрени аварии и опити в атмосферата. Според основните норми за радиационна защита у нас, това съдържание на цезий-137 е със средна радиотоксичност. Стойностите за обща бета радиоактивност на повърхностни води са под ПДК (0,750 Bq/l), съгласно Наредба № 7/08.08.1986 за показатели и норми за определяне на качеството на течещи повърхностни води. Не се установява изменение на радиологичните характеристики на реките, вследствие на замърсяване на околната среда.

Нейонизиращи лъчения.

Нейонизиращите лъчения включват голям брой фактори: електростатично поле, постоянно магнитно поле, свръхнискофреотни електрически и магнитни полета, радиочестотни електромагнитни вълни, свръхнискофреотни електромагнитни вълни, инфрачервено лъчение, видима светлина, ултравиолетово лъчение, лазерни лъчения и др.

Независимо от направените изследвания и разработки през последните 20 години, йонизиращите лъчения все още са едни от най-малко проучените фактори на средата с неблагоприятно въздействие върху човека, с недостатъчно изяснени механизми на биологичните им ефекти.

В основни линии биологичното действие се определя от честотата на електромагнитните полета, от които зависи проникващото им действие в организма.

Въпросите, свързани с оценката на експозицията, въздействието и риска на населението от някои нейонизиращи лъчения в Община Котел засягат изясняване на ситуацията около електропроводите под високо напрежение, особено в населените места. Наличието на енергодобив и пренос на електроенергия налага да бъде предприето по прецизно изследване на зоните на влияние на излъчващите системи и здравния риск за персонала и населението в околността.

През последните години се наблюдава неимоверно нарастване на броя и видовете източници на електрически и магнитни полета (ЕМП), използвани в бита, за производствени, медицински, търговски и др. цели. Такива са радиото, телевизията, мобилните телефони, компютрите, различните видове електродомашински уреди, в т.ч. микровълновите печки, радарите и др. Научните съобщения предполагат, че емитираните от тези устройства ЕМП, може да имат вредни въздействия върху здравето, причинявайки рак, намалена фертилност, загуба на паметта, промени в поведението и развитието на децата. Действителното ниво на здравния риск още не е доказано, предполага се, че за някои видове ЕМП то може да бъде много малко или несъществено. Въпреки това в много страни, вкл. и в България, макар и със значителни икономически последици, това се взема предвид при изграждането на различни съоръжения, напр. мрежите за високо напрежение заобикалят населените места, подстанциите се изграждат извън зоните за обитаване, трафопостовите – извън жилищните сгради и т.н. Мобилните оператори, при изграждането на базовите станции, срещат съпротива от обществеността, поради схващането, че радиочестотните емисии могат да предизвикват рак у децата (така е в добре общественото развитите страни).

Здравни рискове от електромагнитни полета и лъчения

Източници на радиочестотни полета (РЧ) са: монитори, телевизори (3÷30 kHz), радиопредаватели (къси, средни, дълги вълни – 30 kHz÷30 MHz), промишлени индукционни нагреватели (0.3÷300 MHz), РЧ устройства за топлинно заваряване (3÷300 MHz), мобифони, GSM системи, телевизионни предаватели, микровълнови печки, уреди за медицинска диатермия (0,3-3 GHz), радары, системи за сателитна връзка, микровълнови връзки (3-30 GHz), слънцето (3-300 GHz).

Радиочестотни полета между 1 MHz и 10 GHz проникват в експонираните тъкани и предизвикват загряване на тъканите поради поглъщането на енергия в тях. Поглъщането на енергия от РЧ полета се измерва като *относителна степен на поглъщане* (ОСП) в тъканната маса, като мерната единица ОСП е ватове на килограм – W/kg. ОСП от минимум 4 W/kg е необходима за предизвикване на неблагоприятни здравни ефекти при експониране в този честотен обхват. Такава енергия се измерва на десетки метри от върха на мощни УКВ антени – места практически недостъпни.

Неблагоприятни здравни въздействия настъпват от експозиция на РЧ полета между 1 MHz и 10 GHz. Ефектът на индуцираното затопляне е съвместим с повишаването на телесната температура с $> 1^{\circ}\text{C}$.

Индуцираното затопляне на телесните тъкани може да предизвика различни физиологични и терморегулационни реакции, като намалена трудоспособност, усещания като при топлинен стрес или продължителна треска. То може да повлияе на развитието на плода, ако температурата му се поддържа повишена с $2-3^{\circ}\text{C}$ в продължение на часове, да повлияе на мъжката фертилност, да доведе до катаракта на очите.

Радиочестотни полета под 1 MHz не предизвикват значително затопляне, а по-скоро индуцират електрически токове и полета в тъканите и се измерват като плътност на тока в A/m². Плътността на тока е главна дозиметрична величина за РЧ полета с честоти под 1 MHz. Като нормални фонове токове се приемат тези от около 10 mA/m². Индуцирани

плътности на тока, които надвишават 100 mA/m^2 , могат да предизвикат неволни контракции на мускулите.

Много епидемиологични проучвания третират възможните връзки между експозицията на РЧ полета и повишен риск от рак. Някои проучвания показват, че РЧ полета, подобни на тези, използвани в телекомуникациите, увеличават честотата на случаи с рак у генетично моделирани мишки, експонирани близо до РЧ предавателна антена (0,64 m). Други проучвания предполагат, че РЧ полета променят скоростта на пролиферация на клетките, променят ензимната активност или повлияват гените в клетъчната ДНК.

Всички тези ефекти обаче не са достатъчно доказани и хипотезите за влиянието им върху здравето на човека не са достатъчно изяснени, за да има аргументи за ограничаване на експозицията на РЧ полета.

РЧ полета от природни източници имат много малка плътност. Основният природен източник – слънцето, има интензитет по $0,01 \text{ mW/m}^2$. Не така стои въпроса с изкуствените източници, емитиращи множество РЧ полета в околната среда.

Повечето РЧ полета се дължат на радио-телевизионните излъчвания и на телекомуникационните средства, поради което тези източници могат да се класифицират като ОБЩЕСТВЕНИ. Към тях могат да се отнесат и полицейските радары, използвани за контролиране на скоростта на МПС.

В големите градове средните фонове РЧ нива са около $50 \text{ } \mu\text{W/m}^2$, но около 1% от обитателите им са изложени на експонации от РЧ полета, надвишаващи 10 mW/m^2 в зони разположени близо до предаватели или радарни системи,.

Немалка част от РЧ полетата се дължат на домашни битови уреди, като микровълнови печки, мобифони, монитори, телевизори, алармени системи. Потенциален източник на много високи РЧ нива са микровълновите печки, но те са обхванати от строги стандарти за производство и работа на изделието, което би трябвало да е гаранция за ограничаване на изтичането на микровълни.

Съществуват много производствени процеси, които използват РЧ полета на РАБОТНОТО МЯСТО. Такива са диелектрически нагреватели, използвани за ламиниране на дърво, запояване на пластмаси, промишлени индукционни нагреватели, микровълнови пещи, медицинско оборудване. Персоналът, работещ с тези уреди, може да бъде силно експониран, особено при радиочестотно загряване и запояване, диатермия. Същото се отнася и за персонала в предаватели, телекомуникациите, антени, радары и др. Значителна част от хората, работещи в условия на експонация от РЧ полета, са военен персонал – редовен и свръхсрочен.

РЧ полетата могат да предизвикат *електромагнитна интерференция* и други нежелателни ефекти. Мобифоните, както и други електронни устройства могат да предизвикат електромагнитна интерференция с чувствително медицинско оборудване, в редки случаи със сърдечни пейсмейкъри, слухови апарати и др. Хора, ползващи такива уреди, са изложени на риск, поради което трябва да се консултират с лекаря си, за да се определи чувствителността им към тези ефекти. Мобилните телефони винаги предизвикват електромагнитни интерференции с компютърните монитори.

Нормиране на Електромагнитни лъчения (ЕМЛ)

Нормативният документ, регламентиращ прагове за ЕМЛ за населените места само в радиочестотния и микровълновия обхват у нас е Наредба № 9 на МЗ и МСОВ за пределно допустимите нива на електромагнитни полета (ЕМП) в населените територии и определяне на хигиенно защитни зони около излъчващи обекти (ДВ бр.35/1991).

Съгласно този нормативен документ се регламентират ПДН за честоти от 30 KHz до 30 GHz, при които се извършва предварителен санитарен контрол, оценяващ хигиенно защитната зона още при проектирането, а след монтиране на излъчващите съоръжения се прави оценка на ЕМП чрез измерване на интензитета или плътностите на мощност на ЕМЛ от лаборатории на РЗИ. Въз основа на резултатите от измерванията.

Източници на ЕМЛ, които могат да създадат здравни проблеми на населението на Община Котел

- радиопредаватели на къси, средни и дълги вълни;
- телевизионни предаватели и ретранслатори;
- подстанции за високо напрежение – открити и закрити;
- електропроводи;
- трафопостове, захранващи жилищни квартали;
- базови централи за мобилни комуникации;
- късовълнови и УКВ системи за мобилни комуникации на транспорта, полицията, бърза помощ и др.;
- радарни системи на КАТ, авиотранспорта, за ТВ и други сателитни връзки;
- монитори на РС;
- битови електрически уреди;
- електроразпределителни системи в сгради;
- подово отопление;
- медицинска апаратура за диагностика и лечение;
- мобилни телефони и др.

ИЗВОДИ:

- Резултатите от систематичните изследвания на Общината Котел за разглеждания период не показва отклонение от нормалния за района радиационен гама фон.
- Радиационният гама фон в региона на Общината се обуславя от типоморфни и климатогенни условия на района, както и от антропогенното въздействие на околната среда.

3.9 Управление

Управленската система на Община Котел се състои от кмет, секретар и трима ресорни заместник кметове, на които съобразно правилник на Общината са възложени определени функции.

Структура на управленската система на Община Котел:

1. Кмет

1.1 Заместник кмет по Икономическата политика;

1.2 Заместник кмет по Устройство на територията, екология, култура, образование, спортни, младежки, социални и хуманитарни услуги;

1.3 Заместник кмет по Програми, проекти, обществени поръчки и информационни системи;

1.4 Секретар;

1.5 Кметове на кметства – 12 бр.,

1.6 Кметски наместници – 9 бр.

Съгласно чл. 15 от Закона за опазване на околната среда, Кметовете на общини провеждат държавната политика по опазване на околната среда на местно ниво, като в задълженията им са вменени следните дейности:

1. Информират населението за състоянието на околната среда съгласно изискванията на закона;
2. Разработват и контролират заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
3. Организируют управлението на отпадъци на територията на общината;
4. Контролират изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
5. Организируют и контролират чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
6. Определят и оповестяват публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и контролират изпълнението на техните задължения;
7. Организируют дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
8. Определят длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по този закон;
9. Осъществяват правомощията си по специалните закони в областта на околната среда;
10. Определят лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

За констатирани нарушения от извършвания контрол в общината се съставят протоколи и актове за установяване на административни нарушения.

Нормативна база

Нормативната база, с която Общината работи, е действащото към момента международно, национално и местно законодателство.

В областта на опазване на околната среда Община Котел има изготвени и действащи общински наредби:

- Наредба №1 за поддържане и опазване на обществения ред, чистотата, благоустройството и безопасността на движението на територията на Община Котел, приета с Решение № 413/28.02.2022 г.;
- Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Котел, приета с Решение №.382 /28.11.2013 г.;
- Наредба за управление на общинските горски територии собственост на Община Котел;

Наредбите на Община Котел се актуализират при изменение и допълнение в националното законодателство или при друга необходимост.

Информационен обмен и партньорство

По проблемите на околната среда и здравния статус на населението Община Котел поддържа информационен обмен и е партньор със следните регионални органи на централни ведомства:

- РИОСВ – гр. Стара Загора, към МОСВ;
- РЗИ – гр. Сливен, към МЗ;
- РЛ – гр. Стара Загора към ИАОС;
- Басейнова дирекция за управление на водите Черноморски район - Варна;
- Областна дирекция земеделие – гр. Сливен, към МЗХ;
- Териториално статистическо бюро към НСИ;
- Гражданска защита;
- ОДБХ към МЗХ.

За решаване на проблемите на околната среда общинската администрация си сътрудничи с редица фирми, бизнес организации и неправителствени организации.

Подходи и механизми за информирание на обществеността

Община Котел до момента няма добре изградена информационна система за оповестяване на населението за състоянието на околната среда.

Информационното обслужване на населението се състои в предоставяне на данни за състоянието на околната среда, информирание на обществеността за включването ѝ в предстоящи екологични мероприятия, за участие при разработване и обсъждане на проекти, за изпълнение на конкретни мероприятия и резултатите от тях и т.н. Информацията се публикува на интернет страницата на общината.

3.10 Финансово състояние

Паричният доход на домакинствата се формира от различни източници на доходи: работна заплата, извън работна заплата, обезщетения за безработица, пенсии, семейни добавки за деца, други социални помощи, от домашното стопанство, от предприемачество, от продажба на имущество и др.

Анализираните основни финансови фактори са:

- Бюджет на общината (по основните пера) - установяване частта, отделяна за дейност свързани с екология
- Източници на приходи в бюджета, в т.ч. свързани с околната среда
- Стойност на разходите за опазване на околната среда и стойността на общите разходи
- Степен на покриване на разходите за дейностите на общината от реализираните приходи.

Общинският бюджет е самостоятелна финансова сметка, чрез която се разпределят и балансират приходите и разходите за бюджетната година. Бюджетът на общината е сред основните финансови показатели, който се анализира, за да се оцени въздействието на

финансовите фактори. Приходите на Община Котел се формират от субсидии от Републиканския бюджет и собствени приходи.

Основният финансов механизъм за акумулиране на средства за финансиране на дейностите по управление на битовите отпадъци, следващ принципа „замърсителя плаща” е регламентиран със Закона за местните данъци и такси.

Съгласно закона, “такса битови отпадъци” се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. На основание чл. 66, ал. 1 от ЗМДТ, таксата за битови отпадъци се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на общинския съвет, въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

1. Осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. Събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им;
3. Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците;
4. Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

ПРИХОДИ за 2020 г., генерирани от дейности, свързани с отпадъците:

- Приходи от такса битови отпадъци – 446 294 лв.
- Възстановени отчисления по чл. 60 от ЗУО от РИОСВ гр. Стара Загора – 240014 лв.

такса битови	2017	2018	2019	2020
Общо разходи за управление на отпадъците	669 446	649 552	751 739	869 684
В т.ч. за:				
- за осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други (лв.)	18 244	27 074	23 791	28 908
- за събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им (лв.)	307 241	297 221	330 356	449 183
- за проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и	174 969	68 151	63 728	79 225

такса битови	2017	2018	2019	2020
мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци (лв.)				
-за отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците (лв.)	102 028	113 258	162 561	253 527
- за почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване (лв.)	66 964	143 848	171 303	58 841

• Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл.21 от ЗМДТ. Основните пера по План-сметка за 2021 г. за приходите от такса битови отпадъци и разходите по чл. 66, ал. 1 от ЗМДТ, както следва:

Разходите по изпълнение на дейности в областта на околната среда се планират дългосрочно – чрез плановите за действие по екологичните програми и ежегодно при подготовка на годишния бюджет.

Негативно въздействие върху разработването на проекти и работата върху мероприятия по опазване на околната среда, оказва невъзможността приходите вбюджета по съответното перо да покрият разходите за екология.

IV АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ (SWOT - анализ). ВИЗИЯ НА ОБЩИНАТА

SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ - управлението на отпадъците, от средата, в която той функционира. Обектът на анализ се разглежда откъм неговите „силни страни” и „слаби страни”. Средата, в която функционира управлението на отпадъците в общината, се диференцира на „възможности” и „заплахи”.

Силни страни.

Силните страни са ресурс, умение или друго преимущество, което притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни.

Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности.

Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи.

Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние.

Силни страни	Слаби страни
Благоприятно географско положение; Възможности за развитие на екотуризъм и др. видове туризъм; Традиции в развитието на растениевъдството и животновъдството; Системата за организирано сметосъбиране и сметозивозване обхваща всички населени места на Община Котел; Приета нормативна уредба за управление на отпадъците на местно ниво; Разработен четири сезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци, генерирани на територията на Община Котел; Разработени програми и планове, които се фокусират върху бъдещи действия с цел решаване на съществуващите проблеми по управление на отпадъците.	Липса на система за разделно събиране и оползотворяване на строителни отпадъци; Липса на система за разделно събиране и оползотворяване на биоразградими отпадъци и домашно компостиране; Недостътна ангажираност на жителите за спазване на изискванията за регламентирано изхвърляне на отпадъци; Ниска социална поносимост към увеличаване на таксите за отпадъци; Периодично образуване на нерегламентирани замърсявания; Липсва мониторингова система, която да отчита удовлетвореността на обществеността от услугите по управление на отпадъците.
Възможности	Заплахи
Устойчиво развитие на туризма и въвеждане на нови туристически продукти; Внедряване на нови ефективни технологии, позволяващи рециклиране и оползотворяване на различни видове отпадъци; Засилен институционален и граждански контрол за предотвратяване нерегламентираното изхвърляне на отпадъци; Намаляване използването на конвенционални източници на енергия, включително твърди горива, чрез замяната им с възобновяеми такива; Пълноценно използване на различни финансови инструменти, фондове и	Повишаване на такса битови отпадъци за населението, съобразно промени в законодателството на ЕС; Намаляваща държавна подкрепа към местната власт за изпълнение на законовите задължения в сферата на околната среда; Налагане на санкции на местната власт при неспазване изискванията на нормативната уредба в сферата на околната среда; Невъзможност на нискодоходните групи от населението да отделят допълнителни средства за услуги и дейности, свързани с управлението на околната среда и в частност на отпадъците; Увеличаващи се разходи за дейностите по опазване на околната среда и в частност за

програми в областта на околната среда; Механизми за включване на обществеността при взимане на решения, свързани с управление на околната среда – публични обсъждания, информация чрез медии и интернет.	сметосъбирани и депониране на отпадъците.
---	---

Представеният SWOT анализ включва седем позитивни елемента на вътрешната среда, определени като „силни страни” и шест негативни елемента, групирани като „слаби страни“. При оценката на външната среда, като „възможности” са посочени шест характеристики, а като „заплахи” са определени пет характеристики на външната среда. Резултатите от SWOT анализа показват много добро познаване на този основен метод за оценка на средата и за очертаване на перспективи за развитие.

Визията за опазване на околната среда на Община Котел е основана на дълбокото убеждение на жителите на града да живеят в чист европейски град, уникални природни дадености и богато биоразнообразие. Желанието за висок жизнен стандарт е в унисон с развитието на чиста индустрия, възраждане на традициите в земеделското производство и разширяване на зелените площи.

Устойчивото развитие на Общината е свързано със съхраняването на културните, природни и исторически ценности на града и непрекъснатото развитие на компонентите на околната среда, като първостепенна задача е опазването на чистотата на атмосферния въздух, подобряване на водоснабдяването, почистването на града и опазване на екосистемите и биоразнообразието.

Общинската администрация провежда прозрачна политика по околната среда, редовно информира гражданите и търси тяхното съдействие при реализиране на екологичните проекти.

Визията описва крайното желано състояние на околната среда на Община Котел според представите на населението и на общинското ръководство.

Визията описва перспективите за развитие в близките години. Визията за бъдещото развитие и състояние на Община Котел се формулира по следния начин:

ОБЩИНА КОТЕЛ С ЧИСТА ОКОЛНА СРЕДА И БЕЗ РИСКОВЕ ЗА НАСЕЛЕНИЕТО, С ПРОСПЕРИРАЩА ИКОНОМИКА, ЕКОЛОГИЧНО РАБОТЕЩИ ПРОИЗВОДСТВА, ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНО СЕЛСКО СТОПАНСТВО И ЕКОЛОГИЧЕН ТУРИЗЪМ

V ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ НА ПРОГРАМАТА

Опазването и възстановяването на основните компоненти на околната среда са определящи дейности на Програмата, в която се определят конкретните мерки и подходи за устойчивото развитие на околната среда на базата на съществуващото състояние и очакваното развитие на икономиката и инфраструктурата на Общината.

Мерките и използваните практики за тяхното реализиране е свързано с гарантирането на:

- съхраняване на природните ресурси на Общината в естествения им вид и създаване условия за устойчиво развитие на територията ѝ
- осъществяване на строг контрол върху потенциалните източници на замърсяване на

компонентите на околната среда

- изграждане на капацитет и екологично отношение на населението за участието му при решаване на екологичните проблеми на общината

- интегрирани подходи при обвързване на въпросите касаещи околната среда, във всички останали сектори за постигане на стратегическите цели: устойчива общинска икономика, качествена жизнена среда и съхраняване и опазване на уникалната природа и околна среда.

Конкретните мерки, които трябва да се вземат съобразно приоритетите в развитието на Общината могат да се обобщят в следните категории:

Въздух

- Рехабилитация на общинската и републиканска пътна мрежа с цел да се избегне праховото замърсяване на въздуха от автомобилния транспорт.

- Изграждане на нисковъглеродна енергийна система в Общината, прилагане на мерки за енергийна ефективност в жилищни и обществени сгради.

Води

- Рехабилитация и доизграждане на водоснабдителната система.

- Почистване на речните корита и деретата от отпадъци, изграждане на нови подхващания и реконструкция на съществуващите

- Довършване на ПСОВ и въвеждане на интегрирани мерки за оползотворяване на утайките

Почви

- Създаване на условия за развитие на екоземеделие. Използване на обхванати от стърнища терени с оползотворяване генерираната биомаса за опазване на почвеното плодородие, преодоляване на последиците от засушаванията и възстановяване на влагозадържането на почвите за предотвратяване на кризисни наводнения.

- Въвеждане на децентрализирани практики за оползотворяване на отпадъци за възстановяване на деградирани и ерозирани терени и повишаване на ефективността на залесителните мероприятия.

Отпадъци

- Оптимизиране логистиката на съществуващата система за организирано сметосъбиране.

- Проучване на възможности и изработка на предпроектно проучване за изграждане на система от нисковъглеродни практики за ресурсно оползотворяване отпадъци.

- Изграждане на децентрализирани системи за оползотворяване на генерираните биоразградими отпадъци с цел изпълнение на националните цели за тяхното намаляване.

- Изграждане на площадка за строителните отпадъци от общината.

- Въвеждане и контрол на система за разделно събиране на биоразградими отпадъци, опаковки и други масово разпространени отпадъци.

Туризм

- Подобряване на инфраструктурата свързана с опазването на околната среда (транспортна мрежа, електроснабдяване, водоснабдяване, канализация, събиране на отпадъци, комуникация и съобщителна мрежа) в и около селските райони с повишен

инвестиционен интерес.

Гори и защитени територии

- Въвеждане на система от мерки за защита на горския фонд и предотвратяване на пожари предизвикани от запалвания на прилежащи стърнища.

- Изграждане на система за управление и мониторинг за постигане на високоефективни залесителни дейности за опазване и възстановяване горите като важно условие за адаптиране и смекчаване на последиците от изменението на климата.

За приоритизиране при изпълнение на целите на общинската програма за опазване на околната среда са използвани следните критерии:

- Влияние върху човешкото здраве
- Влияние върху качеството на живот на жителите и работещите в Общината
- Влияние върху развитието на икономиката на Общината
- Обществено мнение
- Изпълнение на национални програми, стратегии и законови разпоредби
- Степен на влияние и контрол на местните власти

В настоящият програмен период 2021 – 2028 г. особен акцент се поставя върху въвеждането и изпълнението на Директиви, Регламенти и мерки за привеждане на системата от дейности по опазване на околната среда в съответствие с европейските екологични стандарти. Решаването на многобройните проблеми ще се основава на принципите на устойчивото развитие, намаляване и предотвратяване на риска за човешкото здраве, възстановяване и съхраняване на качеството на основните елементи на околната среда, създаване на устойчиви регионални нисковъглеродни икономики. За целта на територията на общината трябва да се създадат оптимални условия за живот на населението, балансирано съотношение между компонентите на околната среда, здравето на човека и оползотворяване на местните ресурси за стабилно и ефективно икономическо развитие.

След избора на визия на общината, се формулират целите, които населението и общинското ръководство смятат за определящи и с чието изпълнение ще се реализират очакванията на хората за еднопо-добро бъдещена общината.

Генерална стратегическа цел

Подобряване и поддържане на качеството на живот на населението в Община Котел, осигуряване на благоприятна околна среда и запазване природните дадености на региона на основата на устойчиво управление на околната среда.

За постигане на генералната стратегическа цел на Общината са формулирани следните специфични стратегически цели:

Специфични стратегически цели

Специфична цел №1 *Да се постигнат нива на качеството на въздух, които не пораждаат значителни отрицателни последици или рискове за човешкото здраве и околната среда.*

Чрез изпълнението на мерките в Програма за намаляване на замърсителите и достигане на утвърдените норми за наличие на вредни вещества в атмосферния въздух на община Котел ще се постигне поставената цел.

Стратегическа цел №2 *Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси в общината.*

- Доизграждане и реконструкция на водоснабдителна и канализационна мрежа на територията на общината;

- Подобряване и запазване на качеството на подземните и повърхностните води.

Стратегическа цел №3 Опазване и поддържане на биологичното разнообразие

- Осигуряване на условия за устойчиво ползване на биологичните ресурси;

- Устойчиво управление на защитените територии и зони по Натура 2000 на територията на общината;

Стратегическа цел №4 Подобряване на системата за управлението на отпадъците

Чрез изпълнение на Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на Община Котел ще се осигури добре функционираща система за разделно събиране на отпадъци по видове.

Формулираните по-горе цели на Общинската програма за опазване на околната среда на Община Котел представят не само посоката на развитие на политиката на общината в тази област през следващите няколко години, но са и базиращи за бъдещата стратегия за устойчиво развитие на общината. Постигането на целите, заложи в настоящата програма само по себеси е следваща стъпка към систематичното решаване на екологичните проблеми в Община Котел. Това е съществена част от интегрираният процес на планиране, заложен в Общинския план за развитие на Община Котел.

Целите и приоритетите, залегнали в Програмата са в унисон с националните приоритети. Формулирани са като са взети предвид националните цели в сферата на околната среда и предоставят основата за формулиране и осъществяване на пакет от последователни задачи и действия, представени детайлно в “План за действие” от програмата.

VI ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

По отношение реализацията на заложените в програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет, е задължение на еколога на общината.

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2021-2028г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице.

Контролът като основна функция на системата за управление има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения във връзка с изпълнение на тази политика. Контролът по изпълнението на програмата се осъществява от Общински съвет – Котел. Ежегодно Кметът на Общината внася в Общински съвет отчет за изпълнението на Програмата, а при необходимост и предложения за нейното допълване и актуализиране. Докладите по изпълнение на програмата се подготвят от еколога на общината.

Годишните доклади трябва да съдържат информация за напредъка по изпълнение на плана за действие, реално постигнатите резултати, използваните финансови ресурси, ефективността на изпълнените мерки и предложения за актуализация.

Общинската Програмата за опазване на околната среда, има характер на отворена система, която периодично може да бъде актуализирана и допълвана.

Финансирането на отделните действия се извършва в рамките на ежегодно утвърждаваните средства по бюджета, национални програми, националните фондове и донорски програми, имащи отношение към околната среда.

Общинската Програмата за опазване на околната среда има задължителен характер. Следва да се осигури широко огласяване и запознаване на всички партньори, имащи отношение по проблема.

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ – 2021-2028 год.

<i>№</i>	<i>Дейност, задачи</i>	<i>Отговорен за изпълнението</i>	<i>Начален и краен срок</i>	<i>Източници за финансиране</i>	<i>Очакван ефект</i>
1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ – Повишаване качеството на атмосферния въздух в община Котел					
1.1	Осигуряване на своевременна и коректна информация на населението за качеството на атмосферния въздух в Общината.	Община Котел	постоянен	Общински бюджет	Информирание на населението за състоянието на атмосферния въздух
1.2	Обследване качеството на атмосферния въздух	РЛ към ИАОС, РИОСВ, Община Котел	постоянен	Общински бюджет Донорски програми	Набиране на достоверна информация и информирание на населението
1.3	Изпълнение на дейности за снижаване на замърсяването от битовото отопление: - саниране на сгради - газификация на частни и обществени сгради - повишаване на обществената информираност и култура по проблемите на замърсяване на атм. въздух от употребата на твърди горива за битово отопление и др.	Община Котел	2021-2028	Общински бюджет, Донорски програми	Намаляване на емисиите на вредни вещества от отопление на твърдо гориво
1.4	Изпълнение на дейности за снижаване на замърсяването от транспорта - рехабилитация и реконструкция на пътната и уличната мрежа в Общината	Община Котел	2021-2028	Общински бюджет, Донорски програми	Намаляване на емисиите на вредни вещества и достигане на нормите за качество на атмосферния въздух в Община Котел

	-поддържане чистотата на уличната мрежа - Ограничаване преминаване и престой на тежкотоварни МПС в централна градска част. - озеленяване и залесяване на крайпътни и крайулични пространства				
1.5	Контрол на емисиите от инсталации на промишлени предприятия и стопански субекти и проверка по изпълнение на мероприятията за подобряване на екологосъобразната им дейност.	РИОСВ, Община Котел, Ръководства на стопанските обекти	постоянен	Инвестиционните разходи са за сметка на промишлените предприятия и стопански обекти	Намаляване емисиите на фини прахови частици
2. В О Д И					
2.1.Защита от вредното въздействие на водите					
2.1.1	Повишаване проводимостта на реките в регулационните рамки на населените места на община Котел	Община Котел	2021-2028	ОП “Околна среда”, МРРБ	Подобряване речния оток, предпазване от наводнения
2.1.2	Подаване на своевременна информация към БД и Областна администрация за намалена проводимост на речните русла на територията на Общината извън населените места	Община Котел, Областна администрация	2021-2028	-	Подобряване речния оток, предпазване от наводнения
	Поддържане в добро хидротехническо състояние на язовирите, публична общинска собственост.	Община Котел; концесионери	2021-2028	Концесионери	Предпазване от наводнения
2.1.3	Участие на Общината при изготвяне от БД ИБР на План за	Община Котел, БД ИБР	2021-2028	-	Снижаване риска от наводнения, опазване и управление на водните

	управление на речните басейни и План за управление на риска от наводнения и отчетите към тях				тела на територията на община Котел
	Подаване на заявления на общината към Междуправителствената комисия за възстановяване и подпомагане към МС за обекти, пострадали при наводнения .	Община Котел	При необходимост	Междуправителствена комисия за възстановяване и подпомагане към МС	Минимизиране на щетите, причинени от наводнения
2.2. Опазване на водите					
2.2.1	Упражняване на ефективен контрол върху работата на ГПСОВ.	Община, ВиК РИОСВ Стара Загора	постоянен	-	Гарантиране добро качество на заустваната пречистена вода
2.2.2	Мониторинг на водните тела на територията на община Котел	РЛ към ИАОС, РИОСВ	постоянен	-	Осигуряване на достоверна информация за състоянието на водните тела на територията на общината
2.3.Осигуряване на качествена питейна вода за населението в община Котел					
2.3.1	Разширяване, рехабилитация и реконструкция на водопроводната мрежа в населените места в община Котел	Община Котел "ВиК" ЕООД	Постоянен	"ВиК" ЕООД Европейски фондове	Предотвратяването на течове от канализационната мрежа и подобряване на водоотвеждането.
2.4	Извършване на мониторинг на качествата на водата за питейно-битово водоснабдяване	ВиК ЕООД, РЗИ	2021-2028	Европейски фондове, ВИК ЕООД	Осигуряване на достатъчно по количество и с добро качество вода за питейно-битови нужди
3. ОТПАДЪЦИ					
3.1.Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване					
3.1.1	Увеличаване дела на предоставените електронни	Община Котел	2021-2028	Общински бюджет	Намаляване количеството на строителни отпадъци за депониране

	услуги за населението и бизнеса в Общинска администрация – Котел и популяризирането им.				
3.1.2	Сключване на договори с фирми за повторна употреба на отпадъци - твърди офис отпадъци (тонер касети), текстилни отпадъци и др. генерирани от община Котел и предаване на отпадъците в това направление към тези фирми	Община Котел	2021-2028	Фирми, с които община Котел ще сключи договор	Снижаване на дела на текстилните, на твърдите офис отпадъци и повторната им употреба
3.2. Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци					
3.2.1	Разделно събиране и достигане на целите за подготовка за повторна употреба и за рециклиране на битовите отпадъци от хартия, картон, метали пластмаса и стъкло - Оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки	Община Котел, Организация по оползотворяване	2021-2028	Организация по оползотворяване Община Котел - Отчисления по чл. 64 от ЗУО	Добре функционираща система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Увеличаване дела на оползотворените и рециклираните отпадъци
3.2.2	Непрекъснато оптимизиране на системата за разделно събиране на биоразградими отпадъци; Проучване възможностите за	Община Котел	2021-2028	Община Котел - Отчисления по чл. 64 от ЗУО	Добре функционираща система за разделно събиране на биоотпадъци. Увеличаване дела на компостираните биоразградими отпадъци

	изграждане на общинска площадка за компостиране на биоразградими отпадъци;				
3.2.3	Регламентиране на общинско ниво на изискванията за управление на строителните отпадъци - осигуряване на организирано събиране на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на община Котел - проучване възможностите за изграждане на площадка за третиране на строителни отпадъци и при благоприятни перспективи, изграждането ѝ	Община Котел	2021-2028	Общински бюджет, Публично-частно партньорство	Добре организирана система за събиране на строителни отпадъци от ремонтни дейности от домакинствата. Намаление на количеството депонирани отпадъци
3.2.4	Подобряване управлението на други потоци отпадъци (ИУЕЕО, НУБА, опасни отпадъци от домакинствата и др.)	Община Котел	2021-2028	Общински бюджет, отчисления по чл.64 от ЗУО	Рециклиране/оползотворяване на отпадъци от домакинства и намаляване количеството на депонирани отпадъци. Извеждане на тези опасни отпадъци от общия поток битови отпадъци за депониране и екологосъобразното им обезвреждане
3.3. Управление на отпадъците, което гарантира чиста околна среда					
3.3.1	Непрекъснато оптимизиране на системата по сметосъбиране и	Община Котел	2021-2028	Общински бюджет	Чиста и незамърсена с отпадъци околна среда в Общината. Свеждане

	сметоизвозване на територията на община Котел и поддържането на териториите за обществено ползване				до минимум нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Екологосъобразно обезвреждане на отпадъците
3.3.2	Активно участие на община Котел в работата на Регионалното сдружение за управление на отпадъците – Омуртаг	Община Котел	2021-2028	Общински бюджет, отчисления по чл.64 от ЗУО, средства от План-сметка „Чистота“	Координирано и добре работещо Регионално сдружение за управление на отпадъците, чиста околна среда на територията на региона
3.4. Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците					
3.4.1	Изготвяне на нова програма за управление на отпадъците на територията на община Котел с период на действие 2021 – 2028 г и публикуването ѝ на интернет страницата на общината.	Община Котел	2021	Общински бюджет, отчисления по чл.64 от ЗУО	Изготвена и приета от Общински съвет – Котел нова Програма за управление на отпадъците на територията на община Котел с период на действие 2021 – 2028 г., в съответствие с Плана за управление на отпадъците на Република България 2021 – 2028 г
	Участие на Общината с проекти в Националната кампания "За чиста околна среда", в Националната инициатива «Да изчистим България заедно» и др.	Община Котел	ежегодно	Общински бюджет, ПУДОС	Повишаване участието на населението и бизнеса в дейностите по намаляване на отпадъците
4. ЗЕМИ, ПОЧВИ И НАРУШЕНИ ТЕРЕНИ					
4.1.	Поетапно залесяване и озеленяване на общински имоти	Община Котел	2021-2028	Общински бюджет, донори	Създаване на териториално устройство и вписването му към

					околната среда.
4.2.	Мониторинг на почвите на територията на община Котел	РЛ към ИАОС, РИОСВ	2021-2028		Осигуряване на достоверна информация за състоянието на почвите
4.3.	Детайлно проучване състоянието на почвените ресурси в Общината – замърсявания; ерозия, заблатяване, засолен и вкислени земи.	Община Котел, РИОСВ, Обл. дирекция “Земеделие и гори”; Общ. служба “Земеделие и гори”	2021-2028	Донорски програми	Създаване на условия за увеличаване на почвеното плодородие
4.4	Съхранение на хумусни ресурси, генерирани от строителни дейности и тяхното оползотворяване съвместно с биоразградими отпадъци при рекултивация на нарушени терени и опазване на почвите от ерозия	Община Котел	2021-2028	Програма за развитие на селските райони, Община Котел	Опазване на почвите. Повишаване на почвеното плодородие
5. ШУМОВО НАТОВАРВАНЕ НА ГРАДСКАТА СРЕДА					
5.1	Разработване и поддържане на база данни за шумовото замърсяване на територията на Общината.	Община Котел, РИОСВ	До 2028	Общински бюджет, МОСВ,	Създаване на актуална картина за акустичната среда на община Котел в съответствие с Директива 2002/49/ЕС
5.2.	Картотекиране на малките обекти на източници на шум и контрол над дейността им.	Община Котел, РИОСВ	До 2028	Общински бюджет, МОСВ	Подобряване акустичната среда на община Котел в съответствие с Директива 2002/49/ЕС
6. БИОРАЗНООБРАЗИЕ И ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ					
6.1	Мерки за предотвратяване на горски пожари, забрана за палене на стърнища, крайпътна и крайречна растителност и	РСПБЗН, ДГС Община Котел	постоянен	-	Защита на биоразнообразието, опазване на почвите и чистотата на въздуха

	гори.				
6.2	Упражняване на ефективен контрол върху ползването на лечебни растения от земи, гори и водни площи, общинска собственост	РУ на МВР, община Котел	постоянен	-	Предотвратяване увреждането на находищата на лечебни растения
6.3	Участие на представители на общината в комисията, назначена от Директора на РИОСВ – Стара Загора по чл. 10, ал. 5 от Закона за лечебните растения	Община Котел	2021 - 2028	-	Правилна експлоатация на билковите находища в общината
6.4	Следене за стриктно спазване на регламентирания ред за издаване на разрешително за събиране на лечебни растения от земи, гори и водни площи, общинска собственост	Община Котел РУ към МВР	2021 - 2028	-	Правилна експлоатация на билковите находища в общината
6.5	Вземане на мерки при саниране на жилища в Общината за защита на синантропни видове и техните местообитания	Община Котел, РИОСВ	При реализация на проекти за саниране на жилищни сгради	-	Защита на биоразнообразието в населените места
6.6	Поддържане на база данни за защитените територии и защитените зони на територията на Общината	Община Котел	2021 – 2028	-	Защита на биоразнообразието
6.7	Осъществяване на превантивен и последващ контрол чрез инструментите на процедурите по ОВОС и Екологична оценка	Община Котел	2021 – 2028	-	Предотвратяване на отрицателното въздействие върху обектите на опазване на биологичното разнообразие в защитените зони

	по прилагане на европейската екологична мрежа „Натура 2000” на местно ниво.				
7. ЗЕЛЕНА СИСТЕМА					
7.2	Ново зелено строителство в неусвоени терени и около натоварените пътни артерии.	Община Котел, частни инвеститори	постоянен	Общински бюджет, ПУДООС, НДЕФ, Европейски фондове	Подобряване на микроклимата, състоянието на зелените системи, създаване на нови рекреационни зони, намаляване на шумовото натоварване.
7.4	Разработване и реализация на проекти за възстановяване и облагородяване на зелените пространства пред и между жилищните сгради и други терени.	Община Котел	постоянен	ПУДООС, Красива България	Подобряване на условията в зелените площи на града и защитените територии.
7.5	Разработване и реализация на проекти за реконструкция на детски площадки и спортни съоръжения в зелените площи	Община Котел	постоянен	Общински бюджет, ПУДООС, Красива България	Увеличаване на зелените площи
7.6	Благоустрояване на градския паркв гр. Котел	Община Котел	2021 – 2028	Общински бюджет, програми	Подобряване на микроклимата и състоянието на зелените системи
7.7	Мерки по поддръжка на парковете в населените места – зацветяване, окопаване, окастряне на клони от общинските дървета, оформяне на храсти	Община Котел	2021 – 2028	Общински бюджет	Подобряване на микроклимата и състоянието на зелените системи
7.8	Следене за стриктно спазване на реда при добив на дърва от имоти извън горски фонд	Община Котел РУ към МВР	2021 – 2028	-	Опазване на зелената система и дървесната растителност извън населените места
8. ИНСТИТУЦИОНАЛНИ МЕРКИ					
8.1	Хармонизиране на местната нормативна уредба с	Община Котел	постоянен	Община Котел	Усъвършенстване на местната нормативна уредба.

	националното и европейско законодателство.				
8.2	Повишаване на екологичната култура на населението – публикации в местната преса, интернет страница, презентирание на екологични дейности, мероприятия с екологична насоченост.	Община Котел	постоянен	Община Котел	Повишаване ангажираността на обществеността по проблемите на околната среда.
8.3	Изграждане на система за извънучилищни практики към училищата за приобщаване към дейностите за опазване на околната среда.	Община Котел, училища в общината	постоянен	Община Котел, ПУДОС	Повишаване на ангажираността на подрастващото поколение по проблемите на околната среда
8.4	Привличане на неправителствени организации с активни позиции за опазване на околната среда за изпълнение на съвместни проекти	Община Котел, НПО	постоянен	-	Повишаване ангажираността на обществеността по проблемите на околната среда
8.5	Повишаване на административния капацитет на служителите от общината за управление на отпадъците и опазване на околната среда.	Община Котел	постоянен	Община Котел	Повишаване на възможностите за усвояване на средства от оперативните програми
8.6	Актуализиране и изпълнение, както и ежегоден отчет на общинската програма за опазване на околната среда.	Община Котел	2021 - 2028	Община Котел	Стратегия за опазване на околната среда и приобщаване на обществеността при изпълнението ѝ

VII ОРГАНИЗАЦИЯ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОГРАМАТА

Организацията за изпълнението на общинската програма за опазване на околната среда може да се определи като процес на системно планиране, събиране и анализ на информация и данни, разработване на проекти, кандидатстване за финансиране, реализация на одобрените проекти и редица други контролни и съпътстващи дейности. В този смисъл е целесъобразно Общината да разработи и прилага единна стройна организация за изпълнението на програмата, в която са ясно определени отговорниците за заложените проекти и дейности.

За установяване на степента на изпълнение на целите на Общинската програма за опазване на околната среда се предвижда система за наблюдение и оценка, която ще работи при условията на:

- Използване на показатели за наблюдение и оценка;
- Съответствие с принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност.

Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез показателите) за постигане целите на ОПООС и спазени ли са тези основни принципи. В случаи, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране.

За наблюдение и оценка на изпълнението на ОПООС, координиращ орган е РИОСВ. По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината. Периодично се извършва актуализация на програмата, свързана с възникнали нови обстоятелства и документи. Представя се ежегоден отчет за изпълнението ѝ пред Общинския съвет.

Основните източници за финансиране на екологични проекти са:

- Общинския бюджет;
- Държавния бюджет;
- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Националния доверителен екофонд;
- Кохезионен фонд;
- Европейски фонд за регионално развитие;
- Финансови ресурси по линия на МОСВ;
- Програма за развитие на селските райони;
- Оперативни програми на ЕС;
- Специализирани кредитни линии на банкови институции;
- Механизъм „съвместно изпълнени“ в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата;
- Споразуменията за двустранно сътрудничество;
- Международни организации, финансови институции и др.

VIII ЗАКЛЮЧЕНИЕ

При планиране и провеждане на националната политика в областта на околната среда за Министерството на околната среда и водите водеща е позицията, че реализирането на тази политика е единствено възможно при пълно взаимодействие с местните власти, те са най-добре запознати със състоянието и проблемите на околната среда на територията на съответната община и решаващ е приносът им при разработване и прилагане на националната политика в областта на околната среда. Ето защо разработването на един важен документ като Общинска програма за опазване на околната среда е важна стъпка за ефективното прилагане на законодателството в областта на околната среда на местно ниво.

Председател на Общински съвет-Котел: (п)
(Христина Чолакова)